

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ANNE BABALARIN ÇOCUKLARIN DUYGULARINA YÖNELİK
İNANIŞLARI VE DUYGU SOSYALLEŞTİRME TEPKİLERİ İLE
ÇOCUKLARIN SOSYAL DUYGUSAL İYİ OLUŞ VE PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLŞAH AKTAN

DANIŞMAN

PROF. DR. ŞÜKRAN KILIÇ

AKSARAY 2023

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ANNE BABALARIN ÇOCUKLARIN DUYGULARINA YÖNELİK
İNANIŞLARI VE DUYGU SOSYALLEŞTİRME TEPKİLERİ İLE
ÇOCUKLARIN SOSYAL DUYGUSAL İYİ OLUŞ VE PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLŞAH AKTAN

DANIŞMAN
PROF. DR. ŞÜKRAN KILIÇ

AKSARAY 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmidört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Gülşah

Soyadı : AKTAN

Bölümü : Okul Öncesi Eğitim

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi.

İngilizce Adı : Examining the relationship between parents' beliefs about their children's emotions and emotional socialization reactions, and their children's social emotional well-being and psychological resilience.

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gülşah AKTAN

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Gülşah AKTAN tarafından hazırlanan “Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi.” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Şükran KILIÇ

(Temel Eğitim A.B.D., Aksaray Üniversitesi)

İmza

.....

Üye: Prof. Dr. İlkay ULUTAŞ

(Temel Eğitim A.B.D., Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ

(Temel Eğitim A.B.D., Aksaray Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 22/ 05/ 2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun tarih ve
..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın planlanmasında ve yürütülmesinde rehberlik ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Şükran KILIÇ’a teşekkürlerimi sunarım.

Tüm bilgi ve önerileriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendirip, daha iyisini ve daha doğrusunu öğrenmem konusunda yardımcı olan, tez savunma jürimde bulunmayı kabul ederek beni onurlandıran Prof. Dr. İlkay ULUTAŞ ve Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ hocalarım başta olmak üzere Aksaray Üniversitesinde tamamlamış olduğum bu eğitim sürecime katkı sağlayan bütün hocalarıma saygı ve şükranlarımı iletiyorum. Kıymetli zamanını tezimde ihtiyaç duyduğum yardımlara ayırarak büyük bir fedakarlıkla emeklerini hiç esirgemeyen araştırma görevlisi Efe Numan CAN’a ayrıca teşekkür ederim.

Teşekkürlerimin en özeli hayatımdaki en özel insana. Yaptığı yönlendirmelerini her zaman önemseyeceğim ve önemseyeceğim, varlığı ve desteği ile yüklerimi hafifleten, motivasyon kaynağım, yolumuzun kesişmesine her gün şükrettiğim sevgili eşim Ercan AKTAN’a inancımı ve enerjimi kaybetmemem için elinden geleni fazlasıyla yaptığını bilmesi için tekrar tekrar teşekkür ederim.

Ve çocuklarım, elbet çocuklarım! Attığım her adımın varlıklarıyla gerçek anlamına ulaştığı, Ozan’ım ve Yusuf’um. Gösterdiğiniz anlayış ve yaşattığınız güzel duygular için çok teşekkür ederim.

Varlıklarını hissetmenin bile huzurumu arttırdığı sevgili geniş ailem; her birinizin gönlünüzün güzelliği ve dilinizin duası ile hala bir şeyler için çabalamaya güç bulabildiğimin farkındayım. İyi ki varsınız.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANNE BABALARIN ÇOCUKLARIN DUYGULARINA YÖNELİK
İNANIŞLARI VE DUYGU SOSYALLEŞTİRME TEPKİLERİ İLE
ÇOCUKLARIN SOSYAL DUYGUSAL İYİ OLUŞ VE PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans)

Gülşah Aktan, Aksaray 2023

ÖZET

Bu çalışmada, çocukluk için olumlu ve olumsuz yaşam fırsatlarının en önde belirleyicisi olan anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini okul öncesi eğitim kurumları ile anasınıflarında eğitim alan 4-6 yaş arasındaki çocukların anne ve babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Aksaray ilinde, okul öncesi eğitim kurumları ile anasınıflarında eğitim alan 4-6 yaş arasındaki çocukların anne ve babalarından oluşmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya 184 anne, 26 baba olmak üzere 210 anne baba katılmıştır. Araştırma grubu seçkisiz olmayan amaçsal örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada Anne Babaların Çocukların Duygularına Yönelik İnanışları Ölçeği (ABÇDİÖ), Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği (ÇODBÇÖ), Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Tepkiler Ölçeği (ABÇODT) ve Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) kullanılarak nicel araştırma yaklaşımı bağlamında veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız değişkenlere göre yapılan ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi ve üç veya daha fazla gruba ilişkin karşılaştırmalar için de One-Way Anova testi kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren iki değişkenin karşılaştırıldığı durumlar için de Pearson Correlation testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki yordayıcılığını tespit etmek amacıyla çok değişkenli çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkilerinin çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı üzerindeki yordayıcılığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında pozitifliğin bedeli alt ölçeğinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan keşfetmekten hoşlanma üzerinde negatif yönde ve anlamlı yordayıcı olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin,

çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan keşfetmekten hoşlanma üzerinde pozitif ve anlamlı yordayıcı olduğu ortaya konulmuştur. Araştırmada, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan keşfetmekten hoşlanma, öz kontrol/ düşüncelilik ve atılganlık üzerinde pozitif ve anlamlı yordayıcı olduğu da elde edilmiştir. Öte yandan anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında özerklik alt ölçeğinin de çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan keşfetmekten hoşlanma üzerinde negatif ve anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğu sonucuna erişilmiştir.

Bilim Kodu: 11007

Anahtar Kelimeler: Duygu sosyalleştirme, sosyal duygusal iyi oluş, psikolojik sağlamlık

Sayfa Adedi: 101

Danışman: Prof. Dr. Şükran KILIÇ

AKSARAY UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

**EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTS'
BELIEFS ABOUT THEIR CHILDREN'S EMOTIONS AND
EMOTIONAL SOCIALIZATION REACTIONS, AND THEIR
CHILDREN'S SOCIAL EMOTIONAL WELL-BEING AND
PSYCHOLOGICAL RESILIENCE**

(M.A. Thesis)

Gülşah AKTAN, Aksaray 2023

ABSTRACT

In this study, it was aimed to investigate the relationship between parents' beliefs about their children's emotions and emotional socialization reactions, which are the leading determinants of positive and negative life opportunities for childhood, and their children's social emotional well-being and psychological resilience. The universe of the research consists of the mothers and fathers of the children between the ages of 4-6 who receive education in pre-school education institutions and kindergartens. The sample of the study consists of the parents of children between the ages of 4 and 6 who receive education in pre-school education institutions and kindergartens in Aksaray. In this context, 210 parents, 184 mothers and 26 fathers, participated in the study. The research group was determined by non-random purposeful sampling method. In the research, Parents' Beliefs About Children's Emotions Scale (PBACE), Children's Coping with Negative Emotions Scale (CCNES), Parents' Reactions to Children's Positive Emotions Scale (PRCPS), and Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children (PERIK) was used. In the study, data were collected in the context of quantitative research approach. In the analysis of the data, independent groups t-test was used for pairwise comparisons made according to independent variables, and One-Way Anova test was used for comparisons of three or more groups. The Pearson Correlation test was also used for cases where two normally distributed variables were compared. Multivariate multiple regression analysis was performed to determine the predictor of independent variables on dependent variables. According to the findings, it was concluded that the cost of positivity subscale within the scope of the beliefs of the parents about the children's emotions was a negative and significant predictor of the enjoyment of discovering, which is included in the social emotional well-being and psychological resilience of the children. In addition, it has been revealed that the supportive emotional socialization reactions of parents towards the positive

emotions of their children are a positive and significant predictor of the enjoyment of exploring, which is included in the social emotional well-being and psychological resilience of the children. In the study, it was also found that the supportive emotional socialization responses of the parents towards the negative emotions of the children were positive and significant predictors of the enjoyment of exploring, self-control/thoughtfulness and assertiveness, which are included in the social emotional well-being and psychological resilience of the children. On the other hand, it was concluded that the autonomy subscale within the scope of the beliefs of the parents about the children's emotions has a negative and significant predictive effect on the enjoyment of exploring, which is included in the social emotional well-being and psychological resilience of the children.

Science Code : 11007

Key Words : Emotion socialization, social emotional well-being, psychological resilience

Page Number: 101

Supervisor: Prof. Dr. Sükran KILIC

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	iv
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	v
JÜRİ ONAY SAYFASI	vi
TEŞEKKÜR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
İÇİNDEKİLER	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
BİRİNCİ BÖLÜM	18
GİRİŞ	18
1.1.Problem Durumu.....	19
1.2.Araştırmanın Önemi.....	22
1.3.Araştırmanın Amacı.....	24
1.4.Araştırma Soruları.....	24
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	26
1.6.Varsayımlar.....	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	27
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	27
2.1.Duygu Sosyalleştirme	27
2.1.1.Anne Babaların Çocukların Duygularına Yönelik İnanışları.....	32
2.2.Psikolojik Sağlamlık	35
2.2.1.Psikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler	38
2.2.1.1.Risk Faktörleri	39
2.2.1.2.Koruyucu Faktörler.....	40
2.2.1.3.Olumlu Sonuçlar Faktörü.....	42
2.2.2.Psikolojik Sağlamlığın Boyutları	43
2.2.2.1.İletişim Kurma/Sosyal Performans	44
2.2.2.2.Öz-Kontrol/ Düşüncelilik.....	45
2.2.2.3.Atılganlık	45
2.2.2.4.Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	46
2.2.2.5.Görev Yönelimi	47
2.2.2.6.Keşfetmekten Hoşlanma	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	49
3.1.YÖNTEM	49
3.1.1.Araştırmanın Modeli.....	49
3.1.2.Evren ve Örneklem	49
3.1.3.Verİ Toplama Araçları	51
3.1.4.Verilerin Analizi	53
3.2.BULGULAR.....	55
TARTIŞMA ve SONUÇ	81
KAYNAKÇA.....	89
EKLER.....	100
TEZ DEĞERLENDİRME FORMU	101

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Anne Babaların Demografik Özellikleri	49
Tablo 2 Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Betimleyici İstatistikleri	53
Tablo 3 Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklere Ait Normallik Analizleri	54
Tablo 4 ABÇDİÖ Puanlarının Anne Babaların Öğrenim Durumlarına Göre One-Way ANOVA Sonuçları.....	55
Tablo 5 ÇODBÇÖ Puanlarının Anne Babaların Öğrenim Durumlarına Göre One-Way ANOVA Sonuçları.....	56
Tablo 6 ABÇODT Puanlarının Anne Babaların Öğrenim Durumlarına Göre One-Way ANOVA Sonuçları.....	57
Tablo 7 ABÇDİÖ Alt Ölçeklerinin Çocuğun Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları.....	58
Tablo 8 ÇODBÇÖ Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları	58
Tablo 9 ABÇODT Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları	59
Tablo 10 ABÇDİÖ, ÇODBÇÖ, ABÇODT ve PERİK Alt Ölçekleri Korelasyon Analizi (Pearson r).....	60
Tablo 11 Pozitifliğin Bedeli ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi	62
Tablo 12 Pozitifliğin Bedeli ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları	62
Tablo 13 Öfkenin Değeri, Manipülasyon, Kontrol, Özerklik ve Değişmezlik ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi.....	63
Tablo 14 Öfkenin Değeri, Manipülasyon, Kontrol, Özerklik ve Değişmezlik ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları.....	63
Tablo 15 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi	64
Tablo 16 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları	65
Tablo 17 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi	65
Tablo 18 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları	65
Tablo 19 Pozitifliğin Bedeli ve Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi	66

Tablo 20 Pozitifliğin Bedeli ve Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları.....	67
Tablo 21 Öfkenin Değeri ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi	68
Tablo 22 Öfkenin Değeri ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları	69
Tablo 23 Manipülasyon ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi.....	70
Tablo 24 Manipülasyon ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları.....	71
Tablo 25 Kontrol ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi.....	72
Tablo 26 Kontrol ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları	73
Tablo 27 Anne Baba Bilgisi ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi	74
Tablo 28 Anne Baba Bilgisi ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri, Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Anne Babaların Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları.....	75
Tablo 29 Özerklik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi.....	76
Tablo 30 Özerklik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları	77
Tablo 31 Değişmezlik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi	78

Tablo 32 Değişmezlik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları	79
--	----

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABÇDİÖ : Anne Babaların Çocukların Duygularına Yönelik İnanışları Ölçeği

ÇODBÇÖ : Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği

ABÇODT : Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Tepkiler Ölçeği

PERİK : Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanlar doğdukları andan itibaren sosyal hayatın bir parçasıdırlar (Günindi, 2013). Bu hayat birçok kişi ve olayla birlikte pek çok farklı duygunun yaşanmasını da olası kılmaktadır. Bahsi geçen olasılıklar, bazen içerisinde ciddi tehlike ve riskleri de barındırabilir (Çelik, 2013). Süreç içinde çocukluk dönemi ise oldukça önemli bir süreci ifade eder. Birey, hayatının geri kalan dönemlerinde çocukluk döneminde yaşadığı tecrübelerden etkilenmeye devam etmektedir. “Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk; hiçbir yere gitmiyor” ifadesiyle Edip Cansever (2021) de konuya dikkati çekmektedir. Yazar tarafından altı çizilen husus, bireyin çocukluğunda yaşadığı deneyimlerin hayatın geri kalan süreçlerindeki rolünü gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla bu yıllarda karşılaşılan olumlu olumsuz her durumun bir çocuğun geleceğinin inşasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir (Breaux, Harvey ve Lugo-Candelas, 2016).

Özellikle erken çocukluk döneminde, diğer çevresel etkenlerle birlikte anne baba ve çocuk arasında yaşanan iletişim ya da iletişimsizlik de çocukların sonraki yaşlarında ortaya çıkan sosyal, duygusal, psikolojik birtakım unsurlar üzerinde etkiye sahiptir denilebilir. Yani çocukluk döneminde içinde bulunulan aile yapısı ve anne babaların çocuklara karşı tutumlarının çocuklar üzerinde kayıtsız kalınmaz bir etkisi söz konusudur (Dirik, Yorulmaz ve Karancı, 2015).

Bu bağlamda çocukların gelişimlerinin olumlu ve olumsuz etkileyicileri arasında olan anne babaların çocuklarının duygularına yönelik inanışlarının ve duygu sosyalleştirme tepkilerinin de bu etki içerisinde önemli bir paya sahip olduğu düşünülebilir. Bu payın çocukların sosyal ve duygusal iyi oluşları ve psikolojik sağlamlıklarıyla da ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bir diğer deyişle, çocukların anne babalar tarafından olumlu bir biçimde yönlendirilen, sağlıklı ilişkilerin bulunduğu bir aile ortamında yer almaları, çocukların sosyal- duygusal gelişimlerini de destekleyecektir (Havighurst, Wilson, Harley, Prior, ve

Kehoe, 2010; Denham, Mitchell-Copeland, Strandberg, Auerbach ve Blair, 1997; Denham ve Burton, 2003; Cantekin ve Gültekin Akduman, 2020).

Bu çalışma, önemi her geçen gün daha da anlaşılmakta olan, duygu sosyalleştirme konusu çerçevesinde hazırlanmıştır. Çalışmada, anne babaların çocukların duygularına ilişkin inanışları ve anne babaların çocukların olumlu ve olumsuz duygularına karşı göstermiş oldukları duygu sosyalleştirme tepkileri ele alınmaktadır. Çalışmanın diğer değişkenleri kapsamında ise çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları yer almaktadır.

Çalışmada, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile duygu sosyalleştirme tepkilerinin çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde oynadığı rolü ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler analiz edilmiş, sonuçlar üzerinde tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili aşağıda yer alan literatür taramasında belirtilen çeşitli çalışmaların genelde anneler üzerinde yoğunlaşması (Seçer, 2017; Sille, 2016; Pala, 2020; Cantekin ve Gültekin Akduman, 2020; Palancı, 2021; Uslu ve Turan, 2021; Gürses, 2022) sebebi ile babaların da çocukların duygu sosyalleştirmesindeki rolleri ve etkileri konusunda literatüre katkı sağlamak amacıyla araştırmaya her iki ebeveyn de dahil edilmiştir.

Çalışmanın bu bölümünde ise; problem durumu, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, araştırmanın soruları, araştırmanın sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Erken çocukluk dönemi, gelişimin çok hızlı gerçekleştiği, çocuğun aktif biçimde temel kavramsal kazanımları elde ettiği (Erdoğan ve Baran, 2003), pek çok gelişimsel alanda çocukların hayatları süresince ilerleyecekleri yolun neredeyse yarısını kat ettikleri (Tunçeli ve Zembat, 2017) bir dönemi ifade etmektedir. Yaşamın ilk yılları, aynı zamanda çocukların bilişsel, ruhsal gelişiminde kritik bir dönemi de temsil eder (Lohndorf, Vermeer, Harpe ve Mesman, 2021). Bu kritik dönemlerden itibaren edinilen psikolojik sağlamlık ise, bireyin yaşayabilirliğini veya gelişimini tehdit eden önemli zorluklara başarılı bir şekilde uyum sağlama kapasitesi olarak tanımlanır (Kelifa vd., 2020).

Taşınması zor ve riskli olan durumlardan kurtulmak için gösterilen mücadelelerin bireye zarar verme ihtimali olduğu kadar ona bireysel gelişimi açısından büyük katkı sağlama ihtimali de vardır (Çelik, 2013). Alanyazınında zorlu yaşam koşullarının bireyin hayatını olumsuz etkilediğine dair çalışmalar olsa da (İlhan ve Sayıl, 1999) bu alanda yapılan birçok çalışma, zor ve riskli şartlar içinde geçmiş olan çocukluk yıllarında verilen mücadelenin ileriki yaşlardaki psikolojik sağlamlığı olumlu etkilediğini ifade etmektedir (Kavi ve Karakale, 2018; Alparslan, Taş, Ceyhan ve Kenar, 2019). Çaba göstermenin ve zor koşulların yaşamın normalliği içinde olduğunu öğrenen ve kabul eden çocuk, engelleri de normal görmeye başlar. Bu bakış ve duyguyla aşılan her engelde yaşanan doyum, çocuğu daha büyük sorumluluklar almaya teşvik eder ve bu durum sürekliliği olan bir sarmal şeklinde devam eder (Alparslan vd., 2019). Aslında konu ile ilgili elde edilen bilgiler, çocukluk döneminde kazanılan psikolojik sağlamlığın yaşamın tüm boyutlarında ne denli öneme sahip olduğunu da göstermektedir.

Araştırmalarda psikolojik sağlamlıkla ilgili faktörlere bakıldığında, ilgili herhangi bir faktörün olumlu olma durumunun, çocuğun sağlıklı gelişimini desteklediği ve psikolojik sağlamlık düzeyini artırdığı görülmektedir. Ancak psikolojik sağlamlıkla ilgili faktörler birey üzerinde olumsuz etki oluşturuyorsa, çocuğun öncelikle ruhsal sağlığı bozulmakta ve psikolojik sağlamlık düzeyi azalmakta ya da yok olmaktadır (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009). Çin’de sadece çocuklarda psikolojik sağlamlığı ve bunun algılanan anne babalık stilleri ve çocuk istismarı ile ilişkisini araştırmak ve karşılaştırmak amacı ile yapılmış olan araştırma bulgularına göre olumsuz algılanan anne babalık tarzı ve çocuk istismarı, psikolojik sağlamlık için zararlı olarak gösterilmiştir. Yine probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler gibi olumlu ebeveynlik yaklaşımları ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif bir ilişkinin varlığı sözü edilen çalışmanın önemli bir sonucu olarak sunulmuştur (Morgan, Yang, Liu ve Cao, 2020). Çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları, onların karşılaştıkları güçlüklerle baş edebilmesi ve sahip oldukları sosyal ve duygusal yetkinlikler ile de yakından ilgilidir (Çatal, 2021). Bununla beraber duyarlı anne babalık yoluyla anne babalar, çocukların stresli durumlarla başa çıkma becerileri ve bu yöndeki etkinlikleri geliştirmelerine yardımcı olabilir (Theiss, 2018).

Anne babalar, çocuğun hayatının oldukça fazla alanını istekli bir şekilde ve bıkkınlık duymadan düzenlerler (Ulutaş ve Aksoy, 2010). Çocukların zorluklarla başa çıkmaya çalıştıklarında hissettikleri duygulara saygı duymak ve bu anlar için güçlü taraflarını fark

edip kullanmaları yönünde onlara rol model olmak gerekir. Dolayısıyla yetişkinler, yapacakları iyi uygulamalarla, her zaman çocukların psikolojik sağlımlıklarına yardım etme fırsatının var olduğu unutmamalıdır (Cömert ve Özbey, 2021). Bu doğrultuda ebeveynlerinden özerklik desteği gören çocukların olumsuz olaylar karşısında kendini toplama gücünün daha yüksek olduğu söylenebilir (Akça, 2012).

Çocukların dünyaya geldikten hemen sonra birçok risk ve zorlu koşullarla karşılaşabileceği gerçeği, bu durumlarda yaşanan duyguların önemini, oluşabilecek olumsuzluk ve zararları önleyici çalışmaları artırmanın gerekliliğini de hatırlatır. Çünkü hem fiziksel hem de ruhsal sağlık, duygularla ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır. Duygular, algılanan zorluklara ve fırsatlara nasıl tepki verildiğini etkileyen koordineli bir dizi davranışsal, deneyimsel ve fizyolojik tepki eğilimlerini ortaya çıkarır (Gross, 2002). Güçlüklerin üstesinden gelen çocuklar ile güçlüklerle başa çıkamayanları birbirinden ayıran unsur, o çocukların zorlukların karşısına hangi duygusal kaynaklarla çıktıklarıdır (Kindlon ve Thompson, 2021). Dolayısıyla sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık üzerinde duyguların etkisi düşünülmesi gereken bir durumdur. Yaşamda kişiler arası ilişkiler bağlamında duygular önemli bir yere sahiptir. Bireyin karşılaştığı durumları olumlu veya olumsuz olarak değerlendirmesinde hissettiği duyguya göre değişiklikler olabilmektedir. Yine bireyin hissettiği olumlu duyguları etrafındaki diğer kişilerle paylaşarak bu duyguları artırma isteği veya tam tersi bir durum olan olumsuz duygularını da paylaşarak bu duyguların etkisini azaltma isteği olabilir. Bu bağlamda, bireylerin duygularını ifade etme eğiliminde olması anlaşılabilir bir durumdur (Makas, 2019). Çocukların yaşam sürelerindeki hissettikleri her duygu, ortaya koydukları her davranışta en yakınlarında bulunan anne babalarının, bu duyguların değeri veya tehlikesine ilişkin inanışları ise çocuklarının belirli başa çıkma stratejilerini kullanma kararını etkileyebilir (Halberstadt vd., 2008). Bu bağlamda Garner, Robertson ve Smith (1997) anne babaların sergiledikleri destekleyici olan duygu sosyalleştirme davranışlarının, çocukların duygusal ifade ve duygusal beceri geliştirme konusunda pozitif etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Öyle ki destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri veren anne babaların çocukları, destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerini vermeyen anne babaların çocukları ile karşılaştırıldığında, bu tepkilerin çocukların yeni girdikleri toplumsal ortamlarda daha girişken olmalarında etkili olduğu görülmektedir (Root ve Stifter, 2010). Yine, duygulara değer veren anne babaların çocukları, çocuklarının duygularını tehlikeli veya sorunlu olarak gören ve bunun yerine etkileyici olayların ardından duygularından daha aktif bir şekilde kaçınan anne babaların çocuklarına

göre duygularını tartışmak için başkalarının desteğini aramaya daha yatkın olabilir (Halberstadt vd., 2008). Ev ortamında koşulsuz şekilde destekleyici yaklaşım sergileyen bir ebeveynin varlığı, aile içinde çocuğa uygun sorumluluk ve görevler verilmesi, ailenin rutinlerini ve geleneklerini sürdürmesi psikolojik sağlamlığın gelişmesi için önemli hususlardır (Akça, 2012). Duyarlı anne babalık yoluyla anne babalar, çocukların stresli durumlarla başa çıkma becerileri ve etkinlikleri geliştirmelerine yardımcı olabilir (Theiss, 2018). Bu bağlamda anne babalık performansının psikolojik sağlamlığı yordayıcısı olduğu söylenebilir (Howell, Graham-Bermann, Czyz ve Lilly, 2010).

Bu doğrultuda araştırmanın problemi “çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve anne babaların duygu sosyalleştirme tepkilerinin yordayıcılığı var mıdır?” sorusuna yanıt bulmaktır.

1.2.Araştırmanın Önemi

Thompson’a göre (1991) anne baba olmak insanoğlunun yetişkinlik döneminde üstlenmesi gereken en önemli sorumluluklardan biridir. Bu dönemde anne-baba-çocuk arasında yaşanan her durum çocuğun sağlıklı gelişimi üzerinde önemli bir yordayıcıdır. Anne babalar, kişisel inanışları ve kültürel değerlerine uygun olarak çocuğun duygusal yaşamına müdahale etmekte ve bu müdahaleler çocuğun tüm yaşamını etkileyen duygusal deneyimi sosyalleştirmektedir. Oral’a (2022) göre erken çocukluk döneminde psikolojik sağlamlık, çocuğun deneyimlediği pek çok durumdan etkilenecek farklılaşır. Bu farklılaşmaya etki eden faktörler kapsamında ise Du, Dang, Zhang, Wu ve Rasool’ya (2021) göre anne babalığın psikolojik sağlamlıkla yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın da temel yaklaşımı olarak, anne baba duygu sosyalleştirme davranışlarının çocukların psikolojik sağlamlıklarını etkileyen bir unsur olduğu öngörülmektedir.

Kelifa vd.’ne (2020) göre psikolojik sağlamlık, bireyi olumsuz çocukluk deneyimleriyle ilişkili fiziksel ve psikolojik güçlüklerden koruyan birkaç faktörden biri olarak kabul edilir. Chang, Ji, Li, Yuan ve Su’ya göre (2021) ise psikolojik sağlamlık, depresyonu ve çocukluk ihmalini negatif olarak etkilemektedir. Strese neden olan, zorlukları ortaya çıkaran gelişmeler her çocuğu farklı düzeyde etkilemektedir (Oral, 2022). Rutter (1985), çocukların erken dönemde duygularını sosyalleştirmenin daha sonra karşılaştıkları stres olaylarının etkisi üzerinde belirleyici olabileceğini ifade etmektedir.

Sosa-Hernandez vd.'nin (2020) ifadesine göre anne baba duygu sosyalleştirmesi, çocukların duygu deneyimi ve ifadesini öğrendiği ve duyguyla ilgili yeterlilikleri geliştirdiği önemli bir mekanizmadır ve anne babaların kendi duygularıyla ilgili inanışları, farkındalığı ve sosyalleşme hedefleri tarafından yönlendirilir (Johnson vd., 2017).

Öte yandan, Breaux vd.'nin araştırması (2016), günümüz anne babalarının olumlu ve/veya olumsuz davranışları ve inanışlarının çocukların geleceği üzerinde özellikle sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlıkları alanında önemli birer faktör olabileceği gerçeğini, ortaya koyarak, bu konuda yapılacak araştırmanın önemi ve gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Ayrıca bu doğrultuda anne baba inanışları ve çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlıkları arasında bir ilişki öngören çalışmalar (Coplan vd., 2002; Dunsmore ve Halberstadt, 1997; Palancı, 2021; Parker vd., 2012; Wong vd., 2008) alanyazınında dikkati çekmektedir. Bu çalışmalardan birinde anne babaların çocukların duyguları hakkındaki inanışlarının çocukların duygusal yetkinliklerini (duygu anlama, duygu düzenleme vb.) ve sosyal davranışlarını etkilediği ifade edilmekte, anne babaların inanışları ve çocukların davranışları arasındaki yakın bağa vurgu yapılmaktadır (Palancı, 2021).

Aktaş ve Vargün (2022) anne babaların olumlu duygu sosyalleştirme yöntemlerinin çocuğun olumlu sosyal davranışını pozitif yönde, saldırgan davranışını negatif yönde yordadığını ifade etmiştir. Bu durum, annelerin çocuk yetiştirme amaçları ile kullandıkları destekleyici duygu sosyalleştirme yöntemlerinin sahip oldukları çocukların erken dönem psikososyal uyumları için önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca Gürses'in (2022) ifadesine göre annenin psikolojik dayanıklılık seviyesi ve çocuğun olumsuz duygularına dönük destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin artması sayesinde çocukta ortaya çıkan duygu düzenleme becerisi artmaktadır. Buna karşın destekleyici olmayan tepkilerin artması da çocukta duygu düzenleme becerisinin azalmasına yol açmaktadır. Bir diğer ifade ile anne babaların duygu sosyalleştirme tepkileri çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle anne babaların çocuklarının duygularına yönelik inanışları ile çocukların duygularını sosyalleştirme davranışlarını ve bu davranışların çocuklar üzerindeki etkilerini incelemek çocuk gelişimi ve eğitimi açısından oldukça büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda duygu sosyalleştirme ve psikolojik sağamlık, alanyazınında son yıllarda ivme kazanmış iki temel kavramdır. Ancak her iki kavramla ilgili alanda yapılmış çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görölmektedir. Araştırıldığı kadarıyla Türkçe alanyazınında ilgili kavramların tüm alt boyutları ile birlikte, birbirleri ile olan ilişkilerin ele alındığı çalışmaya

da rastlanmamıştır. Bu bağlamda çocuğun gelişiminden ve eğitiminden birinci derecede sorumlu olan anne babaların, çocukların duygularına yönelik tepkilerini içeren duygu sosyalleştirme ve duygu sosyalleştirmeyi etkileyen önemli bir faktör olan anne babaların duygulara yönelik inanışları ile çocuğun sosyal duygusal iyi oluşu ve psikolojik sağlamlılığı arasındaki ilişkinin araştırılması önem arz etmektedir. Bu çerçevede mevcut çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmekte ve alanda yapılacak çalışmalara ışık tutması beklenmektedir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla aşağıda yer alan “Araştırma Soruları” başlığı altında verilen sorulara yanıt aranmıştır.

1.4.Araştırma Soruları

1. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve çocukların olumlu ve olumsuz duygularına verdikleri duygu sosyalleştirme tepkileri;

1.a. Anne babaların öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.b. Çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?

2. Anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik inanışları kapsamında; pozitifliğin bedeli, anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici (cesaretlendirme) ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerini (sosyalleştirme, uyarma, rahatsız hissetme) yordamakta mıdır?

3. Anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik inanışları kapsamında;

3.a. Öfkenin değeri,

3.b. Manipülasyon,

3.c. Kontrol,

3.d. Özerklik,

3.e. Değişmezlik alt ölçekleri, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı yaratan) duygu sosyalleştirme tepkilerini yordamakta mıdır?

4. Anne babaların çocukların olumlu ve olumsuz duygularına yönelik inanışları kapsamında;

4.a. Anne baba bilgisi, anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici (cesaretlendirme) ve destekleyici olmayan (sosyalleştirme, uyarma, rahatsız hissetme) duygu sosyalleştirme tepkilerini yordamakta mıdır?

4.b. Anne baba bilgisi, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveyn sıkıntısı) duygu sosyalleştirme tepkilerini yordamakta mıdır?

5. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında;

5.a. Pozitifliğin bedeli alt ölçeği, anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici (cesaretlendirme) ve destekleyici olmayan (sosyalleştirme, uyarma, rahatsız hissetme) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?

5.b. Öfkenin değeri alt ölçeği,

5.c. Manipülasyon alt ölçeği,

5.d. Kontrol alt ölçeği,

5.e. Anne baba bilgisi alt ölçeği,

5.f. Özerklik alt ölçeği,

5.g. Değişmezlik alt ölçeği, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde

sıkıntı) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Aksaray ili okul öncesi eğitim kurumları ile anasınıflarında eğitim alan 4-6 yaş aralığındaki çocuklar ve anne babaları ile sınırlandırılmıştır. Araştırma; Aksaray il merkezinde bulunan okul öncesi eğitim kurumları ile anasınıflarında eğitim alan 4- 6 yaş aralığında çocuğu olan 210 anne baba ile sınırlıdır. Katılımcı tüm ebeveynlerin birlikte yaşıyor olması, ailede boşanma, ölüm, vb. bir risk durumunun olmaması ve çocukların normal gelişim gösteren çocuklar olması da araştırmanın sınırlılıkları arasında görülebilir.

1.6.Varsayımlar

- 1- Anne babaların ölçekleri objektiflik ve içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.
- 2- Seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- 3- Ölçme araçlarının kapsam geçerliliği yapılan araştırmalar doğrultusunda yeterli olduğu varsayılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, çalışmanın birinci boyutunu oluşturan, duyguların sosyalleştirilmesi kapsamında, duygu ve duygu sosyalleştirme kavramları ele alınmaktadır. Bu girişten hareketle anne babaların çocukların (olumlu-olumsuz) duygularını sosyalleştirmelerine yönelik verdikleri tepkiler (destekleyici-destekleyici olmayan) ile bu tepkilerin çocukların gelişimlerine etkilerinden bahsedilmektedir. Aynı zamanda duygu sosyalleştirmenin çatı yapısı niteliğindeki, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları konusu da derinlemesine incelenmektedir.

Çalışmanın ikinci boyutunda yer alan çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları kapsamında, psikolojik sağlamlık kavramı ele alınarak çocukların psikolojik sağlamlılıklarını etkileyen faktörler ve ilgili boyutlara yer verilmektedir. Aynı zamanda kavramsal çerçeve içerisinde çocukların duygularının sosyalleştirilmesi ile psikolojik sağlamlılıkları arasındaki ilişkilerin ve etkilerin ele alındığı ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenmektedir.

2.1.Duygu Sosyalleştirme

Duygu sosyalleştirmeyi anlamak için önce duygu kavramından bahsetmek yerinde olacaktır. Çünkü duyguların motivasyon kaynağı olarak önemi anlaşılmadan çocuk gelişiminin herhangi bir psikolojik açıklaması eksik kalır; zira davranışlarımızdaki deneyime anlam dolduran duygularımızdır (Cole, Martin ve Dennis, 2004). Duygu kavramı alanyazınında kişilerin kendisi ve başkaları ile ilişkileri sonucunda meydana gelen ve davranışlarının düzenlenmesini sağlayan bir mekanizma (Denham ve Burton, 2003), yaşanan farklı durumlara göre harekete geçirip deneyimler edindiren bir sistem (Cole vd., 2004), bireyin iç ve dış dünya tarafından uyarılarak etkilenmesi sonucu “hoşlanma” ya da “acı duyma” biçiminde oluşan tepkileri (Argun, 2005) olarak yer edinmektedir. Ayrıca duygular, yaşam süresince sahip olduğumuz düşüncelerin, bu süreçte gerçekleştirdiğimiz davranışların ve deneyimlerimizin önemli birer parçasıdır (Kılıç, 2020). Bununla birlikte, çok güçlü etkilere

sahip ve bireylerin yaşamlarındaki tüm deneyimlerin temeli niteliğinde görülen duygularımız bireyin sosyalleşmesi düzenlenirken, başkalarının dünya hakkında ve kendisiyle ilişkileri hakkında ne düşündüğünü bildirir. Aynı zamanda neyin önemli olduğunu ve kişinin kendisini nasıl tanımladığını anlatır (Dunsmore ve Halberstadt, 1997).

Bazı insanlar için duygular, temelde sorun olmayan, hayatlarına hoşluk ve zenginlik katan bir parça iken, bazı insanlar için özellikle olumsuz duygular tehlikeli, kaçınılması ve en aza indirilmesi gereken taraflar olarak görülür (Gottman, Katz ve Hooven, 1996). Olumlu duygular bireyi çevresel fırsatlardan yararlanmaya motive ederken; olumsuz duygular, varsa gördüğü zararın talihsizliğinden kurtulmaya ya da zararı önleme, kaçma ve saldırma eylemleriyle bu durumla baş etmeye motive eder (Nesse ve Ellsworth, 2009).

Duygunun hayattaki rolünü değerlendirme konusundaki çalışmaların yaygınlaşmasıyla kapsam daha da genişletilerek, sosyal etkileşimin düzenlenmesi, farklı ilişkileri karakterize eden duygu biçimlerini ayırt etmek gibi konular da araştırma alanı olarak önem kazanmıştır (Parke, 1994). Yapılan araştırmalarda duygulara olan ilginin ciddi artışı ile özellikle çocukların duygularının sosyalleştirilmesine dönük araştırmaların sayısında da çoğalma yaşanmaktadır (Eisenberg, Cumberland ve Spinrad, 1998).

Alanyazınında duygu sosyalleştirme hakkında, sosyal yeterlik ve çocukların duyguları üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı biçimde etkiye sahip olan anne baba tepkileri (Denham vd., 1997), duyguları düzenleme, duygu ifadesi, duygularla ilgili yaşanan deneyimi içine alan süreç (Eisenberg vd., 1998), çocukları çeşitli duygular yaşadığı esnada anne babaların onlara verdiği tepkiler (Erdem, 2019), anne babalar tarafından çocuğun yaşadığı ve yansıttığı olumsuz bir duygu (öfke, korku, üzüntü vb.) üzerine veya bu duyguya tepki olarak sergilenen davranışlar (Altan-Aytun, Yağmurlu ve Yavuz, 2012; Kishalı, Gültekin Akduman ve Şepitci Sarıbaş, 2022) şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Shadur (2013) ise ebeveyn duygu sosyalleştirme kavramını tanımlamak için duyguları hissetme ve ifade etmenin uygun olup olmadığı, ne zaman ve nasıl uygun olduğu ile duygularla başa çıkma yolları hakkında anne babaların çocuklarına karşı açık ve örtülü mesaj aktarım biçimi olduğu ifadelerini kullanmaktadır. Öte yandan duygu sosyalleştirmenin, genel disiplin biçimlerinden ziyade anne babaların duygu ile ilişkili belirgin davranışlarını ifade ettiği de vurgulanmaktadır (Kılıç, 2014).

Duygular, çocuklarda duyguyla ilgili önemli sonuçlara yol açan anne babalık davranışlarını etkilemede büyük bir rol oynar (Dix, 1991). Anne babaların duygu sosyalleştirme yaklaşımları ise çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerinde önemli bir etkiye sahiptir (Denham vd., 1997). Anne babaların, çocuklarının duyguları hakkında nasıl düşüneceklerini, hissedeceklerini ve başkalarıyla iletişimde duygularını nasıl ifade edeceklerini, anlayacaklarını sayısız yolla modelleyip çocuklarını bilgilendirdikleri düşünülmektedir (Eisenberg vd., 1998; Gottman vd., 1996). Bu bağlamda anne babalar, duygu ve duyguların dışavurumuyla ilgili kişisel inanışları ve kültürel değerlerine uygun olarak çocuğun duygusal yaşamına müdahale etmekte ve bu müdahaleler bebeklikten itibaren duygusal deneyimi sosyalleştirmektedir (Thompson, 1991).

Alanyazınında konuya ilişkin araştırmalar incelendiğinde, ebeveyn duygu sosyalleştirme süreçlerinin anne babaların duyguları ifade şekilleri ile çocuklara model olmaları, çocukların duygularına koçluk/rehberlik yapmaları ve çocukların duygularına yönelik verdikleri tepkiler (Eisenberg vd., 1998) olarak üç şekilde kategorize edildiği görülmektedir. “Model olma” anne babaların yaşam içerisinde kendilerinde oluşan duyguları nasıl gösterip göstermedikleri (Denham, 1998) ile ilgili olan duygu sosyalleştirme sürecidir. Anne babalar bilinçli olarak duygular hakkında çocuklarına model olurlarsa onların duygusal yetkinliğine katkıda bulunarak problem çözme ve öğrenme süreçlerini de desteklemiş olurlar (Fredrickson, 1998). Anne babaların çocukların duyguları hakkında konuşarak onlarla duygularını tartışmaları (Eisenberg vd., 1998) duygu sosyalleştirmenin bir diğer süreci olan “duygu koçluğu”nu ifade etmektedir. Gottman vd.’nin (1996) çalışmasında duygu koçluğu yapan anne babaların genel özellikleri; hem kendi duygularının hem de çocuklarının duygularının farkında olmaları ile birlikte bu farkındalıkları çocukları ile yakınlık kurmanın bir fırsatı ve ortak yaşantılar oluşturma bir yolu olarak görmeleri şeklinde ifade edilmektedir. Çalışma kapsamında yer alan “anne babaların çocuklarının duygularına verdikleri tepkiler” kategorisi üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde ise, çocukların olumlu duygularının da olumsuz duygularının da anne babaları tarafından sosyalleştirildiği, ayrıca bu sosyalleştirmelerin hem destekleyici hem de destekleyici olmayan tepkileri içerdiği görülmektedir (Havighurst vd., 2010; Eisenberg vd., 1998; Denham, 1998).

Anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri tepkilerden olan cesaretlendirme tepkisi destekleyici; sosyalleştirme, uyarma ve rahatsız hissetme tepkileri ise destekleyici olmayan tepkilerdir (Kılıç ve Kumandaş Öztürk, 2019). Yine anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri tepkilerden probleme odaklı, duyguya

odaklı ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkileri destekleyici; küçümseyici, cezalandırıcı ve ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler ise destekleyici olmayan tepkilerdir (Jones, Nancy , Fabes, ve MacKinnon, 2002; Altan-Aytun vd., 2012; Eisenberg vd., 1998). Anne babaların çocukların duygularına yönelik destekleyici tepkilerinin, duygu düzenlemeyi içine alan sosyal duygusal yetkinlik düzeyini arttırdığı (Denham, 1997; Havighurst vd., 2010) ancak olumsuz duygu sosyalleştirme tepkileri vermelerinin duygu düzenleme becerilerine zarar verip sosyal-duygusal gelişimde sorunlara yol açtığı (Havighurst vd., 2010; Eisenberg vd., 1998), bu çocukların içselleştirme, dışsallaştırma ve uyum problemleri yaşadıkları (Kishalı vd., 2022), zayıf duygu düzenleme becerilerine sahip olduğu ve buna bağlı olarak daha fazla saldırgan davranış gösterdikleri (Ramsden ve Hubbard, 2002) edinilen sonuçlar arasında yer almaktadır.

Araştırmaların anne babaların çocuklarının olumlu duygularına kıyasla olumsuz duygularına ilişkin verdikleri tepkileri ele almada ilgilerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu ilgi yoğunlaşmasındaki en önemli sebebin, çocukların olumsuz duygularla başa çıkabilmelerinin olumlu duyguları kontrol edebilmelerine göre daha zor olduğunun düşünülmesidir (Kılıç, 2012; Ramsden ve Hubbard, 2002). Bu sebeple anne babaların duygu sosyalleştirme tepkilerinin doğrudan ölçülmesine yönelik ilk ölçek Fabes, Eisenberg ve Bernzweig (1990) tarafından geliştirilmiş, Türkiye uyarlaması Altan-Aytun vd. (2012) tarafından yapılmış çocukların olumsuz duygularıyla baş etme ölçeğidir. Bu ölçek çocukların üzgün,kızgın gibi olumsuz duygular yaşadıklarında anne babaların nasıl tepki verdiklerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu tepkiler kapsamında probleme odaklı tepki; anne babaların çocuklarına bir duygunun nedeni etrafında oluşan sorunlarını çözmelerine yardım etme girişimlerini yansıtmaktadır. Duyguya odaklı tepki; anne babaların çocuğu olumsuz duygu yaşadığında rahatlatıcı ve sakinleştirici teki gösterme derecelerini yansıtmaktadır. Duygu ifadesini kolaylaştıran tepki; anne babaların çocukların olumsuz duygularını ifade etmeleri için teşvik edici tepkilerini yansıtmaktadır. Küçümseyici tepki; anne babaların çocukları olumsuz duygularını ifade ettiklerinde önemsememe ve küçümser ifadeler kullanma derecesini yansıtmaktadır. Cezalandırıcı tepki; Olumsuz duygularını ifade eden çocukların anne babaları tarafından sözlü yahut fiziki cezaya maruz kalma derecelerini yansıtmaktadır. Sıkıntı yaratan tepkiler; anne babaların çocuklarının olumsuz duygularıyla ilgili olarak ne derece rahatsızlık,huzursuzluk yaşadıklarını yansıtmaktadır.

Olumsuz duyguların yanı sıra pozitif psikoloji yaklaşımında olumlu duygular üzerine odaklanılmasının önemini vurgulayan Fredrickson (2001) anne babaların olumlu duyguları

yaşantı içinde işlemleri ile çocukların da olumlu duygularını anlatmaya teşvik edilebileceklerini belirtmiştir. Böylece anne babaların duygu sosyalleştirme sürecine olumlu duyguların da eklenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Çocukların olumsuz duyguları kadar olumlu duygularının da sosyalleştirebilmesi, aynı zamanda bu tepkilerinin de ölçülebilmesi, duygu sosyalleştirmenin çocuğun sosyo-duygusal gelişimi üzerindeki etkilerini anlamak için son derece önemlidir. Bu sebebin yer aldığı çalışmaları ile Ladouceur, Reid ve Jacques (2002) alanyazınına anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri tepkiler ölçeğini kazandırmışlardır. Kılıç ve Kumandaş-Öztürk (2019) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan bu ölçek çocukların neşe, gurur ,heyecan ve merak gibi çeşitli olumlu duyguları ifade ettiğinde anne babaların tepkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu tepkiler kapsamında sosyalleştirme tepkisi; çocukların davranışlarının sosyal açıdan uygun olup olmamasının anne babaları tarafından açıklanma derecelerini yansıtmaktadır. Cesaretlendirme tepkisi; çocuklarının olumlu duygularını ifade etmeleri için anne babaların teşvik etme ve olumlu duyguyu doğrulama derecelerini yansıtmaktadır. Uyarma tepkisi; çocukları olumlu duyguları ifade ettiklerinde anne babaların onlara uyarıcı tepkilerde bulunma derecelerini yansıtmaktadır. Rahatsız hissetme tepkisi; anne babaların çocuklarının olumlu duygusal ifadelerinden rahatsız olma ve utanma derecelerini yansıtmaktadır.

Anne babaların çocukların duygularını sosyalleştirme davranışları, çocukların duygulara karşı tutumlarını, duyguyu anlama, ifade etme ve düzenleme becerilerinden oluşan duygusal yetkinliğini (Kılıç, 2020), psikososyal ve psikolojik gelişimlerini önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahiptir (Velasco, 2011). Bununla birlikte durum her zaman istenen yönde olmayabilir. Anne babaların destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri çocukların duygusal yetkinliğine katkıda bulunan önemli faktörlerden biri iken destekleyici olmayan tepkileri de olumsuz sonuçları doğurmaktadır (Havighurst vd., 2010; Eisenberg vd., 1998; Kishalı vd., 2022). Dolayısıyla daha destekleyici duygu sosyalleştirme tepkisi ideal olarak çocukları, duygularını keşfetmeye ve deneyimlemeye yöneltir. Şayet çocukların duyguları destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme davranışları ile karşılanırsa, çocuklar bu duyguları hissetmenin kabul edilebilir olmadığını zannedebilir (Nelson vd., 2009; Gottman vd., 1996). Ayrıca anne ve babaların duygu sosyalleştirme çerçevesinde, birbirinden farklı yahut aynı tepki ve davranışları sergilemelerinin, çocuklarının sosyal ve duygusal yetkinliklerine olumlu ve olumsuz katkılarının olabileceği de düşünülmektedir (Kaya-Bican ve Sarıtaş-Atalar, 2017). Aile ortamında daha az olumlu duygu ifadesine maruz kalmak, bir çocuğun

düzenlemesi gereken olumsuz duygu miktarını artırabilirken, duygu sosyalleştirmenin olmaması, bir çocuğu bu duyguyu yönetmek için daha az stratejiye sahip bırakabilir (Ramsden ve Hubbard, 2002).

2.1.1. Anne Babaların Çocukların Duygularına Yönelik İnanışları

Çalışmanın kapsamı çerçevesinde temel olarak ele alınan bir diğer değişken de üst duygu felsefesinin yönlendirici etkisi altında olan anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarıdır. Anne babaların inanışları, onların çocuk yetiştirme biçimleri ve kendileri hakkında ne düşündükleriyle yakından ilişkilidir (Coplan, Hastings, Lagacé-Séguin ve Moulton, 2002). Dunsmore ve Halberstadt (1997), anne babaların çocukların duygularıyla ilgili inanışlarını incelemenin, anne babaların çocuklarının duyguları hakkındaki inanışlarının ve çocukların sosyalleşmesindeki etkisinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayabileceğini savunmuşlardır. Anne babaların çocukların duygularına dair sahip olduğu inanışlar anne babaların kendi eylemlerini etkileyip şekillendirirken çocuklarının da duygusal ve sosyal yaşamlarını şekillendirebilir. Bir başka deyişle anne babaların inanışlarının önemli olmasının bir nedeni de anne babaların çocuklarının sosyalleşirken davranışlarına rehberlik etmesi (Wong, Diener ve Isabella, 2008), adeta kılavuz niteliği taşımasıdır (Parker vd., 2012). Aynı zamanda mevcut alanyazını incelendiğinde, anne babaların çocuklarının duygularına yönelik inanışlarının, çocukların davranışları hakkında nasıl düşündükleri ve çocuklara nasıl tepki verdikleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ve bunun da çocukların gelecekteki sosyal duygusal yetkinliği üzerinde önemli bir etkiye sahip olabileceği görülmektedir (Gottman vd., 1996; Dix, 1991; Dunsmore ve Halberstadt, 1997).

Çocukların sosyal ve duygusal yaşam içerisinde bir dizi olumsuz duygu yaşaması muhtemeldir (örneğin üzüntü, korku, öfke vb.). Çocukların duygu yüklü olumlu ve olumsuz durumlarla nasıl başa çıktıklarına ilişkin seçimleri literatürde anne babaların inanışlarıyla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca yoğun duygusal bir olayın ardından çocukların baş etme stratejilerine ilişkin durum ile eş zamanlı olarak anne babaların çocukların duygularına ilişkin inanışları arasında önemli bir ilişki de söz konusudur (Halberstadt, Thompson, Parker ve Dunsmore 2008).

Buna karşın anne babaların çocuklarının duygularının değerine ilişkin inanışları ve çocukların duygu durum değişiklikleri sonucu ortaya çıkabilecek duygusal güçlülere ilişkin

inancıları ise birbirinden bağımsız inanışlardır (Dunsmore ve Halberstadt, 1997; Gottman vd., 1996; Halberstadt vd., 2008). Ancak anne babaların çocuklarının duygularının değerine ilişkin inanışları ve çocukların duygu durum değişiklikleri sonucu ortaya çıkabilecek duygusal güçlüklerle ilişkin inanışları da çocukların zorlu yaşam koşulları karşısında başa çıkabilme durumlarını yordamada önemli bir yere sahiptir (Halberstadt vd., 2008). Diğer bir deyişle, hem duyguların değerli olduğuna dair daha güçlü inanışlar, hem de duyguların tehlikeli olduğuna dair daha güçlü inanışlar, çocukların sosyal destek kullanımını yordamaktadır (Perez-Rivera, 2008).

Öte yandan anne babaların çocukların duygusal ifadelerinin düzenlenmesi konusunda farklı inanışları ve değerleri vardır. Örneğin, bazı aileler hissedilen herhangi bir duygunun "gizli" olabileceğine inanırken, diğerleri bir duygu hissedildiğinde o duygunun ifade edilmesi gerektiğine inanır (Dunsmore ve Halberstadt, 1997). Yine bazı anne babalar olumsuz duyguların kötü olduğuna inanabilir ve bu nedenle onları ifade etmekten veya çocuklarıyla tartışmaktan kaçınabilir. Bazı anne babalar ise olumsuz duyguların yaşamın sadece bir parçası olduğuna inanabilir ve bu nedenle olumsuz duyguları ifade etme veya tartışma konusunda çekingen davranmazlar. Oysa anne babalar, çocuklarının duygularının değerli olduğuna inanırlarsa, çocukların duygusal ifadelerine daha olumlu yanıt verebilirler. Bu süreç, çocukların kendi duygularını anlayabilmelerini ve stresli olaylarla duygu odaklı bir şekilde baş etme eğilimlerini de kolaylaştırabilir (Halberstadt vd., 2008). Tam tersi bir durumun sonucu olarak olumsuz duygularını gizleyen veya öfke ya da üzüntü içinde patlayan çocuklar, sıkıntı kaynağıyla yapıcı bir şekilde baş edemeyebilir (Wong vd., 2008).

Anne babaların duygular hakkındaki inanışlarının da çocukların psikolojik sağlamlılıkları üzerinde etki ettiği düşünülebilir. Psikolojik sağlamlık, çocukların sorunlarla başa çıkma konusundaki başarısı ya da başarısızlıkları üzerinde etkilidir. Çocukların olumsuz durumlarla başa çıkma stratejileri anne babalarının olumsuz duyguların değeri veya tehlikesi hakkındaki inanışlarıyla ilişkili olabilir. Aynı zamanda çocukların yoğun duygusal olaylarla baş etmelerini kolaylaştıran bir aile ortamını teşvik edebilir (Halberstadt vd., 2008).

Anne-baba inanışlarının ölçülmesi, anne-babanın çocuğun üzerindeki etkisinin derinlemesine anlaşılacak duygu sosyalleştirme içerisindeki etkinin ortaya çıkarılmasına dolayısıyla ilgili girişim ve önleme çalışmalarının yapılmasına da katkı sağlayacaktır (Kılıç ve Kumandaş Öztürk, 2019). Bu doğrultuda alanyazınında anne baba inanışlarının ölçümüne dayalı yapılan ilk çalışmalar arasında Gottman vd.'nin çalışması (1996) yer almaktadır.

Bahse konu çalışmada öne sürülen üst duygu felsefesi, anne babaların duygulara yönelik inanışlarını içermekte ve anne babaların duygu sosyalleştirme süreçlerinin bireysel üst duygu felsefeleri ile uyumlu olduğunu ifade etmektedir. Üst duygu felsefesi, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarının çatı kavramı olarak ele alınabilir. Uluslararası alanyazında meta-emotion olarak ifade edilen üst duygunun, anne babaların kendi duyguları hakkında üst bir deneyim ve biliş gerektiren bir kavram olduğu söylenebilir (Bartsch vd., 2008). Çatı bir kavram olması ve anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarının anlaşılabilmesine olanak tanınması bakımından üst duygu yapısının, anne babaların inanışları ve sosyalleşme davranışlarını kapsayan duygular hakkında sahip olduğu kapsayıcı felsefeleri ele aldığı vurgulanmalıdır (Dunsmore, Her, Halberstadtve Perez-Rivera, 2009). Gottman vd.'nin (1996), alanyazına sundukları, anne babaların önce kendi duygularına sonra çocuklarının duygularına yaklaşımını ifade eden “üst duygu felsefesi” modelinde; hem anne babaların kendilerine ait olumsuz duygularının engellenmesi hem de anne babaların olaylara olumlu yaklaşmasının kolaylaştırılması, çocukların fizyolojisini doğrudan etkilemesi ve çocukların gelişimini etkilemesi başlıkları üzerinde durmuşlardır. Dolayısıyla bu üst duygu felsefesi modelinin, anne babaların duygu sosyalleştirmelerine yönelik temel bir tutumu ve yaklaşımı içerdiği söylenebilir. Yazarlar çalışmalarında, çocuklarının duygularını anlamaya ve sosyalleştirmeye çalışacak her anne babanın önce kendi duygu dünyasında ilgili süreçleri düzenleyebilmesinin önemini ele almaktadır. Bu yönüyle üst duygu felsefesi bağlamında, anne babaların çocuklarının duygularını anlamaya, rehberlik yapmaya ve model olmaya çalışmaları, görünenden çok daha derin bir alt yapıya sahiptir. Bu doğrultuda üst duygu felsefesi ile ilgili yapılan araştırmalar anne babaların kendi duygularının farkına vardıktan sonra, çocuklarının duygularının farkında olması gerektiğini savunmaktadır (Denham vd., 1997; Gottman vd., 1996).

Gottman vd.'nin (1996) çalışmasında ayrıca şu konulara da değinilmektedir. Üst duygu felsefesini hayatlarına oturtmuş anne babaların beş temel özelliği olarak; anne babaların kendilerinde ve çocuklarında düşük yoğunluklu duyguların farkında olmaları, anne babaların çocuğun olumsuz duygusunu samimiyet ve öğretme fırsatı olarak görmeleri, anne babaların çocuğun duygularını olduğu gibi doğruladıkları, çocuğun duygularını sözlü olarak ifade etmelerine yardım ettikleri, sorunları çocukla tartıştıkları ve bu anne babaların davranışsal sınırları belirleyerek, olumsuz duyguya yol açan durumla başa çıkmak için gerekli hedef ve stratejileri bulmak için çaba harcadıkları vurgulanmıştır. Ayrıca bu özelliklere sahip anne babalar, duygu dünyasında diğer anne babalardan daha fazla duygusal manevra kabiliyetine

sahiptir, duygu dünyasıyla daha uyumlu ve duyguları daha iyi düzenleyebilmektedirler. Dolayısıyla duygu sosyalleştirmede, üst duygu felsefesi yaklaşımı kapsamında anne baba inanışlarının önemli bir yapı olduğu söylenilebilir. Duygu sosyalleştirme konusunda ulusal alan yazında son yıllardaki artışın dikkat çekici olmasının yanı sıra çalışmaların (Kılıç, 2020; Altan-Aytun, vd, 2012; İlhan-Ildız ve Seven, 2018; Gürses, 2022; Kishalı vd. 2022; Pala, 2020) hala sınırlı olduğu söylenilebilir. Ancak anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarının Kılıç (2022) ile Kılıç ve Kumandaş'ın (2017) yapmış olduğu çalışmalar dışında yeterince kapsamlı bir şekilde ele alındığı bir çalışma bulunmamaktadır.

Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışlarının ölçülmesine yönelik Halberstadt vd. tarafından geliştirilip, Kılıç ve Kumandaş (2017) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan ABÇDİÖ yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçekler kapsamında yer alan pozitifliğin bedeli; çocukların duygu düzenleme ve dışsallaştırılmış davranış sorunları ile ilişkili olan anne baba duygu sosyalleştirme inanışlarını içermektedir. Öfkenin değeri; öfke duygusu ile ilgili deneyim ve ifadelerin çocuk tarafından anlam ve düzenlenmesine yönelik anne baba tarafından yapılan rehberlikle ilişkili görülmektedir (Kılıç, 2022). Kontrol ve Özerklik boyutları; çocukların duygusal yeteneklerine yönelik anne baba inanışlarını ölçmektedir (Kılıç ve Kumandaş, 2017). Manipülasyon; çocukların duygularını kullanarak etrafındaki kişileri manipüle etmeye çalıştıklarına yönelik anne baba inanışlarını içermektedir. Anne baba bilgisi; çocuklarının hissettiği duygular hakkında bilgi sahibi olmanın önemli ve gerekli olduğunu, anne babaların ancak bu sayede çocukların sorunlar ile başa çıkmada yardım etme olanağı yakalayıp duygusal bağlarını da güçlendirebileceklerine yönelik inanışı içermektedir. Değişmezlik boyutu; çocukların duygularının bazı değişkenlere göre (zaman, yaş) değişip değişmeyeceği ile ilgili anne babaların inanışlarını yansıtmaktadır (Kılıç,2020).

2.2.Psikolojik Sağlamlık

Psikolojik sağlamlık kavramının, 1970'lerin ikinci yarısından sonra akademik açıdan ele alınmaya başlandığı görülmektedir (Oral, 2022). İngilizce literatürde “resilience” olarak geçen kavramın Türkçeye nasıl çevrileceği konusunda yapılan bir çalışmada Basım ve Çetin (2011), kavramı kullanan araştırmacılar ile yaptıkları görüşmeler sonucu aldıkları yanıtlar bağlamında en uygun karşılığın “psikolojik dayanıklılık” olduğunu ifade etmiştir.

İnsanlar yaşadıkları süre içerisinde birtakım zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Bu zorluklara stres, hastalıklar, doğal felaketler, risk durumları, akademik açıdan değerlendirilme ve meslek seçim sürecinde yaşanan zorluklar örnek verilebilir (Çelik, 2013). Doğan (2015) bireylerin psikolojik sorunlardan, olumsuz yaşantılarından, hastalıklardan ya da stresten çabuk bir şekilde kurtulabilme, kendini toparlayabilme ve iyileşme gücünü psikolojik sağlamlık olarak tanımlamıştır. Chang vd.'ne (2021) göre psikolojik sağlamlık, olumsuzluklara ve stresli olaylara rağmen aktif bir yaşam sürdürmek için uyum yeteneğidir. Yang vd.'ne (2022) göre ise psikolojik sağlamlık, strese veya sıkıntıya maruz kalmasına rağmen bireyin ruh sağlığının korunmasına yarayan bir durumdur.

Bu bağlamda bireylerin günlük olarak karşılaştıkları (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009) birçok stres unsuru ile mücadele etmesi, bunların üstesinden gelerek yaşama etkin uyum ile devam etmesi psikolojik sağlamlığın göstergesidir (Atan ve Buluş, 2021). Ancak psikolojik sağlamlık bir dokunulmazlık hali ya da zarar görmemezlik hali değildir (Gutman, Brown, Akerman ve Obolenskaya, 2010). Alan yazında ilgili kavram için, bir durumun zorluklarına rağmen, başarılı bir adaptasyon ve olumsuz koşulların başarıyla üstesinden gelme (Kara ve Yıldırım, 2021), zor durumlar karşısında dayanıklılık sahibi olma ya da bunların neticesinde hızlıca toparlanma yeteneği (Bulut, 2018), risk durumunun getirdiği olumsuzluklar karşısında bireyin olumlu sonuçlara ulaşabilmesi ve uyum sağlaması (Kararımak ve Siviş Çetinkaya, 2011) hatta bu olumsuzluklardan edindiği öğretilerle hayatına pozitif bir yaklaşımla devam etmesi (Balci, 2022), dinamik bir süreç olması (Öztürk, 2022) şeklinde birbirini ile örtüşen tanımlamalar da yer almaktadır.

Psikolojik sağlamlıktan bahsederken psikolojik iyi oluş halinin önemi üzerinde de durmanın faydalı olduğu düşünülmektedir. Örneğin Atan ve Buluş (2021) çalışmalarında çocuklarda psikolojik iyi oluşu, bir çocuğun içinde bulunduğu dönemin gelişimsel özelliklerine uygun olarak sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel yetkinliklerle (özerklik, öz düzenleme, girişkenlik, yaşam doyumu vb.) birlikte psikolojik sağlamlığa da sahip olma ve bu yeterlilikleri kullanarak yaşamını sağlıklı, mutlu sürdürebilmek için kendisi ve çevresinde gerekli olan düzenlemeleri yapabilme gücü olarak tanımlamışlardır.

Psikolojik sağlamlık, zorluklar karşısında bireyin gelişmesini sağlayan kişisel nitelikleri bünyesinde barındırır (Connor ve Davidson, 2003). Ancak, bireyi çevresindeki olumsuz etkilerinden koruyan şey bireyin karakterine has bir özellik olmadığı gibi (Gizir, 2007), öğrenilebilen ve geliştirilebilen bir davranış biçimi olarak ele alındığı için kalıcı bir özellik

olarak da görülmemektedir (Balci, 2022; Özbey, 2019). Bir başka ifadeyle, dayanıklılık bazı çocukların sahip olup bazılarının olmadığı bir nitelik olmadığı gibi dayanıklı çocukların her zor şartta sürekli aynı dayanıklılığı göstermeleri de beklenmemelidir (Gutman, Brown, Akerman ve Obolenskaya, 2010). Her ne kadar araştırmalar psikolojik sağlamlığı ilk başlarda kişilik özelliği olarak tanımlamış olsalar da daha sonra araştırmacıların kişilik özellikleri yerine sürece odaklandıkları görülmektedir (Genç, 2018). Alanyazınındaki ilgili tanımların ortak kanısı psikolojik sağlamlık için yaşantı içerisinde karşılaşılan zorlu bir dönem ya da riskli bir olayın gerekliliğini ispatlar. Eğer risk ve zorlu koşullar devam ederken ya da bittiğinde olumlu bir gidişat devam ediyorsa kişinin dayanıklı olduğundan bahsedilebilir. Dolayısıyla psikolojik sağlamlıktan söz edebilmek için bireyin zorlu bir olayla karşı karşıya kaldığında tepkisinin uyumlu olup olmadığını gözlemlemek önemlidir (Davis, Luecken ve Lemery-Chalfant, 2009). Bazı bireyler stresli durumlar karşısında sağlıklı kalıp bu durumun üstesinden daha da güçlenerek gelebilirken, bazıları başarılı ve bu istenen sonuca ulaşamamaktadır (Bulut, 2018). Bir diğer deyişle bireyler benzer zorluklarla karşılaşsalar da bu zorluklarla nasıl baş ettikleri konusunda büyük farklılıklar gösterir. Bir kısmı zorluğa rağmen devam eder ve gelişir, neredeyse hiçbir ritmi kaçırmaz. Diğerleri, bir süre acı çekerek, ancak sonunda dengelerini toparlayarak güçlü bir şekilde mücadele eder. Ancak bazıları asla yeniden temeller üzerinde adımlamaya devam edemezler. Konu ile ilgili durum bu ise; optimal işleyişi sürdürebilen veya olumsuz koşullardan hızla kurtulabilen bireyleri, yenik düşen bireylerden ayıranın ne olduğu sorusu gündeme gelir (Davis vd., 2009); benzer şekilde olumsuz koşullar altında yetişen çocukların hayatlarının sonraki dönemlerinde sağlıklı ve mutlu bir hayat sürmelerinde etkili olan unsurun ne olduğu (Özbey, 2019) şeklindeki sorular bu başlıktaki araştırmaların temelini oluşturmaktadır.

Dayanıklılık, insanların aynı deneyimlere verdiği tepkilerdeki büyük bireysel farklılığın tanınmasıyla başlar. Bu çeşitliliğin altında yatan mekanizmaların anlaşılması sayesinde önleme ve tedavi açısından müdahale stratejileri için çıkarımlarda bulunmak mümkün olabilecektir (Rutter, 2016). Dayanıklılığı destekleyen faktörler bütüncül bir yaklaşımla ele alındığında birey, aile ve toplum gibi farklı sistemlerin birbirleriyle dinamik etkileşimi neticesinde dayanıklılığın ortaya çıktığı görülmektedir. Başka bir ifade ile dayanıklılık kavramındaki aile, okul gibi farklı sistemlerin birbirleriyle etkileşimi neticesinde bireylerin zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirilebildiği söylenebilir (Uysal, 2018). Konu ile yakından ilgili bir araştırma sonucu da anne babaların inanışlarının çocuk yetkinliği ve işleyişiyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Yule, 2017). Yukarıda ele alındığı

gibi psikolojik sağlamlıkla ilgili olan birçok unsur olduğu, bu bağlamda alanyazınının psikolojik sağlamlığın birçok olumlu birey davranışıyla olumlu, sorunlu bireysel davranışlarla ise olumsuz yönde ilişkili araştırma bulgularını ortaya koyduğu söylenebilir (Bilgin, 2020).

Sosa-Hernandez vd.'nin (2020) ifadesine göre anne baba duygu sosyalleştirmesi, çocukların duygu deneyimi ve ifadesini öğrendiği ve duyguyla ilgili yeterlilikleri geliştirdiği önemli bir mekanizmadır ve anne babaların kendi duygularıyla ilgili inanışları, farkındalığı ve sosyalleşme hedefleri tarafından yönlendirilir (Johnson vd., 2017). Bu çalışmanın temel yaklaşımı olarak anne baba duygu sosyalleştirme davranışlarının çocukların psikolojik sağlamlıklarını etkileyen bir unsur olduğu öngörülmektedir.

2.2.1.Psikolojik Sağlamlığı Etkileyen Faktörler

Topçu (2019: 2) psikolojik sağlamlıktan bahsederken alanyazınında “ortaya çıkması için bir risk faktöründen bahsedilmesi gerektiği, sağlanması için belirli koruyucu faktörlerin mevcut olduğu, zorluk karşısında olumlu uyumun ya da iyileşmenin gerçekleşmesi gerektiği, bireyin kişisel özelliklerinin yanında etkileyici çevresel faktörlerin var olduğu, çevre ve birey arasındaki çift taraflı etkileşimin bir ürünü olarak kabul edildiği ve çevrenin etkileri üzerinde mikro anlamdaki değışimlerin bile, psikolojik sağlamlığın üzerinde etkileyici olacağının düşünöldüğünü” vurgulamaktadır.

Alanyazını incelendiğinde psikolojik sağlamlığın kişinin risk faktörlerine maruz kalmasının ardından, bu durumun oluşturacağı olumsuz etkilerden kurtulma veya yaşanan olumsuzluğa uyum sağlayabilme ve normal gelişimsel sonuçlar göstermeye devam etmesi durumuna vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda üç temel başlığa dikkat çekilmekte ve bu başlıkların iyi anlaşılmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır (Gizir, 2007; Tümlü, 2012). Bu başlıklar:

- 1- Risk faktörleri
- 2- Koruyucu faktörler
- 3- Olumlu sonuçlar olarak sıralanmaktadır.

Psikolojik sağlamlık için yapılan alanyazını taramasında tanımlar içerisinde ve beraberinde yer alan “risk faktörleri” ve “koruyucu faktörlerin” tanımlanabiliyor olmasının (Bulut, 2018) ne denli önemli olduğu görölmektedir. Birey öncelikle bir risk durumu ile karşılaşmış olmalı, daha sonra bu durumu iyileştirmeli veya bu durumdan kurtulması için işe koşulacak

koruyucu faktörler bulunmalıdır (Kararımak ve Siviş Çetinkaya, 2011). Dolayısıyla psikolojik sağlamlık için hayatı zora sokan bir durum olması ön şart olarak gösterilebilir.

2.2.1.1.Risk Faktörleri

Risk, yaşam koşullarının olumsuz kısımlarını ifade etmek için kullanılır. Yaşamın bu kısımlarında birbirinden farklı birçok faktöre rastlanır. Tüm bu faktörlerinin sayısı ve ağırlığı psikolojik sağlamlık tanımları açısından bilgilendirici bir niteliğe sahiptir (Tümlü, 2012). Yaşamı boyunca anlamlı bir tehditle karşılaşmamış birey dayanıklı olarak değerlendirilmez (Akça, 2012). Herhangi bir hayal kırıklığı yahut stres durumu içerisinde kalmamış bir çocuğun güçlü olmayı öğrenmesi mümkün değildir (Seçkin ve Hasanoğlu, 2016). Bu bağlamda risk için, psikolojik sağlamlığın bir ön koşuludur, denilebilir (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009).

Bir kişinin psikolojik olarak dayanıklı olduğuna dair tanımlama yapabilmek için o kişinin hayatında deneyimlemekte olduğu ya da geçmişten gelen bir riskin varlığından söz edilmesi gerekmektedir (Topcu, 2019). Çocukluk dönemi gelişimsel açıdan birçok kritik dönemi içinde barındırması açısından, bu dönemde karşılaşılan risk faktörleri, araştırmalarda ön plana alınması gereken bir önem taşımaktadır. Bir çocuğun risk faktörlerine maruz kalması, yaşam süresi boyunca uyum ve gelişim konusunda çeşitli zorlukları öngörmektedir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlık, çocukların yaşamlarındaki risk faktörlerine rağmen başarılı olduklarında ortaya çıkar. Risk faktörleri, çocuklarda uyumsuzluk olasılığını artırmada kanıtlanmış veya varsayılan etkileri olan stres faktörleridir denebilir (Gutman vd., 2010). Bu faktörlerin insan hayatı üzerinde, ne denli olumsuz etkiye sahip olduğu düşünüldüğünde bazı çocukların yaşadıkları güçlüklerle rağmen olumlu gelişmeyi sürdürerek hayatta kalmaları dikkat çekicidir (Aktan ve Önder, 2018). Gizir (2007) araştırmasında risk faktörlerinin bazılarının, özellikle de çocuk ve gençlerin suç işleme, okulu bırakma gibi olumsuz sonuçlara neden olarak gösterilirken, bazılarının bu olumsuz sonuçlarla sadece ilişkili olduğunu söylemektedir. Devamında risk faktörlerinin, genetik, biyolojik, sosyokültürel ve demografik koşulları ya da özellikleri içerebileceğinin de altını çizmektedir.

Gizir (2007) alanyazınına bağlı kalarak, etki oranları yüksek risk faktörlerini 3 grupta incelemiştir. Bu faktörlerin özellikle çocukluk dönemi ile ilişik olduğu da dikkat çekmektedir. Birinci grupta psikolojik sağlamlık araştırmalarında ele alınan risk faktörleri yer almaktadır. Risk faktörlerinin altında ise çeşitli bireysel risk faktörleri olarak; erken

doğum, olumsuz yaşam olayları, kronik hastalıklar yer almaktadır. Bununla birlikte aile risk faktörleri olarak; anne babaların hastalığı ya da psikopatolojisi, anne babanın boşanması, ölümü ya da tek ebeveyn ile yaşamak, ergenlik dönemde anne olma sıralanmaktadır. Öte yandan çevresel risk faktörleri olarak; ekonomik zorluklar ve yoksulluk, çocuk ihmali ve istismarı, savaş ve doğal afetler gibi toplumsal travmalar, toplumsal şiddet ve ailevi felaketler ve evsizlik sıralanmaktadır.

Bahse konu faktörlerin olumlu seyretmesi halinde çocuğun gelişimine sağladığı ciddi katkıların arasında psikolojik sağlamlık düzeyindeki artışı da görmekteyiz (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009). Prevatt'ın (2003) araştırması sonucunda belirttiği gibi ebeveynlik uygulamalarının, çocukların sonuçları üzerinde doğrudan bir etkisi söz konusu iken; risk ve koruma faktörleri ile çocukların sonuçları arasındaki ilişkide güçlü bir moderatör değildir. Başka bir araştırmada ise, duygusal istismara uğrayan çocuklarda risk ve dayanıklılığı belirleyebilecek faktörler içerisinde aile üyelerinin yaklaşım şekillerinin ne derece önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. (Larkin ve Higgins, 2006). Zorluklara erken maruz kalma, bir çocuğun erken çocukluk dönemindeki duygusal, sosyal ve akademik gelişimini olumsuz etkileyebilir ve bu nedenle, yüksek riskli okul öncesi dönemdeki çocuklarda dayanıklılığı artırabilecek faktörlerin belirlenmesi, onların gelişimi üzerinde önemli uzun vadeli etkilere sahip olabilir ve gelecekteki müdahalenin gelişimini bilgilendirebilir (Yule, 2017).

2.2.1.2.Koruyucu Faktörler

Araştırmacılar, bazı çocukların hayatta başarılı olmak için zorlukların üstesinden nasıl geldiğini anlamaya çalışırken; risk, güçlük, yeterlilik, gelişimsel görevler, koruyucu faktörler ve diğer önemli yönlerinin tanımları ve değerlendirmeleri üzerinde de çalıştılar ve geliştirmişlerdir (Masten ve Obradovic, 2006). Şayet risk faktörlerine maruz kalan tüm çocuklar ve ergenler için ömür boyu süren etkiler söz konusu değilse ve çocuklukta yaşanmış olan sıkıntılar hep olumsuz sonuçlara yol açmıyorsa, bu dayanıklılığı teşvik edebilecek değişkenlerin araştırılması önem ve öncelik arz eder (Winders, 2014). Psikolojik sağlamlığı ele alan araştırmaların vardığı sonuçlar arasında, bireyi çevrenin olumsuz etkilerinden koruyan psikolojik sağlamlığın bir karakter özelliği olmadığı, bireyi asıl başarıya götüren etkili ve gerçek nedenin koruyucu faktörler olduğu yer almaktadır (Oktan, Odacı ve Berber Çelik, 2014).

Koruyucu faktörler, olumsuz koşullar altında, çocuklar için olumlu adaptasyonla ilgili, kişilerin, ortamların, durumların ve olayların özellikleridir (Gutman vd., 2010). Koruyucu faktörler, bir kişinin uyumsuz bir sonuca zemin hazırlayan bazı çevresel tehlikelere karşı tepkisini değiştiren, iyileştiren veya değiştiren etkiler olarak da tanımlanabilir (Rutter, 1985). Psikolojik sağlamlığın gelişim sürecinde, riskler ve bu risklerin olumsuz etkilerinin azaltılmasında yahut ortadan kaldırılmasında koruyucu faktörlerin bulunması önemlidir (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009). Hatta bireyin koruyucu faktörlere sahip olmasının psikolojik sağlamlığını arttırdığı düşünülebilir. Ailesinden ve çevresinden gördüğü destek de bu faktörler içerisinde yer almaktadır. Özellikle çocukluk çağında ailesinden gördüğü ilgi ve sevgi bireyin gelecekteki yaşantısını önemli ölçüde etkilemektedir (Kavi ve Karakale, 2018). Aynı zamanda koruyucu faktörlerin, normal gelişmeyi teşvik etmekten ziyade, sonraki zorluklara tepkiyi değiştirmek gibi bir özelliği vardır (Rutter, 1985). Yani güç koşullarda büyümek zorunda kalan çocukların dayanıklılığının etrafındaki ortamın koruyuculuğuna paralel olarak gelişme gösterdiği söylenebilir (Seçkin ve Hasanoğlu, 2016). Özellikle aile ile ilgili stresli ve riskli durumlara (boşanma, taşınma, ölüm vb.) maruz kalan çocuklar normal yaşamlarını sürdürmek için yine bu aile düzeyindeki başa çıkma desteğine daha fazla ihtiyaç duyabilirler. Aile düzeyindeki destekler, koruyucu etkilerini, çocukların psikolojik uyumunu ve anne-baba-çocuk etkileşimlerini etkileyerek de gösterebilir (Gutman vd., 2010).

Gizir'in (2007) çalışmasında psikolojik sağlamlık araştırmalarında ele alınan koruyucu faktörler bireysel, aileye dayalı ve çevreye dayalı koruyucu faktörler olarak sıralanmaktadır. Çalışmada bireysel koruyucu faktörler olarak; zeka, akademik başarı, olumlu veya kolay mizaç, iç kontrol odağı, benlik saygısı ve öz yeterlik, kişisel farkındalık ve kendini kabul, özerklik, yaşam hedeflerinin olması ve gelecek için olumlu beklentiler, etkili problem çözme becerileri, iyimserlik ve umut, sosyal yetkinlik, mizah duygusuna sahip olma, sağlık, cinsiyet ve yaş sayılmaktadır.

Aileye dayalı koruyucu faktörler; destekleyici anne-baba ya da bir aile üyesiyle olumlu ilişkiler, etkili anne babalık / ev yapısı ve kuralları, çocuğa yönelik yüksek ve gerçekçi beklentiler şeklinde vurgulanmaktadır. Çevreye dayalı koruyucu faktörler ise; sosyal çevredeki destekleyici bir yetişkinle olumlu ilişkiler, akran / arkadaş desteği ve etkili toplumsal kaynaklar (kaliteli okullar, gençlik merkezleri, gençlik organizasyonları vb.) olarak sayılmaktadır (Gizir, 2007).

Psikolojik sağamlık erken çocukluk döneminde gelişmekte olduğundan ebeveynlerin bu dönemdeki tepkileri çok daha fazla önem taşımaktadır. Anne babalar çocuklarının bireysel farklılıklarını kabul eder, onlara özgür seçim fırsatları oluşturur, kendi iradeleri ile kararlar alma ve gerektiğinde bu kararların sonuçlarını üstlenmelerine yardımcı olurlarsa psikolojik sağamlıklarının gelişimine de yarar sağlamış olurlar (Kındıroğlu, 2018). Aile ile ilgili koruyucu değişkenlerin miktarı ne kadar büyükse (aile içinde daha güçlü pozitif ilişkiler ve kişisel gelişim seviyeleri), çocukların iyi oluş ve uyumlu davranış seviyesi o kadar büyük olmaktadır (Jackson ve Frick, 1998). Dolayısıyla anne babalar çocukları için hem risk hem de koruma için potansiyel bir kaynaktır (Gutman vd., 2010).

Psikolojik sağamlığın bir boyutu olmamakla birlikte, alanyazınında birlikte vurgulanan duygu düzenleme de psikolojik sağamlık üzerinde bir role sahiptir. Bu bağlamda psikolojik sağamlık üzerinde etkiye sahip olan kötü muameleye maruz kalma, bu maruz kalmayı yaşayan çocuklar için duygu düzenleme becerisini önemli bir koruyucu faktör haline getirmektedir (Kim ve Cicchetti, 2010). Bu bakımdan duygu düzenleme becerisi olumsuz yaşam olayları ile başa çıkma konusunda gerekli olan becerileri de teşvik edicidir (Gross ve Muñoz, 1995). Bu noktada anne babaların çocuklarını risk faktörlerinin etkisinden korumak ve/ya engellemek için çocukların duygu düzenlemeleri konusunda destek olmaları gerekmektedir denilebilir.

Winders (2014) çalışmasında çocukların hayatından bazı riskleri yahut stresli yaşam olaylarını çıkarmanın veya azaltmanın mümkün olmadığı durumlarda koruyucu faktörleri arttırmaya odaklanmanın en doğru yol olacağından bahseder. Koruyucu faktörlerden bazıları (genetik temelli olarak kabul edilenler, örneğin zekâ) tam manada değiştirilemeyebilir ancak ailelerin dahil olduğ u koruyucu faktörleri arttırmak bizim elimizde olduğ u için gerekli çalışmaların yapılmasının önemine dikkati çekmektedir. Araştırmacı aynı çalışmada çocukla ilişkili koruyucu faktörler için de çocuğun sosyal yeterliliği, problem çözme becerileri, kontrol veya özerklik hali ve gelecek duygusundan bahsetmiş ve dayanıklı çocuklarda bu olumlu niteliklerin taşındığı bulgusuna ulaşmıştır.

2.2.1.3.Olumlu Sonuçlar Faktörü

Olumlu sonuçlar, genellikle uyarlanabilir bir sonuca, doğrudan faydalı bir etkiyi ön plana çıkaran deneyimlerdir (Rutter, 1985). Psikolojik sağamlık faktörlerinden olumlu sonuçlar faktörlerine bakılarak bireylerin, psikolojik sağamlığı hakkında kanaatte bulunulabilir. Eğer

birey psikolojik olarak sağlamsa, gelişim sürecini her açıdan sağlıklı sürdürecektir, ilişkilerini sağlıklı bir biçimde devam ettirecek, kendinden beklenen görevleri yerine getirecek ve okul yaşamında da başarılı bir birey olacaktır. Bu sonuçlar olumsuz ise bireyin psikolojik sağlamlığının güçlendirilmesi için planlamaya ihtiyaç olduğu söylenebilir (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009). Gizir (2007: 117) psikolojik sağlamlık üzerine yapmış olduğu araştırmalar neticesinde ele alınan yeterlik faktörlerini şöyle sıralamıştır: “Akademik başarı, olumlu sosyal ilişkiler/sosyal yeterlik, düşük duygusal problemler ya da semptomlar, düşük davranış problemleri, psikopatoloji var olmaması, psikososyal uyum bileşenlerinin varlığı”.

Kaba ve Keklik (2016) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre olumsuz ve stresli olaylar karşısında dayanıklılığı yüksek olan kişilerin, ruhsal durumlarının daha pozitif olduğunu; ruhsal durumları daha pozitif olan kişilerin de farklı ve yeni yaşantılara daha kolay uyum sağladıklarını söylemişlerdir. Bu bağlamda psikolojik sağlamlık kavramının bireyde derinlere kök salmış ruhsal bir hasarın olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için mücadele etmektense; onu oluşmadan, derin bir iz bırakmadan önleme yoluyla daha kolay baş edilebilecek bir durum olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Bu bakımdan kavram, ruh sağlığında ortaya çıkan bir paradigma değişimine işaret etmektedir (Cowen, Wyman, Work ve Iker, 1995).

2.2.2. Psikolojik Sağlamlığın Boyutları

Bazı bireyler yaşadıkları sorunlar karşısında mücadele etmelerine rağmen, sonuç alamazlar bile hayatlarına kaldıkları yerden devam edebilmektedirler. Bunun nasıl mümkün olduğu yönündeki soruların cevabını öğrenmek için psikolojik sağlamlık hakkında ayrıntılı bilgi edinmek önemlidir (Kavi ve Karakale, 2018). Bu sebeple psikolojik sağlamlığın alt boyutlarından bahsetmenin yerinde olacağı düşünülmektedir. Konu ile ilgi çalışmalar incelediğinde psikolojik sağlamlığı ölçmek amacıyla geliştirilen farklı çalışmalar ve bu çalışmalarda yer alan farklı alt boyutlar görülmektedir. Ancak okul öncesi dönemdeki çocukların psikolojik sağlamlığını ölçmek için kullanılan ölçekler ve yapılan araştırmalar oldukça sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Aktan ve Önder'in (2018) çalışmasında sosyal problem çözme becerileri, öz düzenleme, bağlanma, doyum erteleyebilme, yardım alabilme, sosyal yeterlilik, girişkenlik-özgüven ve duygu kontrolü alt boyutlarının olduğu belirtilmektedir.

Özbey'in çalışmasında (2019) psikolojik sağlamlığın alt boyutları olarak iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol/düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma sıralanmaktadır.

2.2.2.1.İletişim Kurma/Sosyal Performans

Kendilerini iyi tanımlayabilen ve kişilerarası becerileri gelişmiş bireyler için psikolojik sağlamlıktan bahsedilebilir. Bu kişiler genel olarak kendilik bilincine sahip, yani kendine özsaygısı ve özgüveni olan, kendini anlayan, geleceğe yönelik olumlu bakan aynı zamanda olumsuz duygu ve davranışlarını da nasıl yöneteceğini bilen bireylerdir. Tüm bunlarla birlikte girişken, duygularını rahatlıkla dışa vurabilen, açıklayabilen ve başka bireyleri de anlayabilen kişilerdir (Topçu, 2017).

Çocuklarla ilgili yapılan gelişimsel çalışmalarda çoğu zaman sosyal çevre temel bir boyut olarak ele alınmıştır. Olumsuzluk zamanlarında bireyin tek başına aşamayacağı zor yaşantılar içinde olma durumu da söz konusu olabilir. Böyle zamanlarda kişi duygu ve düşüncelerin aktarılabilmesi başka bireylere ihtiyaç duyabilir. Elbette gerekli desteği ve yardımı alabilmesi için önce kendisini duygusal açıdan iyi ifade edebilmesi gerekmektedir (Çelik, 2013). Ancak beraberinde başkaları ile rahat iletişim kurabilen çocuklar bazı sorunları ile daha kolay başa çıkabilirler (Şahin ve Aral, 2012). Mutsuzluk hisseden yahut bir travmaya maruz kalan çocukların bu duygu ve durumlarını etrafındakilerle paylaştıklarında olayın etkilerinin hafıflediği ve rahatladıkları gözlenmiştir (Seçkin ve Hasanoğlu, 2016). Yaşamın erken dönemlerinde yaşanan travma durumları ile birlikte sosyal desteğin de olması, bireylerin psikolojik iyi oluş ve sağlamlıkları ile pozitif yönde bir ilişkiye sahiptir (Kıray, 2018).

Çocukların, akranlarıyla ve yetişkinlerle olumlu sosyal ilişkiler kurmaları ve duygularını düzenleyerek koşullara göre uygun şekillerde ifade etmeleri sosyal ve duygusal yetkinlik ile ilgili bileşenlerdir (Çorapçı, Aksan, Arslan-Yalçın ve Yağmurlu, 2010). Dolayısıyla bu bileşenlere sahip çocukların psikolojik olarak daha sağlam büyüdükleri söylenebilir (Balci, 2022). Bu süreçte anne babaların çocuklarıyla iletişim kurma biçimleri, çocukların uyumlu ve dirençli kişisel özellikleri geliştirebilmesi (Theiss, 2018) açısından önemlidir. Özellikle stres altında bulunan çocuklara yetişkin tarafından sağlanan duygusal desteğin, çocukların ileride sağlıklı yakın ilişkiler kurmasının temelini oluşturduğu unutulmamalıdır. En zor şartlardan kurtulmayı başarabilen bireylere bakıldığında yardım almaktan çekinmeyecekleri

bir çevreye sahip oldukları görülebilir. Bireyin başkaları ile olan bağları stresle başa çıkma ve anlamlı bir hayat yaşamasına katkıda bulunan olgulardır (Şeçkin ve Hasanoğlu 2016).

Psikolojik sağlamlığı yüksek çocuklar aynı zamanda öz-farkındalık, iş birliği yapma, sosyal davranışların yeterliliğini değerlendirme, hassaslık, özgüven, empati yapma ve dostça davranma gibi sosyal beceri kümelerine sahiptir. Dolayısıyla psikolojik sağlamlık ve sosyal yetkinlik arasında bir öngörme ilişkisi söz konusudur (Aktan ve Önder, 2018).

2.2.2.2.Öz-Kontrol/ Düşüncelilik

Öz kontrol kavramı kişinin kendini değerlendirmesi sonucu olumlu ya da olumsuz sonuç verebilecek olan ve kendinden memnun olup olmaması ile ilgili öznel bir olgudur (Aktan ve Önder, 2018)

Bir kişinin kendini bilinçli olarak kontrol etme yeteneği ve başkalarına gösterilen saygı ve özen, uzun vadeli önemi olan gelişim aşamalarıdır. Bu alt boyut, öz kontrole ve empatik düşünceli davranışa atıfta bulunan maddelerden oluşur; her iki yön de birbiriyle oldukça ilişkilidir. Bununla birlikte çocukların kendi eylemlerini bilinçli ve kasıtlı olarak kontrol etme yeteneği, üç ila altı yaş grubunda hızla ilerler (Mayr ve Ulich, 2009).

Bireyin hayatında yaşadığı olumsuz durumların sonuçlarını değiştirebileceğine dair inancını arttıran, kontrolün elinde olduğunu düşünme durumu psikolojik sağlamlık açısından önemlidir. Zira insanlar günlük stres durumlarında, öz kontrol yeteneklerini kullanarak kendilerini korurlar (Çetin, 2019). Özkontrol ve düşüncelilik boyutunu Atan ve Buluş'un (2021) 5/6 yaş Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş (ÇOPİO) modelinde yer verdikleri öz düzenleme alt boyutu ile örtüştüğü görülmektedir. Bahse konu çalışmada ilgili boyut, bireyin hedefe ulaşmak için bilişsel yetkinlikleri etkin bir şekilde kullanması, bu süreçte istenmeyen bir eğilime neden olabilecek duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol altına alması, olumlu ve olumsuz duyguların yoğunluğunu kontrol etmesi ve yapılması gereken davranışı başlatma, devam ettirme ve bitirme becerilerine sahip olması şeklinde tanımlanmıştır.

2.2.2.3.Atılganlık

Atılganlık, 1966 yılında ilk kez Wolpe ve Lazarus tarafından tanımlanmıştır (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011). Atılganlık alt boyutu, kendine güvenen bir tavır sergileyen, kendini

savunan veya gerektiğinde savunmaya hazır olan çocuğu ifade eder. Daha spesifik olarak, çocukların duygularını, ihtiyaçlarını ve isteklerini başkalarına (yetişkinlere de) iletme, iddiada bulunma, diğer insanlara akıllarından geçenleri söyleme yeteneği veya hazırlığı anlamına gelir (Mayr ve Ulich, 2009). Bununla birlikte çocukların yaşadıkları topluma adaptasyonu ve toplumsal iletişimine olumlu yönde etki eden temel unsurlardan biri atılganlık düzeyidir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011).

Yukarıda vurgulandığı gibi bu alt boyuta aslında Atan ve Buluş (2021) tarafından 5/6 yaş ÇOPİO modelinde yer verildiği, sosyal yetkinlik-girişkenlik alt boyutu ile örtüştüğü görülmektedir. Ayrıca bu çalışmada ilgili boyut, çocukların karar alırken yetişkin onayı beklememesi, yetişkinler ve diğer çocuklar ile olumlu etkileşim sağlayabilmesi, etrafını dinlemekle birlikte sözel tepki geliştirebilmesi, merak duyduğu konuya ilişkin davranış geliştirebilmesi, diğerleriyle rahatlıkla iletişime geçebilmesi ile ilişkilendirilerek açıklanmıştır.

Girişkenlik ve dayanıklılık birbiriyle ilişkili ve bağlantılı özelliklerdir. İddialı olmak, kişinin kendine güvenmesini sağlar ve bu sayede kişinin dayanıklılığını artırır. Öte yandan, kişi kendinden çok emin olduğunda, hayatın görevlerinden kaynaklanan zorluklara dayanabilir ve dolayısıyla daha dirençli hale gelebilir (Agbakwuru ve Stella, 2012). Psikolojik sağlamlığın kalitesi, insanların yaşamdaki değişikliklerle nasıl başa çıktıklarında ve durumları hakkında ne yaptıklarında yatmaktadır (Rutter, 1985). Öte yandan yetişkinlerin çocuklara yaklaşımları çocuklardaki atılganlık becerisini desteklemekte önemlidir (Balci, 2022).

Bununla birlikte atılganlık alanında Wehr ve Kaufman (1987), Alberti ve Emmons (2002) ortaya konulan araştırmalar, atılganlık davranışı gelişmiş bireylerde benlik saygısının yüksek olduğunu, atılganlığın endişe duygusunu azalttığını, depresyonu ortadan kaldırmak için bireylere güç sağladığını, konulan hedeflere ulaşma konusunda başarıyı sağladığını, bu bireylerin kendilerini anlama konusunda daha başarılı olduklarını göstermektedir (Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011).

2.2.2.4.Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma

Duygusal istikrar, alışılmış duygusal duyarlılığa atıfta bulunur, stresle başa çıkmak ise çocukların bu tepkiselliği değiştirme yeteneği anlamına gelir (Mayr ve Ulich, 2009). Yani

bireyin kendinde stres ya da çatışma yaratan durumu en aza indirmek amacıyla bilinçli bir şekilde çaba sergilemesi baş etme olarak tanımlanabilir (Bulut, 2018). Çocukların gelecek yıllarında karşılaşma ihtimalleri olacak olumsuzlukları yok edemeyiz ancak benzer olumsuzluklarla nasıl başa çıkabileceklerini öğretmek en önemli görevimizi tamamlayabiliriz (Seçkin ve Hasanoglu, 2016).

Stresle başa çıkabilen çocuklar stresli olaylar karşısında çabuk pes etmeden, geri çekilme eğilimi göstermezler ve üzgün olduklarında kendilerini rahatlatıcı etkinliklerde bulunabilirler, bu da akranlarından ve yetişkinlerden gelen duygusal desteği kabul edip kullanabilecekleri anlamına gelir. Dolayısıyla küçük yaşta bile erişilebilir ve sosyal çevrelerine açık kalırlar (Mayr ve Ulich, 2009)

Stresle baş edebilmek için yapılan davranışsal ve bilişsel tepkiler de başa çıkma stratejileri olarak ifade edilmektedir. Bahsedilen stratejiler duygu odaklı ve problem odaklı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tehdit edici durumun değiştirilemeyeceğine ilişkin değerlendirmeler duygu odaklı başa çıkmayı, bu durumu kontrol etmek ya da değiştirmek amacıyla gösterilen davranışsal çabalar ise problem odaklı başa çıkmayı ifade etmektedir (Bulut, 2018).

Bireyin hayatının her alanında ve anında ailesine, çevresine, insanlarla ilişkilerine ve inanış ve değerlerine bağlanması söz konusudur. Bu durum, bireyin karşılaşma ihtimali olan stresle ve zorlayıcı olumsuzluklarla baş edebilmesi için gereken gücü kazanmasını sağlamaktadır. Birey psikolojik yönden dayanıklı ise verdiği mücadeleden hemen vazgeçmez. Sonuca ulaşana kadar elinden gelen çabayı sarf ederken tüm gücüyle direnmeye çalışır. Mümkün olan en kısa zamanda her şeyi düzene koymaya, eski haline getirmeye ve hayatına kaldığı yerden devam etmeye çalışır (Kavi ve Karakale, 2018).

Pozitif stres sağlıklı gelişim için önemli olsa da, bir çocuk veya yetişkin güçlü, sık veya uzun süreli stresten kaçınabildiğinde veya etkileri destekleyici ilişkiler tarafından tamponlandığında, dayanıklılığın kazanılması veya mevcut olması daha olasıdır (Herrman, vd., 2011).

2.2.2.5.Görev Yönelimi

Görev yönelimi alt boyutu, amaca yönelik olarak planlanması ve yürütülmesi gereken ve çocukların bağımsız hareket etmesi gereken faaliyetlere atıfta bulunur. Bu görevler bir yetişkin tarafından belirlenebilir veya çocuklar tarafından seçilebilir. Bu görevlerin yerine

getirilmesi, bir konsantrasyon ve ısrar meselesi ve aynı zamanda bir bağımsızlık meselesidir. (Mayr ve Ulich, 2009). Dolayısıyla dayanıklılık, bir amaç duygusuna ve parlak bir geleceğe olan inanca sahip olmakla kendini gösterir; beraberinde hedef yönü, eğitimsel özlemler, başarı motivasyonu, sebat, umutluluk, iyimserlik ve manevi bağlılık duyguları da duruma dahildir (Benard, 1995). Dolayısıyla psikolojik sağlamlığı olan kişilerin geleceğe yönelik planları ve hedefleriyle birlikte, bu hedefleri gerçekleştirme yolunda harcadıkları çabanın yanı sıra umut ve sabır gibi olumlu duygulara sahip oldukları da söylenebilir (Tümlü, 2012). Bir başka ifadeyle, kendi başına bir işe başlama, devam ettirebilme ve o iş üzerine yoğunlaşma becerileri (Özbey, 2019) psikolojik sağlamlığın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Aynı zamanda psikolojik olarak dayanıklı bireylerin geleceğe dair planları olduğu kadar bu plan doğrultusundaki amaçlarının peşinden kararlı gidişleri de söz konusudur (Topçu, 2017).

2.2.2.6.Keşfetmekten Hoşlanma

Bireyin kişisel ihtiyaçlarını ifade edebilmesi, bir şeyin doğru mu yanlış mı olduğunu ayırt edebileceğine güven duyması ve dahası bu beceriye sahip olduğuna inanması psikolojik sağlamlık için kilit noktadadır (Aktan ve Önder, 2018). Keşfetmekten hoşlanma alt boyutu, çocukların yeni durumlara karşı savunmacı olmak yerine meraklı ve iyimser olmaya, zorluklara karşı olumlu ve yapıcı bir tutum sergilemeye yönelik çok temel bir eğilimi tanımlamaktadır. Mayr ve Ulich'e göre (2009) bu faktörü içselleştirmiş bir birey soru sorar, bir şeyler hakkında bilgi edinmek ister, yeni şeyler keşfetmeyi sever, yeni bir şeye başlarken iyimser ve olumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1.YÖNTEM

Çalışmanın yürütülmesi için öncelikle Aksaray Üniversitesi'nden etik kurul izni 21.06.2021 tarihinde, Oturum sayısı:05, Karar no:18 ile alınmış, okullarda gerçekleştirilecek ölçek uygulamaları için de Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 03/08/2021 tarihinde Sayı No: E-76490249-605.01-28888596 kararı ile uygulama izni alınmıştır. Ardından araştırma için veri toplama sürecine geçilmiştir. Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ile verilerin analizine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1.1.Araştırmanın Modeli

Çalışmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacının birden fazla değişken arasında bulunan olası ilişkileri araştırma yoluyla incelemesine ve tahminlerde bulunmasına olanak sağlayan araştırma modeli ilişkisel tarama modeli olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2008).

3.1.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Aksaray ilinde yaşayan 4-6 yaş arasındaki çocukların anne babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, Aksaray il merkezinde bulunan okul öncesi eğitim kurumları ile anasınıflarında eğitim almakta olan 4-6 yaş arasındaki çocukların anne babalarından oluşmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya 184 anne, 26 baba olmak üzere 210 anne baba katılmıştır. Araştırmada seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Seçkisiz örneklemede örneklem, tesadüfi olarak seçilmektedir (Büyüköztürk vd., 2008).

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Anne Babaların Demografik Özellikleri

Değişken	Anne		Değişken	Baba	
	N	%		N	%
Cinsiyet	184	87.2	Cinsiyet	26	12.4

Yaş			Yaş		
21-25 yaş arası	22	12.0	21-25 yaş arası	-	-
26-30 yaş arası	36	19.6	26-30 yaş arası	1	3.8
31-35 yaş arası	51	27.7	31-35 yaş arası	5	19.2
35 yaş ve üzeri	75	40.8	35 yaş ve üzeri	20	76.9
Öğrenim Durumu			Öğrenim Durumu		
İlkokul mezunu	9	4.9	İlkokul mezunu	-	-
Ortaokul mezunu	19	10.3	Ortaokul mezunu	2	7.7
Lise mezunu	45	24.5	Lise mezunu	1	3.8
Ön lisans mezunu	33	17.9	Ön lisans mezunu	3	11.5
Lisans mezunu	70	38.0	Lisans mezunu	10	38.5
Lisansüstü mezunu	8	4.3	Lisansüstü mezunu	10	38.5
Meslek			Meslek		
Ev hanımı	98	54.1	Ev hanımı	-	-
Öğretmen	41	22.7	Öğretmen	7	26.9
Akademisyen	3	1.7	Akademisyen	7	26.9
Memur	19	79.2	Memur	5	19.2
Serbest Meslek	14	7.7	Serbest Meslek	4	15.4
İşçi	6	3.3	İşçi	2	7.7
Aylık Gelir			Aylık Gelir		
2800-4000 TL arası	60	32.8	2800-4000 TL arası	2	7.7
4001-5200 TL arası	38	20.8	4001-5200 TL arası	-	-
5201-6400 TL arası	37	20.2	5201-6400 TL arası	6	23.1
6401-7600 TL arası	12	6.6	6401-7600 TL arası	1	3.8
7601-8800 TL arası	10	5.5	7601-8800 TL arası	6	23.1
8801 TL ve üzeri	26	14.2	8801 TL ve üzeri	11	42.3
Çocuk Sayısı			Çocuk Sayısı		
Bir çocuk sahibi	47	25.5	Bir çocuk sahibi	6	23.1
İki çocuk sahibi	95	51.6	İki çocuk sahibi	14	53.8
Üç çocuk sahibi	33	17.9	Üç çocuk sahibi	5	19.2
Dört çocuk sahibi	6	3.3	Dört çocuk sahibi	1	3.8
Beş ve üzeri çocuk sahibi	3	1.6	Beş ve üzeri çocuk sahibi	-	-
Çocuğun Yaşı			Çocuğun Yaşı		
4	59	32.1	4	6	23.1
5	52	28.3	5	6	23.1
6	73	39.7	6	14	53.8
Çocuğun Cinsiyeti			Çocuğun Cinsiyeti		
Kız	98	53.3	Kız	13	50.0
Erkek	86	46.7	Erkek	13	50.0

Araştırmaya katılan anne babalar ve sahip olunan çocuklara ilişkin demografik özelliklerin dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

3.1.3. Veri Toplama Araçları

1-Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından anne babaların ve çocukların demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla hazırlanmış 7 (yedi) soruluk bir formdur.

2-Anne Babaların Çocukların Duygularına Yönelik İnancı Ölçeği (ABCĐİÖ):

Halberstadt ve arkadaşları (2013) tarafından çocukların anne babalarının çocukların duygularına yönelik düşüncelerini ölçmek amacıyla geliştirdikleri bir ölçektir. Kılıç ve Kumandaş (2017) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar pozitifliğin bedeli ($\alpha=.60$) çocukların olumlu duygularının olumsuz yanları ile ilgili inancı (Çocuklar çok mutlu olduklarında verdikleri sözü tutamayabilir), öfkenin değeri ($\alpha=.65$) çocukların olumsuz duygularla ilgili -öfke - deneyimlerinin ve ifadelerinin kabul edilmesine ilişkin inancı (Fırtınanın havayı temizlemesi gibi çocukların öfkesi de onların rahatlamasını sağlayabilir), manipülasyon ($\alpha=.69$) çocukların istediklerini elde etmek için anne babayı manipüle edebileceği ve duyguları kullanabileceği yönündeki inancı (Çocuklar duyguları başkalarını yönetmek için kullanır), anne baba bilgisi ($\alpha=.71$) çocukların hem olumlu hem de olumsuz duygularını bilmenin önemine ilişkin inancı (Anne babalar, çocuklarını her türlü duygularını kendileriyle paylaşmaları için cesaretlendirmelidir), kontrol ($\alpha=.67$) çocukların kendi duygularını öğrenip kontrol edip edemeyeceklerine yönelik inancı (Çocuklar yüzlerindeki ifadeyi kontrol edebilir), özerklik ($\alpha=.65$) çocukların kendi başlarına anne baba yardımı olmadan duyguları öğrenip öğrenmeyeceklerine yönelik inancı (Çocuklar üzgün olduklarında kendi çıkış yollarını bulmaya ihtiyaç duyar) ve değişmezlik ($\alpha=.62$) çocukların duygularının ve duygusal becerilerinin zaman içinde ve çocukların yaşına göre değişip değişmeyeceğine ilişkin anne babaların inancını kapsayan (Çocuklar duygularının uzun süre etkisinde kalır) alt ölçekleridir. Tüm ölçeğin güvenilirlik katsayısı ($\alpha=.78$) olarak bulunmuştur.

3- Çocukların Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği (ÇODBCÖ):

Fabes vd. (1990) tarafından geliştirilmiş, Türkiye uyarlaması Altan-Aytun vd. (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçek çocukların yaşadığı öfke, korku, üzüntü, utanç ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duyguları içeren 12 senaryodan oluşan 5 basamaklı Likert tipi bir ölçektir. Anne babaların duygu sosyalleştirme davranışlarını ölçmek için geliştirilen ölçekte, anne babaların çocukların olumsuz duygularına verdikleri tepkiler altı (6) alt ölçekten oluşmaktadır. Bu alt ölçekler probleme odaklı tepkiler ($\alpha=.86$) anne babaların soruna problem bağlamlı, çözüm

odaklı girişimleri destekler nitelikteki tepkileri (Çocuğuma bisikletin nasıl tamir edileceğini anlaması için yardımcı olurum.), duyguya odaklı tepkiler ($\alpha=.86$) çocukların olumsuz duyguları karşısında duyguya odaklı ve çocuğun kendini daha iyi hissetmesine yardımcı tepkileri (Çocuğumu rahatlatır ve kazasını unutmasını sağlamaya çalışırım), duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler ($\alpha=.82$) anne babaların çocuklarını olumsuz duygularını ifade etme konusunda cesaretlendirici, teşvik edici, destekleyici tepkileri (Çocuğumu, öfkesini ve hayal kırıklığını ifade etmesi için cesaretlendiririm), küçümseyici tepkiler ($\alpha=.82$) anne babaların çocukların duygularını hafife aldıkları tepkileri (Çocuğuma partiyi kaçırmayı büyütmemesini söylerim), cezalandırıcı tepkiler ($\alpha=.85$) anne babaların çocukların olumsuz duygularına karşı verdikleri sözlü yahut fiziki cezalandırıcı tepkileri (Çocuğumu sakinleşmesi için odasına gönderirim) ve anne babalarda sıkıntı yaratan tepkiler ($\alpha=.77$) anne babaların çocukların olumsuz duyguları karşısında gerginlik yaşadığı ve üzücü tepkileridir (Bu kadar dikkatsiz olduğu ve sonra da ağladığı için keyfim kaçır). Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları, .54 ile .88 arasında hesaplanmıştır.

4-Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Tepkiler Ölçeği (ABÇODT): Ladouceur vd. (2002) tarafından geliştirilmiş, Kılıç ve Kumandaş-Öztürk (2019) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek çocukların sevinç, gurur, heyecan ve merak gibi olumlu duyguları deneyimleme olasılığının yüksek olduğu 12 senaryodan oluşan, 7 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Anne babaların duygu sosyalleştirme davranışlarını ölçmek için geliştirilen ölçekte, anne babaların çocukların olumlu duygularına verdikleri tepkiler dört (4) alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar sosyalleşme ($\alpha=.77$), çocuklarının duygularını ifade davranışlarının neden sosyal normlara ve görgü kurallarına göre uygun olmadığına dair ebeveynlerin açıklama derecesini yansıtır (Çocuğuma diğer müşterilerin rahatsız olacağını, bu yüzden böyle yüksek sesle bağırmasını söylerim), cesaretlendirme ($\alpha=.77$), ebeveynlerin çocukların olumlu duygularını teşvik etme veya çocuklarının olumlu duygularını onaylama derecesini yansıtır (Çocuğumun keşfetmesine izin veririm), uyarma ($\alpha=.80$), çocukların olumlu duygularına yönelik azarlama ile ebeveyn tepkilerinin derecesini yansıtır (Çocuğuma kararlı bir ses tonuyla “Yerine otur” derim) , rahatsız hissetme ($\alpha=.86$), ebeveynlerin utanma derecesini ve çocukların olumlu duygularına olan rahatsızlığı yansıtır (Çocuğumun davranışından biraz utanırım) alt ölçekleridir. Orijinal test-tekrar test analizi sonuçları sosyalleşme için .63, teşvik için .78, kınama için .76 ve rahatsızlık için .60 iken, uyarılama çalışmasından elde edilen test-tekrar test güvenilirlik sonuçları orijinal ölçek ile benzer sonuçlar göstermiştir.

Ölçeğin Cronbach's alfa güvenirlik katsayısı tüm boyutlar ve 48 madde için 0,724 olarak hesaplanmıştır.

5-Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK): Mayr ve Ulich (2006), Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilmiş, Saide Özbey (2019) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek altı (6) alt ölçekten oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Her alt ölçekte 6 madde olmak üzere toplamda 36 madde bulunmaktadır. Açıklayıcı faktör analizinde maddelerin bulunduğu faktör içindeki yük değerleri .40 ile .70 arasında değişmektedir. Açıklanan varyans oranları; İletişim Kurma / Sosyal Performans ölçeğinde %11.4; Öz-Kontrol/ Düşüncelilik alt ölçeğinde %13.2; Atılganlık alt ölçeğinde %7; Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma alt ölçeğinde %4.6; Görev Yönelimi alt ölçeğinde %8.5; Keşfetmekten Hoşlanma alt ölçeğinde ise % 5.2'dır. Ölçeğin orijinalindeki güvenirlik katsayıları İletişim Kurma / Sosyal Performans alt ölçeğinde .88; Öz-Kontrol/ Düşüncelilik alt ölçeğinde .86; Atılganlık alt ölçeğinde .81; Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma alt ölçeğinde .82; Görev Yönelimi alt ölçeğinde .85; Keşfetmekten Hoşlanma alt ölçeğinde ise .86'dır. Her bir alt ölçekten alınabilecek en yüksek puan 30 en düşük puan ise 1'dir. Ölçek anne babalar tarafından çocuklar adına doldurulmaktadır. Ölçek faktörleri için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmış ve ölçeğin orijinalindeki 6 faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Ölçeğin Alpha güvenirlik katsayıları .86 ile .95 arasında değişmektedir. Araştırma sonucunda ölçeğin Türk çocukları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır.

3.1.4.Verilerin Analizi

Bu araştırmadaki veriler, sosyal bilimler için istatistik paket programı (SPSS 25.0) ile analiz edilmiştir. Araştırmada korelasyonel araştırma yöntemi kullanılmış ve bu kapsamda çok değişkenli çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 2 Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Betimleyici İstatistikleri

Ölçek Betimleyici İstatistikleri	$\bar{x}$	Std. Sapma	Min.	Max.
ABÇDİÖ Ölçeği	3.29	.724	1.42	5.24
ÇODBÇÖ Ölçeği	3.16	.400	1.68	4.85
ABÇODT Ölçeği	3.83	.653	2.10	6.94
PERİK Ölçeği	3.73	.545	1.33	4.86

Tablo 2'de araştırmada kullanılan ölçeklere ait betimleyici istatistikler gösterilmiştir. Edinilen sonuçlara göre ABÇDİÖ Ölçeği aritmetik ortalaması 3.29, ÇODBÇÖ Ölçeği

aritmetik ortalaması ise 3.16, ABÇODT Ölçeği aritmetik ortalaması 3.83, PERİK Ölçeği aritmetik ortalaması 3.73'tür.

Tablo 3 Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Ölçeklere Ait Normallik Analizleri

Alt Ölçekler	$\bar{x}$	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alfa
Anne Babaların Çocukların Duygularına Yönelik İnanışları Ölçeği		-387	.336	.836
Pozitifliğin Bedeli	3.48	-.296	-.365	.716
Öfkenin Değeri	3.14	-.092	-.640	.691
Manipülasyon	3.73	-.397	.129	.729
Kontrol	2.80	.330	-.472	.779
Anne Baba Bilgisi	4.69	-.642	-.225	.589
Özerklik	2.83	.124	-.494	.636
Değişmezlik	3.23	-.036	-.516	.680
Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başetme Ölçeği		.263	-0.94	.844
Probleme Odaklı Tepkiler	4.14	-.648	.154	.860
Duyguya Odaklı Tepkiler	4.24	-.653	-.067	.861
Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	3.99	-.346	-.649	.820
Küçümseyici Tepkiler	2.46	.464	-.319	.828
Cezalandırıcı Tepkiler	1.87	1.02	.245	.859
Ebeveynde Sıkıntı Yaratıcı Tepkiler	1.97	.838	.326	.770
Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Tepkileri Ölçeği		.267	.184	.746
Sosyalleştirme	5.03	-.224	-.294	.773
Cesaretlendirme	4.79	-.198	-.402	.802
Uyarma	2.91	.638	-.115	.813
Rahatsız Hissetme	2.58	.446	-.499	.843
Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği		-.161	.266	.879
İletişim Kurma/Sosyal Performans	3.76	-.303	-.248	.860
Öz Kontrol/ Düşüncelilik	3.93	-.550	.019	.879
Atılmanlık	3.87	-.030	-.630	.814
Duygusal İstikrar/ Stresle Başa Çıkma	3.29	.199	-.217	.540
Görev Yönelimi	3.39	.118	-.648	.646
Keşfetmekten Hoşlanma	4.03	-.672	-.210	.909

Tablo 3'te çarpıklık-basıklık katsayıları ve dağılımın aritmetik ortalamaları ile Cronbach's Alpha değerleri gösterilmiştir. Normal dağılım için Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) katsayılarının hangi aralıklarda olması gerektiği literatürde yer almaktadır. Buna göre bu değerlerin (-3, +3) aralığında olması beklenir (Kalaycı, 2008). Araştırma kapsamındaki verilerin normal dağıldığı görüldüğünden parametrik testlerden yararlanılmıştır. Bağımsız değişkenlere göre yapılan ikili karşılaştırmalarda bağımsız

gruplar t testi ve üç veya daha fazla gruba ilişkin karşılaştırmalar için de One-Way Anova testi kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren iki değişkenin karşılaştırıldığı durumlar için de Pearson Correlation testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki yordayıcılığını tespit etmek amacıyla çok değişkenli çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

3.2.BULGULAR

Araştırmanın veri analizi kapsamında, araştırma soruları bağlamında elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

Araştırmada “1. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve çocukların olumlu ve olumsuz duygularına verdikleri duygu sosyalleştirme tepkileri;

1.a. Anne babaların öğrenim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.b. Çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?” sorularına yanıt aranmıştır. Bu araştırma sorularına ilişkin bulgular, Tablo 4 ve Tablo 9 arasında verilmiş, veriler katılımcı anne babaların öğrenim durumu ve çocuklarının cinsiyetine göre gruplanarak aktarılmıştır. Anne babaların öğrenim durumları ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim şeklinde kategorize edilmiştir.

Tablo 4 ABÇDİÖ Puanlarının Anne Babaların Öğrenim Durumlarına Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Alt Ölçek		N	$\bar{x}$	S.S	F	P	η^2	Anlamlı Farklılık
Pozitifliğin Bedeli	1.İlköğretim	30	3.46	1.50	.011	.989		
	2.Ortaöğretim	46	3.47	1.18				
	3.Yükseköğretim	134	3.49	1.68				
Öfkenin Değeri	1.İlköğretim	30	3.12	1.19	.255	.775		
	2.Ortaöğretim	46	3.05	.96				
	3.Yükseköğretim	134	3.17	.95				
Manipülasyon	1.İlköğretim	30	3.49	1.51	1.44	.237		
	2.Ortaöğretim	46	3.95	1.24				
	3.Yükseköğretim	134	3.70	1.09				
Kontrol	1.İlköğretim	30	3.21	1.32	2.77	.064		
	2.Ortaöğretim	46	2.90	1.15				
	3.Yükseköğretim	134	2.68	1.11				
Anne Baba Bilgisi	1.İlköğretim	30	4.07	1.48	6.10	.003*	.05	3>1
	2.Ortaöğretim	46	5.00	1.09				
	3.Yükseköğretim	134	4.73	1.06				
Özerklik	1.İlköğretim	30	2.91	.96	.231	.794		
	2.Ortaöğretim	46	2.86	.96				
	3.Yükseköğretim	134	2.80	.85				

Değişmezlik	1.İlköğretim	30	3.50	1.25	.941	.392
	2.Ortaöğretim	46	3.21	1.28		
	3.Yükseköğretim	134	3.17	1.10		

***p<.05**

Tablo 4’te gösterilen ANOVA sonuçlarına göre anne baba bilgisi kapsamında anne babaların sahip olduğu öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edilmiştir ($F=6.10$, $p= .003$). Anlamlı farklılığa yol açan grupların yükseköğretim mezunu anne babalar ($\bar{x}= 4.73$) ile ilköğretim mezunu anne babalar ($\bar{x}=4.07$) olduğu elde edilmiştir.

Araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki etki düzeyini ölçen eta kare (η^2) değerleri incelenmiştir. Eta kare değerleri $0.01 \leq \eta^2 < 0.06$ “düşük düzeyde etki”, $0.06 \leq \eta^2 < 0.14$ “orta düzeyde etki” ve $\eta^2 \geq 0.14$ “geniş düzeyde etki” şeklinde kabul edilmektedir (Cohen, 1988). Bu değerler bağlamında Tablo 4 incelendiğinde etki büyüklüğü açısından öğrenim durumunun anne baba bilgisini açıklamada düşük düzey etkiye sahip olduğu ($\eta^2=.05$) anlaşılmıştır. Ayrıca, anne babaların öğrenim durumlarına göre pozitifliğin bedeli ($F=.011$, $p=.989$), öfkenin değeri ($F=.255$, $p=.775$), manipülasyon ($F=1.44$, $p=.237$), kontrol ($F=2.77$, $p=.064$), özerklik ($F=.231$, $p=.794$) ve değişmezlik ($F=.941$, $p=.392$) alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 5 ÇODBÇÖ Puanlarının Anne Babaların Öğrenim Durumlarına Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Alt Ölçek		N	$\bar{x}$	S.S	F	P	η^2	Anlamlı Farklılık
Probleme Odaklı Tepkiler	1.İlköğretim	30	4.33	.53	.096	.909		
	2.Ortaöğretim	46	4.27	.65				
	3.Yükseköğretim	134	4.31	.59				
Duyguya Odaklı Tepkiler	1.İlköğretim	30	4.36	.61	.937	.394		
	2.Ortaöğretim	46	4.36	.60				
	3.Yükseköğretim	134	4.24	.61				
Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	1.İlköğretim	30	4.14	.66	.730	.483		
	2.Ortaöğretim	46	3.93	.70				
	3.Yükseköğretim	134	4.05	.77				
Küçümseyici Tepkiler	1.İlköğretim	30	2.90	.88	9.31	.000*	.08	1>2, 3
	2.Ortaöğretim	46	2.41	.85				
	3.Yükseköğretim	134	2.22	.74				
Cezalandırıcı Tepkiler	1.İlköğretim	30	2.21	.93	7.82	.001*	.07	1>2, 3
	2.Ortaöğretim	46	1.82	.69				
	3.Yükseköğretim	134	1.67	.61				
Ebeveynde Sıkıntı Yaratıcı Tepkiler	1.İlköğretim	30	2.20	.89	5.75	.004*	.05	1>2, 3
	2.Ortaöğretim	46	1.81	.76				
	3.Yükseköğretim	134	1.73	.60				

***p<.05**

Tablo 5’te anne babaların öğrenim durumlarına göre küçümseyici tepkiler ($F=9.31$, $p=.000$), cezalandırıcı tepkiler ($F=7.82$, $p=.001$) ve ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler ($F=5.75$, $p=.004$) alt

ölçeklerinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Tukey testi sonuçlarına göre anlamlı farklılığın kaynaklandığı grupların küçümseyici tepkiler alt ölçeği için ilköğretim mezunu anne babalar ($\bar{x}=2.90$) ile ortaöğretim mezunu ($\bar{x}=2.41$) ve yükseköğretim mezunu ($\bar{x}=2.22$) anne babalar arasında olduğu; cezalandırıcı tepkiler alt ölçeği için farklılığın kaynağının ilköğretim mezunu ($\bar{x}=2.21$) anne babalar ile ortaöğretim mezunu ($\bar{x}=1.82$) ve yükseköğretim mezunu ($\bar{x}=1.67$) anne babalar olduğu; ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler alt ölçeği için ise anlamlı farklılığın kaynaklandığı grupların ilköğretim mezunu ($\bar{x}=2.20$) anne babalar ile ortaöğretim mezunu ($\bar{x}=1.81$) ve yükseköğretim mezunu ($\bar{x}=1.73$) anne babalar olduğu anlaşılmıştır.

Bununla birlikte etki büyüklüğü incelendiğinde anne babaların sahip oldukları öğrenim durumunun küçümseyici tepkiler alt ölçeğini ($\eta^2=.08$), cezalandırıcı tepkiler alt ölçeğini ($\eta^2=.07$) orta düzeyde etkilediği, ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler alt ölçeğini ise düşük düzeyde ($\eta^2=.05$) etkilediği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca anne babaların öğrenim durumlarına göre probleme odaklı tepkiler ($F=0.96$, $p=0.909$), duyguya odaklı tepkiler ($F=.937$, $p=.394$) ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler ($F=.730$, $p=.483$) arasında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.

Tablo 6 ABÇODT Puanlarının Anne Babaların Öğrenim Durumlarına Göre One-Way ANOVA Sonuçları

Alt Ölçek		N	$\bar{x}$	S.S	F	P	η^2	Anlamlı Farklılık
Sosyalleştirme	1.İlköğretim	30	5.25	1.37	1.86	.158		
	2.Ortaöğretim	46	5.19	1.05				
	3.Yükseköğretim	134	4.92	.97				
Cesaretlendirme	1.İlköğretim	30	4.55	1.47	1.05	.349		
	2.Ortaöğretim	46	4.90	.95				
	3.Yükseköğretim	134	4.80	.97				
Uyarma	1.İlköğretim	30	3.50	1.45	5.62	.004*	.05	1>3
	2.Ortaöğretim	46	2.96	1.05				
	3.Yükseköğretim	134	2.77	1.00				
Rahatsız Hissetme	1.İlköğretim	30	2.92	1.39	2.05	.130		
	2.Ortaöğretim	46	2.63	1.06				
	3.Yükseköğretim	134	2.48	1.02				

* $p<.05$

Tablo 6'daki analiz sonuçlarına göre anne babaların öğrenim durumlarına göre uyarma ($F=5.62$, $p=.004$) alt ölçeğinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Uyarma için anlamlı farklılığın ilköğretim mezunu anne babalar ($\bar{x}=3.50$) ile yükseköğretim mezunu anne babalar ($\bar{x}=2.77$) olduğu, ayrıca öğrenim durumunun uyarma alt ölçeğini anlamada düşük düzeyde etkiye sahip olduğu ($\eta^2=.05$) sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte, anne babaların öğrenim durumlarına göre sosyalleştirme ($F=1.86$, $p=.158$), cesaretlendirme (1.05 , $p=.349$) ve rahatsız hissetme ($F=2.05$, $p=.130$) alt ölçekleri arasında anlamlı farklılık elde edilememiştir.

Tablo 7 ABCDİÖ Alt Ölçeklerinin Çocuğun Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	sd	t	p
Pozitifliğin Bedeli	Kız	111	4.64	1.14	208	-.85	.092
	Erkek	99	4.95	0.92			
Öfkenin Değeri	Kız	111	3.08	1.04	208	-.89	.075
	Erkek	99	3.20	.92			
Manipülasyon	Kız	111	3.62	1.22	208	-1.39	.363
	Erkek	99	3.85	1.15			
Kontrol	Kız	111	2.75	1.23	208	-.69	.331
	Erkek	99	2.86	1.09			
Anne Baba Bilgisi	Kız	111	4.66	1.22	208	-.47	.421
	Erkek	99	4.73	1.09			
Özerklik	Kız	111	2.77	.92	208	-1.08	.270
	Erkek	99	2.90	.85			
Değişmezlik	Kız	111	3.16	1.27	208	-.92	.006*
	Erkek	99	3.31	1.03			

***p<.05**

ABCDİÖ puanlarının çocukların cinsiyetine göre yapılan t testi sonuçları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tablo 7'ye göre değişmezlik alt ölçeğinin çocukların cinsiyetine göre farklılık gösterdiği anlaşılmıştır ($t=-.92$, $sd=208$, $p=.006$). Edinilen sonuca göre erkek çocuğu olan anne babaların ($\bar{x}=3.31$), kız çocuğu olan anne babalara göre ($\bar{x}=3.16$) duyguların değişmez olduğuna ilişkin inanışa daha fazla sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8 ÇODBÇÖ Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	sd	t	p
Probleme Odaklı Tepkiler	Kız	111	4.26	0.67	208	-1.00	.050
	Erkek	99	4.35	0.50			
Duyguya Odaklı Tepkiler	Kız	111	4.25	0.67	208	-.95	.042*
	Erkek	99	4.33	0.52			
Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler	Kız	111	4.01	0.81	208	-.56	.030*
	Erkek	99	4.07	0.65			
Küçümseyici Tepkiler	Kız	111	2.35	0.80	208	-.06	.562
	Erkek	99	2.36	0.83			
Cezalandırıcı Tepkiler	Kız	111	1.85	0.76	208	1.52	.069
	Erkek	99	1.70	0.62			
Ebeveynde Sıkıntı Yaratıcı Tepkiler	Kız	111	1.88	0.74	208	1.39	.068
	Erkek	99	1.75	0.64			

***p<.05**

Tablo 8'e göre ÇODBÇÖ puanlarının çocukların cinsiyetine göre yapılan t testi sonuçları duyguya odaklı tepkiler ($t=-.95$, $sd=208$, $p=.042$) ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler ($t=-.56$, $sd=208$, $p=.030$) alt ölçeklerinde anlamlı çıkmıştır. Bu sonuçlara göre erkek çocuğu olan anne babaların ($\bar{x}=4.33$) kız çocuğu olanlara göre ($\bar{x}=4.25$) çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici olan duyguya odaklı tepkileri daha fazla gösterdikleri; bir başka ifade ile erkek çocuğu olan

anne babaların kız çocuğu olan anne babalara göre çocukların olumsuz duygularına yönelik rahatlatıcı ve sakinleştirici tepkileri daha fazla gösterdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca duygu ifadesini kolaylaştıran tepkileri de erkek çocuğu olan anne babaların ($\bar{x}=4.07$) kız çocuğu olanlara göre ($\bar{x}=4.01$) daha fazla gösterdiği anlaşılmaktadır. Yani erkek çocuğu olan anne babalar kız çocuğu olan anne babalara göre çocuklarının olumsuz duygularını ifade etmeleri yönünde daha fazla teşvik edici tepkiler vermektedirler.

Tablo 9 ABÇODT Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Std. Sapma	sd	t	p
Sosyalleştirme	Kız	111	4.97	1.15	208	-.89	.047
	Erkek	99	5.10	0.94			
Cesaretlendirme	Kız	111	4.64	1.14	208	-2.14	.026
	Erkek	99	4.95	0.92			
Uyarma	Kız	111	2.95	1.11	208	.52	.401
	Erkek	99	2.87	1.11			
Rahatsız Hissetme	Kız	111	2.60	1.11	208	.35	.990
	Erkek	99	2.55	1.08			

***p<.05**

Tablo 9'dan elde edilen sonuca göre ABÇODT puanlarının çocukların cinsiyetine göre yapılan t testi sonuçları anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik destekleyici olmayan tepkilerinden sosyalleştirme ($t=-.56$, $sd=208$, $p=.030$) ve destekleyici tepkilerinden cesaretlendirme ($t=-.56$, $sd=208$, $p=.030$) alt ölçeklerinde anlamlı çıkmıştır. Elde edilen sonuca göre erkek çocuğu olan anne babaların sosyalleştirme tepkilerini ($\bar{x}=5.10$), kız çocuğuna sahip olanlara göre ($\bar{x}=4.97$) daha çok gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yine erkek çocuğa sahip anne babaların ($\bar{x}=4.95$), kız çocuğa sahip olanlara göre ($\bar{x}=4.67$) çocuklarının olumlu duygularını ifade etmeleri için teşvik etme olarak ifade edilen cesaretlendirme tepkilerini daha fazla gösterdikleri de anlaşılmıştır.

Tablo 10 ABÇDİÖ, ÇODBÇÖ, ABÇODT ve PERİK Alt Ölçekleri Korelasyon Analizi (Pearson r)

Faktörler Arası Korelasyon Analizi	P.B.	Ö.D.	M.	K.	A.B.B.	Ö.	D.	P.O.T.	D.O.T.	D.İ.K.T.	K.T.	C.T.	E.S.Y.T.	S.	C.	U.	R.H.	İ.K./S.P.	Ö.K./D.	A.	D.İ./S.B.	G.Y.	K.H.
P.B.	1	.325**	.507**	.238**	.166*	*299**	.286**	.073	.013	.079	.311**	.138	.119	.084	-.084	.134	.155*	-.145	-.052	-.083	-.007	-.088	-.106
Ö.D.		1	.263**	.223**	.019	.401**	.261**	.034	-.068	.189*	.039	.082	.089	-.037	.081	-.014	.070	-.047	-.029	-.024	-.094	-.126	-.023
M.			1	.217**	.278**	.266**	.258**	.119	.087	.035	.350**	.232**	.175*	.089	.050	.151	.158*	.050	.017	.082	.006	.037	.053
K.				1	.144	.590**	.335**	.039	.052	.091	.116	.021	.025	.052	.088	.076	.096	-.033	.035	.052	-.029	-.033	.002
A.B.B.					1	.101	.038	.272**	.228**	.132	-.034	-.055	-.159*	.014	.155*	-.127	-.120	.029	.049	.146	.005	.069	.174
Ö.						1	.264**	.020	-.005	.082	.129	.114	.073	.031	.029	.066	.105	-.149	.016	.024	-.045	-.015	-.129
D.							1	.081	.125	.098	-.069	-.064	-.105	.064	.157*	-.056	-.125	.065	.053	.160*	.063	.209**	.157
P.O.T.								1	.804**	.655**	-.067	-.176	-.185	.124	.212**	-.200	-.180*	.090	.223**	.194*	.107	.145	.353**
D.O.T.									1	.560**	-.011	-.162*	-.225**	.103	.279**	-.227	-.257	.050	.200	.216**	.136	.134	.323
D.İ.K.T.										1	-.026	-.098	-.178*	-.111	.288**	-.219**	-.149	.118	.296**	.150	.126	.317**	.293**
K.T.											1	.522**	.473**	.078	-.098	.407**	.354**	.040	.015	.140	.033	-.040	.074
C.T.												1	.630**	-.001	-.133	.484**	.402	-.122	-.034	-.035	-.003	-.064	
E.S.Y.T.													1	.056	-.284**	.449**	.383**	-.078	-.147	-.089	-.146	-.067	-.002
S.														1	-.266**	.412**	.240**	.067	.053	.247**	.073	.073	.222
C.															1	-.508**	-.411**	.043	.175*	.195*	.080	.095	.166*
U.																1	.708**	.027	-.095	-.113	-.047	-.005	-.024
R.H.																	1	-.100	-.086	-.137	-.188*	-.051	-.129
İ.K./S.P.																		1	.244**	.479**	.367**	.281**	.410**
Ö.K./D.																			1	.266**	.291**	.371**	.436
A.																				1	.333**	.270**	.445**
D.İ./S.B.																					1	.270**	.221**
G.Y.																						1	.440**
K.H.																							1

****p<0.01, *p<0.05** / P.B.=Pozitifliğin Bedeli, Ö.D.=Öfkenin Değeri, M.=Manipülasyon, K.=Kontrol, A.B.B.=Anne Baba Bilgisi, Ö.=Özerklik, D.=Değişmezlik, P.O.T.=Problem Odaklı Tepkiler, D.O.T.=Duygu Odaklı Tepkiler, D.İ.K.T.=Duygu İfadesini Kolaylaştıran Tepkiler, K.T.=Küçümseyici Tepkiler, C.T.=Cezalandırıcı Tepkiler, E.S.Y.T.=Ebeveynde Sıkıntı Yaratıcı Tepkiler, S.=Sosyalleştirme, C.=Cesaretlendirme, U.=Uyarma, R.H.=Rahatsız Hissetme, İ.K./S.P.=İletişim Kurma/Sosyal Performans, Ö.K./D.=Öz Kontrol Düşüncelilik, A.=Atılganlık, D.İ./S.B.Ç=Duyusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, G.Y.=Görev Yönelimi, K.H.=Keşfetmekten Hoşlanma

Araştırmada kullanılan ölçekler ve alt ölçekler arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek amacıyla korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 10’da yer alan korelasyon analizine göre alt ölçekler arasında en yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkinin probleme odaklı tepkiler ile duygu odaklı tepkiler arasında olduğu görülmüştür ($r=.804$, $p<0.01$). Bu sonuca göre anne babaların çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici tepkileri arasında yer alan probleme odaklı tepkileri yani çocuklarının duygusal olarak karşılaştıkları zorlukların neden olduğu durumlara ilişkin problemlerini çözme noktasında yardım içerikleri davranış ve tutumlarında artış görüldüğünde, duyguya odaklı tepkilerinde de yani çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici, rahatlatıcı ve sakinleştirici tepkilerin de de artış görülmektedir. Bu ilişki beraberinde, uyarma ile rahatsız hissetme alt ölçekleri arasında da yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r=.708$, $p<0.01$), probleme odaklı tepkiler ile duyguya odaklı tepkiler ($r=.655$, $p<0.01$), cezalandırıcı tepkiler ile ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler ($r=.630$, $p<0.01$), kontrol ile özerklik ($r=.590$, $p<0.01$), duyguya odaklı tepkiler ile duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler ($r=.560$, $p<0.01$), küçümseyici tepkiler ile cezalandırıcı tepkiler ($r=.522$, $p<0.01$) ve cesaretlendirme ile uyarma alt ölçekleri arasında da ($r=.508$, $p<0.01$) pozitif yönde, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki elde edilmiştir.

Öte yandan, pozitifliğin bedeli ile rahatsız hissetme ($r=.155$, $p<0.05$), pozitifliğin bedeli ile anne baba bilgisi ($r=.166$, $p<0.05$), öfkenin değeri ile duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler ($r=.189$, $p<0.05$), manipülasyon ile ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler ($r=.175$, $p<0.05$) alt ölçekleri arasında da pozitif yönde, zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

Pozitif ve anlamlı çıkan bu sonuçlara karşın, duyguya odaklı tepkiler ile cezalandırıcı tepkiler ($r=-.162$, $p<0.05$), arasında negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Bu sonuca göre anne babaların çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici olan duyguya odaklı; rahatlatıcı, sakinleştirici tepkileri arttıkça destekleyici olmayan sözel/fiziksel cezalandırıcı tepkilerinde azalma görülmektedir. Bu sonuçla birlikte duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler ile ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler ($r=-.225$, $p<0.01$), problem odaklı tepkiler ile rahatsız hissetme ($r=-.180$, $p<0.01$), cesaretlendirme ile rahatsız hissetme ($r=.411$, $p<0.01$), rahatsız hissetme ile duygusal istikrar/stresle başa çıkma ($r=-.188$, $p<0.05$) alt ölçekleri arasında da negatif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

Araştırmada “2. Anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik inanışları kapsamında; pozitifliğin bedeli, anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici (cesaretlendirme) ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerini (sosyalleştirme, uyarma, rahatsız hissetme) yordamakta mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 11 Pozitifliğin Bedeli ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	Sabit	4.876	.222		22.010	.000
	Pozitifliğin Bedeli	-.024	.060	-.028	-.401	.689
R=.028, R ² =.001, F=.161, P=.689						
Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Sabit	4.027	.134		30.014	.000
	Pozitifliğin Bedeli	.031	.036	.059	.858	.392
R=.059, R ² =.004, F=.735, P=.392						

***p<.05**

Tablo 11’de gösterilen regresyon katsayılarının manidarlığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, pozitifliğin bedeli alt ölçeğinin anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici ($R^2=.001$, $F=.161$, $P=.689$) ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri alt ölçeklerini anlamlı bir biçimde yordamadığı sonucu elde edilmiştir.

Tablo 12 Pozitifliğin Bedeli ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Pozitifliğin Bedeli	Pillai's Trace	.238	1.274	40	.130
	Wilks' Lambda	.775	1.278	40	.127
	Hotelling's Trace	.274	1.282	40	.124
	Roy's Largest Root	.188	1.778	20	.025

***p<.05**

Tablo 12’de gösterilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre pozitifliğin bedeli alt ölçeğinin anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri alt ölçekleri üzerinde manidar bir yordayıcılığa sahip olmadığı anlaşılmıştır (Wilks' Lambda $\lambda= .775$, $F=1.278$, $p>0.05$).

Araştırmada “3. Anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik inanışları kapsamında; (3a) öfkenin değeri, (3b) manipülasyon, (3c) kontrol, (3d) özerklik ve (3e) değişmezlik alt ölçekleri, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri

destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı yaratan) duygu sosyalleştirme tepkilerini yordamakta mıdır?” şeklindeki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

Tablo 13 Öfkenin Değeri, Manipülasyon, Kontrol, Özerklik ve Değişmezlik ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Sabit	3.714	.175		21.205	.000
	Öfkenin Değeri	.042	.050	.070	.839	.402
	Manipülasyon	.049	.038	.098	1.286	.200
	Kontrol	.065	.046	.127	1.420	.157
	Özerklik	-.074	.064	-.111	-1.154	.250
	Değişmezlik	.066	.040	.129	1.643	.102
R=.247, R ² =.061, F=2.641, P=.024						
Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Sabit	2.048	.193		10.612	.000
	Öfkenin Değeri	-.062	.055	-.093	-1.127	.261
	Manipülasyon	.012	.042	.022	.294	.769
	Kontrol	.155	.050	.274	3.077	.002*
	Özerklik	-.024	.071	-.032	-.339	.735
	Değişmezlik	-.085	.044	-.152	-1.931	.055
R=.253, R ² =.064, F=2.784, P=.019						

*p<.05

Tablo 13’e göre öfkenin değeri, manipülasyon, kontrol, özerklik ve değişmezlik alt ölçeklerinin çocukların olumsuz duygularına yönelik anne babaların verdikleri destekleyici tepkileri anlamlı olarak yordamadığı (R²=.061, F=2.641, p=.024); buna karşın kontrol alt ölçeğinin çocukların olumsuz duygularına yönelik anne babaların verdikleri destekleyici olmayan tepkileri pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordadığı sonucu elde edilmiştir (R²=.064, F=2.784, p=.019).

Tablo 14 Öfkenin Değeri, Manipülasyon, Kontrol, Özerklik ve Değişmezlik ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Öfkenin Değeri	Pillai’s Trace	.322	1.415	2-50	.040
	Wilks’ Lambda	.700	1.427	2-50	.036*
	Hotelling’s Trace	.396	1.440	2-50	.033
	Roy’s Largest Root	.280	2.058	2-25	.004
Manipülasyon	Pillai’s Trace	.278	1.526	2-40	.025
	Wilks’ Lambda	.739	1.534	2-40	.024*
	Hotelling’s Trace	.330	1.541	2-40	.022
	Roy’s Largest Root	.227	2.141	2-20	.004
	Pillai’s Trace	.399	1.831	2-50	.001

Kontrol	Wilks' Lambda	.638	1.847	2-50	.001*
	Hotelling's Trace	.512	1.863	2-50	.001
	Roy's Largest Root	.350	2.577	2-25	.000
Özerklik	Pillai's Trace	.293	1.023	2-60	.435
	Wilks' Lambda	.728	1.022	2-60	.438
	Hotelling's Trace	.346	1.020	2-60	.442
Değişmezlik	Roy's Largest Root	.212	1.264	2-30	.177
	Pillai's Trace	.210	1.110	2-40	.304
	Wilks' Lambda	.800	1.110	2-40	.305
	Hotelling's Trace	.237	1.109	2-40	.306
	Roy's Largest Root	.154	1.457	2-20	.101

***p<.05**

Tablo 14'te belirtilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre özerklik (Wilks' Lambda $\lambda = .728$, $F=1.022$, $p>0.05$) ve değişmezlik (Wilks' Lambda $\lambda = .800$, $F=1.110$, $p>0.05$) alt ölçeklerinin anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik destekleyici ve destekleyici olmayan tepkileri üzerinde manidar bir yordayıcı olmadığı sonucu elde edilmiştir. Buna karşın öfkenin değeri (Wilks' Lambda $\lambda = .700$, $F=1.427$, $p<0.05$), manipülasyon (Wilks' Lambda $\lambda = .739$, $F=1.534$, $p<0.05$) ve kontrol (Wilks' Lambda $\lambda = .638$, $F=1.847$, $p<0.05$) alt ölçeklerinin anlamlı yordayıcı etkisi tespit edilmiştir.

Araştırmada “4.a. Anne babaların çocukların olumlu ve olumsuz duygularına yönelik inanışları kapsamında; Anne baba bilgisi, anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici (cesaretlendirme) ve destekleyici olmayan (sosyalleştirme, uyarma, rahatsız hissetme) duygu sosyalleştirme tepkilerini yordamakta mıdır?” şeklindeki araştırma sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 15 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	Sabit	4.029	.298		13.509	.000
	Anne Baba Bilgisi	.163	.062	.180	2.638	.009*
R=.180, R ² =.032, F=6.959, P=.009						
Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Sabit	4.043	.184		22.003	.000
	Anne Baba Bilgisi	.020	.038	.036	.518	.605
R=.036, R ² =.001, F=.110, P=.605						

***p<.05**

Tablo 15'e göre anne baba bilgisi alt ölçeğinin, çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordadığı (R²=.032, F=6.959, P=.009); buna karşın destekleyici duygu olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri üzerinde herhangi bir yordayıcılığa sahip olmadığı anlaşılmıştır (R²=.001, F=.110, P=.605).

Tablo 16 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Anne Baba Bilgisi	Pillai's Trace	.326	2.514	2-30	.000
	Wilks' Lambda	.693	2.584	2-30	.000*
	Hotelling's Trace	.415	2.654	2-30	.000
	Roy's Largest Root	.332	4.297	2-15	.000

***p<.05**

Tablo 16'da belirtilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre anne baba bilgisi alt ölçeğinin anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri üzerinde manidar şekilde yordayıcı olduğu sonucu elde edilmiştir (Wilks' Lambda $\lambda = .693$, $F=2.584$, $p<0.05$).

Ayrıca “4.b. Anne baba bilgisi, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveyn sıkıntısı) duygu sosyalleştirme tepkilerini yordamakta mıdır?” sorusunun yanıtına dair analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 17 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _{β}	β	t	p
Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Sabit	3.579	.165		21.708	.000
	Anne Baba Bilgisi	.135	.034	.265	3.965	.000*
R=.265, R ² =.070, F=15.724, P=.000						
Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Sabit	2.902	.177		16.395	.000
	Anne Baba Bilgisi	-.194	.037	-.346	-5.312	.000*
R=.346, R ² =.119, F=28.213, P=.000						

***p<.05**

Tablo 17'ye göre anne baba bilgisi alt ölçeğinin, anne babaların çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerini pozitif yönde ve anlamlı ($R^2=.265$, $F=15.724$, $P=.000$); öte yandan anne babaların çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerini ise negatif yönde ve anlamlı ($R^2=.265$, $F=15.724$, $P=.000$) olarak yordadığı sonucu elde edilmiştir.

Tablo 18 Anne Baba Bilgisi ile Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Anne Baba Bilgisi	Pillai's Trace	.460	3.865	2-30	.000
	Wilks' Lambda	.592	3.849	2-30	.000*

Hotelling's Trace	.599	3.833	2-30	.000
Roy's Largest Root	.328	4.241	2-15	.000

***p<.05**

Tablo 18'de yer alan çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre anne baba bilgisi alt ölçeğinin, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri üzerinde manidar bir yordayıcılığı olduğu sonucu elde edilmiştir (Wilks' Lambda λ = .592, F=3.849, p<0.05).

Araştırma kapsamında “5.a. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında; Pozitifliğin bedeli alt ölçeği, anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici (cesaretlendirme) ve destekleyici olmayan (sosyalleştirme, uyarma, rahatsız hissetme) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?” sorusu da yanıt aranan sorular arasındadır.

Tablo 19 Pozitifliğin Bedeli ve Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlılıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH β	β	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Sabit	3.766	.394		9.652	.000
	Pozitifliğin Bedeli	-.078	.045	-.120	-1.734	.084
	Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	.042	.060	.056	.699	.485
	Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.018	.099	.014	.182	.856
	R=.137, R ² =.019, F=1.308, P=.273					
Öz Kontrol /Düşüncelilik	Sabit	3.707	.401		9.253	.000
	Pozitifliğin Bedeli	-.019	.046	-.028	-.407	.684
	Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	.111	.061	.145	1.825	.069
	Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.058	.100	-.046	-.575	.566
	R=.133, R ² =.018, F=1.244, P=.295					
Atılganlık	Sabit	3.146	.366		8.598	.000
	Pozitifliğin Bedeli	-.018	.042	-.029	-.424	.672
	Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	.077	.055	.110	1.390	.166
	Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.103	.092	.089	1.123	.263
	R=.174, R ² =.030, F=2.145, P=.096					
Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma	Sabit	3.628	.279		12.987	.000
	Pozitifliğin Bedeli	-.049	.032	-.105	-1.529	.128
	Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	.072	.042	.135	1.710	.089
	Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.123	.070	-.139	-1.754	.081

R=.180, R ² =.033, F=2.312, P=.077						
Görev Yönelimi	Sabit	3.583	.313		11.432	.000
	Pozitifliğin Bedeli	-.080	.036	-.154	-2.237	.026
	Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	.059	.047	.098	1.247	.214
	Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.047	.078	-.048	-.606	.545
R=.181, R ² =.033, F=2.324, P=.076						
Keşfetmekten Hoşlanma	Sabit	3.927	.397		9.884	.000
	Pozitifliğin Bedeli	-.090	.045	-.135	-1.979	.049*
	Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	.123	.060	.161	2.046	.042*
	Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.015	.099	-.012	.881	.881
R=.209, R ² =.044, F=3.142, P=.026						

*p<.05

Tablo 19 incelendiğinde çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan keşfetmekten hoşlanma alt ölçeğinin anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında pozitifliğin bedeli alt ölçeği tarafından negatif, olumlu duygulara verilen destekleyici tepkiler tarafından ise pozitif ve anlamlı olarak yordandığı (R²=.044, F=3.142, p=.026) sonucu elde edilmiştir. Buna karşın çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan iletişim kurma/sosyal performans (R²=.019, F=1.308, p=.273), öz kontrol/düşüncelilik (R²=.018, F=1.244, p=.295), atılganlık (R²=.030, F=2.145, p=.096), duygusal istikrar/stresle başa çıkma (R²=.033, F=2.312, p=.077) ve görev yönelimi (R²=.033, F=2.324, p=.076) alt ölçekleri üzerinde herhangi bir yordayıcılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 20 Pozitifliğin Bedeli ve Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Pozitifliğin Bedeli	Pillai's Trace	.540	.934	6-120	.678
	Wilks' Lambda	.565	.926	6-120	.699
	Hotelling's Trace	.604	.918	6-120	.720
	Roy's Largest Root	.164	1.551	6-20	.069
Olumlu Duygulara Destekleyici Tepkiler	Pillai's Trace	1.723	1.156	6-324	.053
	Wilks' Lambda	.128	1.147	6-324	.063
	Hotelling's Trace	2.485	1.138	6-324	.076
	Roy's Largest Root	.600	1.724	6-54	.005
Olumlu Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Pillai's Trace	2.850	1.025	6-588	.378
	Wilks' Lambda	.019	1.021	6-588	.396
	Hotelling's Trace	5.730	1.017	6-588	.419
	Roy's Largest Root	1.377	1.560	6-98	.012

*p<.05

Tablo 20'de gösterilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik inanışları kapsamında pozitifliğin bedeli ile anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici ve

destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri arasında çoklu bir yordayıcılık olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında yanıtı aranan bir diğer soru “5.b. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında; Öfkenin değeri alt ölçeği, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?” şeklindedir.

Tablo 21 Öfkenin Değeri ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlılıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Sabit	3.390	.482		7.037	.000
	Öfkenin Değeri	-.018	.056	-.023	-.321	.749
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.109	.095	.082	1.149	.252
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.013	.085	-.010	-.148	.883
	R=.084, R ² =.007, F=.491, P=.689					
Öz Kontrol /Düşüncelilik	Sabit	2.942	.476		6.184	.000
	Öfkenin Değeri	-.038	.056	-.046	-.677	.499
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.308	.094	.228	3.292	.001*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.095	.084	-.077	-1.127	.261
	R=.251, R ² =.063, F=4.634, P=.004					
Atılganlık	Sabit	2.926	.445		6.578	.000
	Öfkenin Değeri	.005	.052	.007	.095	.925
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.219	.088	.176	2.501	.013
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.007	.079	.007	.093	.926
	R=.176, R ² =.031, F=2.193, P=.090					
Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma	Sabit	3.399	.340		9.989	.000
	Öfkenin Değeri	-.071	.040	-.125	-1.801	.073
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.070	.067	.073	1.041	.299
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.086	.060	-.100	-1.424	.156
	R=.171, R ² =.029, F=2.074, P=.105					
Görev Yönelimi	Sabit	2.925	.382		7.653	.000
	Öfkenin Değeri	-.063	.045	-.099	-1.421	.157
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.158	.075	.148	2.105	.037

	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.001	.068	-.001	-.012	.991
R=.167, R ² =.028, F=1.961, P=.121						
Keşfetmekten Hoşlanma	Sabit	2.799	.475		5.888	.000
	Öfkenin Değeri	-.024	.055	-.029	-.433	.665
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.361	.094	.265	3.856	.000*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.051	.084	-.041	-.603	.547
R=.273, R ² =.075, F=5.542, P=.001						

*p<.05

Tablo 21'e göre çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan öz kontrol/düşüncelilik alt ölçeğinin ($R^2=.063$, $F=4.634$, $p=.004$) ve yine keşfetmekten hoşlanma alt ölçeğinin anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik destekleyici tepkileri tarafından ($R^2=.075$, $F=5.542$, $p=.001$) pozitif ve anlamlı olarak yordandığı sonucu elde edilmiştir. Bu sonucun aksine çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan iletişim kurma/sosyal performans ($R^2=.007$, $F=.491$, $p=.689$), atılganlık ($R^2=.031$, $F=2.193$, $p=.090$), duygusal istikrar/stresle başa çıkma ($R^2=.029$, $F=2.074$, $p=.105$) ve görev yönelimi ($R^2=.028$, $F=1.961$, $p=.121$) alt ölçekleri üzerinde herhangi bir yordayıcılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 22 Öfkenin Değeri ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Öfkenin Değeri	Pillai's Trace	.823	1.170	6-150	.091
	Wilks' Lambda	.403	1.181	6-150	.080
	Hotelling's Trace	1.008	1.191	6-150	.069
	Roy's Largest Root	.343	2.524	6-25	.000
Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Pillai's Trace	4.411	.828	6-966	.979
	Wilks' Lambda	.000	.845	6-966	.962
	Hotelling's Trace	20.052	.858	6-966	.941
	Roy's Largest Root	6.152	1.834	6-161	.008
Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Pillai's Trace	5.625	1.159	6-1164	.187
	Wilks' Lambda	.000	1.333	6-1164	.063
	Hotelling's Trace	196.034	1.403	6-1164	.064
	Roy's Largest Root	79.073	6.114	6-194	.000

*p<.05

Tablo 22'de belirtilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre kurulan model manidar değildir. Buna göre anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında öfkenin değeri (Wilks' Lambda $\lambda=$.403, $F=1.181$, $p>.05$) ve çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici (Wilks' Lambda $\lambda=$.000, $F=.845$, $p>.05$) ve destekleyici olmayan tepkilerin (Wilks' Lambda $\lambda=$.000, $F=1.333$, $p>.05$), çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde çok değişkenli yordayıcı olmadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmada “5.c. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında; Manipülasyon alt ölçeği, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?” sorusuna da yanıt aranmıştır.

Tablo 23 Manipülasyon ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlılıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Sabit	3.380	.476		7.104	.000
	Manipülasyon	-.014	.047	-.021	-.293	.770
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.109	.095	.082	1.149	.252
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.011	.085	-.009	-.130	.897
	R=.084, R ² =.007, F=.485, P=.693					
Öz Kontrol /Düşüncelilik	Sabit	2.872	.470		6.106	.000
	Manipülasyon	-.008	.046	-.012	-.175	.861
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.303	.094	.224	3.217	.002*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.092	.084	-.075	-1.093	.276
	R=.248, R ² =.013, F=4.482, P=.005					
Atılganlık	Sabit	2.863	.439		6.526	.000
	Manipülasyon	.032	.043	.051	.734	.463
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.210	.088	.169	2.393	.018
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.007	.079	.006	.083	.934
	R=.183, R ² =.033, F=2.376, P=.071					
Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma	Sabit	3.328	.337		9.864	.000
	Manipülasyon	-.042	.033	-.088	-1.265	.207
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.068	.068	.071	1.002	.318
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.080	.060	-.093	-1.323	.187
	R=.147, R ² =.022, F=1.518, P=.211					
Görev Yönelimi	Sabit	2.857	.378		7.550	.000
	Manipülasyon	-.035	.037	-.066	-.948	.344
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.156	.076	.146	2.058	.041
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.004	.068	.005	.064	.949
	R=.150, R ² =.022, F=1.581, P=.195					

Keşfetmekten Hoşlanma	Sabit	2.809	.469	5.987	.000
	Manipülasyon	-.028	.046	-.042	.537
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.365	.094	.268	3.883
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.049	.084	-.039	-.579
					.564
R=.275, R ² =.076, F=5.612, P=.001					

***p<.05**

Tablo 23'e göre çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan öz kontrol/düşüncelilik alt ölçeğinin, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri tarafından ($R^2=.013$, $F=4.482$, $p=.005$); ayrıca keşfetmekten hoşlanma alt ölçeğinin de yine anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri tarafından ($R^2=.076$, $F=5.612$, $p=.001$) pozitif yönde ve anlamlı şekilde yordandığı sonucu elde edilmiştir. Ancak iletişim kurma/sosyal performans ($R^2=.007$, $F=.485$, $p=.693$), atılgnalık ($R^2=.033$, $F=2.376$, $p=.071$), duygusal istikrar/stresle başa çıkma ($R^2=.022$, $F=1.518$, $p=.211$) ve görev yönelimi alt ölçekleri bağlamında herhangi bir yordayıcılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 24 Manipülasyon ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Duygu Sosyalleştirme Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Manipülasyon	Pillai's Trace	.525	.907	6-120	.750
	Wilks' Lambda	.573	.903	6-120	.759
	Hotelling's Trace	.592	.899	6-120	.768
	Roy's Largest Root	.192	1.180	6-20	.022
Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Pillai's Trace	4.411	.828	6-966	.979
	Wilks' Lambda	.000	.845	6-966	.962
	Hotelling's Trace	20.052	.858	6-966	.941
	Roy's Largest Root	6.152	1.834	6-161	.008
Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Pillai's Trace	5.625	1.159	6-1164	.187
	Wilks' Lambda	.000	1.333	6-1164	.063
	Hotelling's Trace	196.034	1.403	6-1164	.065
	Roy's Largest Root	79.073	6.114	6-194	.000

***p<.05**

Tablo 24'te gösterilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre, kurulan model manidar değildir. Buna göre anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında manipülasyon (Wilks' Lambda $\lambda= .573$, $F=.903$, $p>0.05$) ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici (Wilks' Lambda $\lambda= .000$, $F=.845$, $p>0.05$) ve destekleyici olmayan (Wilks' Lambda $\lambda= .000$, $F=1.333$, $p>0.05$) tepkilerin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde çoklu yordayıcı olmadıkları sonucu elde edilmiştir.

Araştırmada “5.d. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında; Kontrol alt ölçeği, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?” sorusuna da yanıt aranmıştır.

Tablo 25 Kontrol ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlılıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Sabit	3.361	.463		7.254	.000
	Kontrol	-.025	.049	-.037	-.510	.611
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.114	.096	.086	1.194	.234
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.002	.087	-.002	-.026	.980
	R=.089, R ² =.008, F=.543, P=.653					
Öz Kontrol /Düşüncelilik	Sabit	2.858	.458		6.240	.000
	Kontrol	-.011	.048	-.016	-.230	.818
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.304	.095	.225	3.215	.002*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.088	.086	-.072	-1.024	.307
	R=.248, R ² =.061, F=4.490, P=.004					
Atılganlık	Sabit	2.933	.428		6.855	.000
	Kontrol	.009	.045	.015	.209	.834
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.217	.088	.174	2.449	.015
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.004	.080	.003	.044	.965
	R=.176, R ² =.031, F=2.205, P=.089					
Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma	Sabit	3.256	.328		9.926	.000
	Kontrol	-.053	.035	-.108	-1.524	.129
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.074	.068	.078	1.090	.277
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.061	.062	-.071	-.996	.320
	R=.158, R ² =.025, F=1.763, P=.155					
Görev Yönelimi	Sabit	2.794	.369		7.581	.000
	Kontrol	-.038	.039	-.070	-.990	.324
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.159	.076	.149	2.087	.038
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.018	.069	.018	.258	.797
	R=.151, R ² =.023, F=1.608, P=.189					
	Sabit	2.781	.455		6.118	.000

	Kontrol	-.076	.048	-.109	-1.581	.115
Keşfetmekten Hoşlanma	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.384	.094	.282	4.082	.000*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.021	.085	-.017	-.251	.802
R=.291, R ² =.085, F=6.374, P=.000						

***p<.05**

Tablo 25'e göre anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan öz kontrol/düşüncelilik ($R^2=.061$, $F=4.490$, $p=.004$) ve keşfetmekten hoşlanma ($R^2=.085$, $F=6.374$, $p=.000$) alt ölçeklerini pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı sonucu elde edilmiştir. Buna karşın iletişim kurma/sosyal performans ($R^2=.008$, $F=.543$, $p=.653$), atılganlık ($R^2=.031$, $F=2.205$, $p=.089$), duygusal istikrar/stresle başa çıkma ($R^2=.025$, $F=1.763$, $p=.155$) ve görev yönelimi ($R^2=.023$, $F=1.618$, $p=.189$) alt ölçekleri üzerinde manidar bir yordayıcılık olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 26 Kontrol ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Kontrol	Pillai's Trace	.706	.982	6-150	.545
	Wilks' Lambda	.466	.981	6-150	.550
	Hotelling's Trace	.828	.979	6-150	.557
	Roy's Largest Root	.246	1.811	6-25	.014
Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Pillai's Trace	4.411	.828	6-966	.979
	Wilks' Lambda	.000	.845	6-966	.962
	Hotelling's Trace	20.052	.858	6-966	.941
	Roy's Largest Root	6.152	1.834	6-161	.008
Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Pillai's Trace	5.625	1.159	6-1164	.187
	Wilks' Lambda	.000	1.333	6-1164	.063
	Hotelling's Trace	196.034	1.403	6-1164	.065
	Roy's Largest Root	79.073	6.114	6-194	.000

***p<.05**

Tablo 26'da gösterilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre, kurulan model manidar değildir. Buna göre anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında kontrol (Wilks' Lambda $\lambda= .466$, $F=.981$, $p>0.05$), çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici (Wilks' Lambda $\lambda= .000$, $F=.845$, $p>0.05$) ve destekleyici olmayan tepkilerin (Wilks' Lambda $\lambda= .000$, $F=1.333$, $p>0.05$), çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde çoklu yordayıcı olmadıkları anlaşılmıştır.

Araştırmada “5.e. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında; anne baba bilgisi alt ölçeği, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların olumlu duygularına yönelik anne babaların destekleyici (cesaretlendirme) ve destekleyici olmayan (sosyalleştirme, uyarma, rahatsız hissetme) duygu sosyalleştirme tepkilerinin çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Tablo 27 Anne Baba Bilgisi ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlılıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Sabit	3.384	.508		6.664	.000
	Anne Baba Bilgisi	-.009	.051	-.013	-.175	.861
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.109	.096	.082	1.129	.260
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.016	.090	-.013	-.181	.857
	R=.082, R ² =.007, F=.467, P=.706					
Öz Kontrol /Düşüncelilik	Sabit	2.392	.502		5.844	.000
	Anne Baba Bilgisi	-.020	.051	-.028	-.387	.699
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.308	.095	.228	3.236	.001*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.103	.089	-.084	-1.161	.247
	R=.249, R ² =.062, F=4.524, P=.004					
Atılganlık	Sabit	2.730	.467		5.841	.000
	Anne Baba Bilgisi	.051	.047	.080	1.076	.283
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.199	.089	.160	2.245	.026
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.035	.083	.031	.421	.674
	R=.191, R ² =.036, F=2.589, P=.054					
Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma	Sabit	3.410	.360		9.468	.000
	Anne Baba Bilgisi	-.045	.036	-.092	-1.223	.223
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.073	.068	.076	1.063	.289
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.105	.064	-.122	-1.468	.101
	R=.145, R ² =.021, F=1.483, P=.220					
Görev Yönelimi	Sabit	2.968	.403		7.359	.000
	Anne Baba Bilgisi	-.048	.041	-.088	-1.172	.242
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.164	.077	.154	2.146	.033

	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.022	.071	-.023	-.312	.755
R=.157, R ² =.025, F=1.742, P=.160						
Keşfetmekten Hoşlanma	Sabit	2.731	.501		5.451	.000
	Anne Baba Bilgisi	.002	.051	.003	.048	.962
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.355	.095	.261	3.728	.000*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.048	.089	-.039	-.539	.591
R=.272, R ² =.074, F=5.475, P=.001						

*p<.05

Tablo 27'ye göre anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan öz kontrol/düşüncelilik ($R^2=.062$, $F=4.524$, $p=.004$) ve keşfetmekten hoşlanma ($R^2=.074$, $F=5.474$, $p=.001$) alt ölçeklerini pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı sonucu elde edilmiştir. Buna karşın, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerinin çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan iletişim kurma sosyal performans ($R^2=.007$, $F=.467$, $p=.706$), atılganlık ($R^2=.036$, $F=2.589$, $p=.054$), duygusal istikrar/stresle başa çıkma ($R^2=.021$, $F=1.483$, $p=.220$) ve görev yönelimi ($R^2=.025$, $F=1.742$, $p=.160$) alt ölçekleri üzerinde yordayıcı olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 28 Anne Baba Bilgisi ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri, Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Anne Babaların Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkileri ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Anne Baba Bilgisi	Pillai's Trace	.414	.958	6-90	.590
	Wilks' Lambda	.648	.952	6-90	.608
	Hotelling's Trace	.454	.945	6-90	.626
	Roy's Largest Root	.147	1.904	6-15	.025
Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Pillai's Trace	4.411	.828	6-966	.979
	Wilks' Lambda	.000	.845	6-966	.962
	Hotelling's Trace	20.052	.858	6-966	.941
	Roy's Largest Root	6.152	1.834	6-161	.008
Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Pillai's Trace	5.625	1.159	6-1164	.187
	Wilks' Lambda	.000	1.333	6-1164	.063
	Hotelling's Trace	196.034	1.403	6-1164	.065
	Roy's Largest Root	79.073	6.114	6-194	.000

*p<.05

Tablo 28'e göre değişkenler arasında çoklu yordayıcılığı ölçen modelin manidar olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bir diğer ifadeyle değişkenler arasında çoklu yordayıcılığın söz

konusu olmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında anne baba bilgisi (Wilks' Lambda $\lambda = .648$, $F = .952$, $p > 0.05$) ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici (Wilks' Lambda $\lambda = .000$, $F = .845$, $p > 0.05$) ve destekleyici olmayan tepkilerin (Wilks' Lambda $\lambda = .000$, $F = 1.333$, $p > 0.05$), çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde çoklu yordayıcı olmadıkları anlaşılmıştır.

Araştırmada ayrıca “5.f. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında; özerklik alt ölçeği, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?” şeklindeki soruya da yanıt aranmıştır.

Tablo 29 Özerklik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Sabit	3.514	.479		7.341	.000
	Özerklik	-.080	.062	-.090	-1.292	.198
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.116	.094	.087	1.232	.219
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.005	.085	-.004	-.054	.957
	R=.121, R ² =.015, F=1.017, P=.386					
Öz Kontrol /Düşüncelilik	Sabit	2.858	.475		6.016	.000
	Özerklik	-.003	.061	-.003	-.043	.966
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.301	.093	.222	3.219	.001*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.092	.084	-.075	-1.090	.277
	R=.247, R ² =.061, F=4.472, P=.005					
Atılganlık	Sabit	2.888	.444		6.512	.000
	Özerklik	.024	.057	.028	.412	.681
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.217	.087	.174	2.487	.014
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.005	.079	.004	.064	.949
	R=.178, R ² =.032, F=2.248, P=.084					
Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma	Sabit	3.399	.339		10.018	.000
	Özerklik	-.081	.044	-.128	-1.859	.064
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.066	.067	.069	.983	.327

	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.074	.060	-.086	-1.223	.223
R=.174, R ² =.030, F=2.146, P=.096						
Görev Yönelimi	Sabit	2.858	.382		7.474	.000
	Özerklik	-.041	.049	-.057	-.822	.412
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.150	.075	.141	2.000	.047
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.007	.068	.008	.107	.915
R=.146, R ² =.021, F=1.504, P=.215						
Keşfetmekten Hoşlanma	Sabit	3.001	.470		6.392	.000
	Özerklik	-.124	.061	-.137	-2.051	.042*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.373	.092	.274	4.037	.000*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.039	.083	-.031	-.463	.644
R=.304, R ² =.092, F=6.989, P=.000						

*p<.05

Tablo 29'a göre anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan öz kontrol/düşüncelilik ($R^2=.061$, $F=4.472$, $p=.005$) ve keşfetmekten hoşlanma ($R^2=.092$, $F=6.989$, $p=.000$) alt ölçeğini pozitif ve anlamlı; buna karşın, özerklik ($R^2=.092$, $F=6.989$, $p=.000$) alt ölçeğinin ise keşfetmekten hoşlanma alt ölçeğini negatif ve anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan iletişim kurma/sosyal performans ($R^2=.015$, $F=1.017$, $p=.386$), atılganlık ($R^2=.037$, $F=2.248$, $p=.084$), duygusal istikrar/stresle başa çıkma ($R^2=.030$, $F=2.146$, $p=.096$) ve görev yönelimi ($R^2=.021$, $F=1.504$, $p=.215$) alt ölçekleri üzerinde, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları bağlamında özerklik ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerinin manidar bir yordayıcı olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 30 Özerklik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Özerklik	Pillai's Trace	.877	1.022	6-180	.414
	Wilks' Lambda	.375	1.038	6-180	.360
	Hotelling's Trace	1.103	1.056	6-180	.306
	Roy's Largest Root	.431	2.572	6-30	.000
Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Pillai's Trace	4.411	.828	6-966	.979
	Wilks' Lambda	.000	.845	6-966	.962
	Hotelling's Trace	20.052	.858	6-966	.941
	Roy's Largest Root	6.152	1.834	6-161	.008
	Pillai's Trace	5.625	1.159	6-1164	.187

Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Wilks' Lambda	.000	1.333	6-1164	.063
	Hotelling's Trace	196.034	1.403	6-1164	.065
	Roy's Largest Root	79.073	6.114	6-194	.000

***p<.05**

Tablo 30'da gösterilen çok değişkenli çoklu regresyon modeli test sonuçlarına göre, kurulan model manidar olmadığından çoklu yordayıcılık elde edilememiştir. Bir diğer deyişle anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında özerklik (Wilks' Lambda $\lambda = .375$, $F=1.038$, $p>0.05$) ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici (Wilks' Lambda $\lambda = .000$, $F=.845$, $p>0.05$) ve destekleyici olmayan tepkilerin (Wilks' Lambda $\lambda = .000$, $F=1.333$, $p>0.05$), çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde çoklu yordayıcı olmadıkları anlaşılmıştır.

“5.g. Anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları ve duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığı kapsamında; değişmezlik alt ölçeği, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) ve destekleyici olmayan (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı) duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlılıkları (iletişim kurma/ sosyal performans, öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/ stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma) üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?” sorusuna da araştırma kapsamında yanıt aranmıştır.

Tablo 31 Değişmezlik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Analizi

Model	Değişken	B	SH _β	β	t	p
İletişim Kurma/Sosyal Performans	Sabit	3.326	.471		7.063	.000
	Değişmezlik	.012	.048	.017	.244	.807
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.101	.096	.076	1.051	.294
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.010	.085	-.009	-.121	.904
	R=.083, R ² =.007, F=.476, P=.699					
Öz Kontrol /Düşüncelilik	Sabit	2.819	.465		6.058	.000
	Değişmezlik	.018	.048	.027	.388	.698
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.293	.095	.217	3.099	.002*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.091	.084	-.074	-1.076	.283
	R=.249, R ² =.062, F=4.524, P=.004					
Atılganlık	Sabit	2.837	.433		6.549	.000
	Değişmezlik	.056	.044	.088	1.257	.210
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.199	.088	.160	2.261	.025*

	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.011	.079	.010	.146	.884
R=.196, R ² =.038, F=2.734, P=.045						
Duygusal İstikrar / Stresle Başa Çıkma	Sabit	3.287	.334		9.826	.000
	Değişmezlik	-.032	.034	-.066	-.939	.349
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.066	.068	.070	.977	.330
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.083	.061	-.097	-1.372	.172
R=.135, R ² =.018, F=1.275, P=.284						
Görev Yönelimi	Sabit	2.657	.373		7.127	.000
	Değişmezlik	.064	.038	.118	1.687	.093
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.121	.076	.113	1.593	.113
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	.009	.068	.009	.134	.894
R=.178, R ² =.032, F=2.241, P=.085						
Keşfetmekten Hoşlanma	Sabit	2.675	.464		5.764	.000
	Değişmezlik	.036	.047	.053	.768	.443
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	.342	.094	.251	3.623	.000*
	Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	-.046	.084	-.037	-.548	.584
R=.277, R ² =.076, F=5.686, P=.001						

*p<.05

Tablo 31'e göre anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan öz kontrol/düşüncelilik ($R^2=.062$, $F=4.524$, $p=.004$), atılganlık ($R^2=.038$, $F=2.734$, $p=.045$) ve keşfetmekten hoşlanma ($R^2=.076$, $F=6.686$, $p=.001$) alt ölçeklerini pozitif ve anlamlı olarak yordadığı sonucu elde edilmiştir. Buna karşın, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları kapsamında yer alan iletişim kurma/sosyal performans ($R^2=.007$, $F=.476$, $p=.699$), duygusal istikrar/stresle başa çıkma ($R^2=.018$, $F=1.275$, $p=.284$) ve görev yönelimi ($R^2=.032$, $F=2.241$, $p=.085$) alt ölçekleri üzerinde, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları bağlamında özerklik ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerinin manidar bir yordayıcı olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 32 Değişmezlik ve Anne Babaların Çocukların Olumsuz Duygularına Yönelik Verdikleri Destekleyici ve Destekleyici Olmayan Tepkiler ile Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Puanlarının Çok Değişkenli Çoklu Regresyon Modeli Test Sonuçları

Değişken	İstatistik	Değer	F-Değeri	Serbestlik Derecesi	P
Değişmezlik	Pillai's Trace	.580	1.011	6-120	.453
	Wilks' Lambda	.540	1.003	6-120	.475
	Hotelling's Trace	.655	.996	6-120	.498
	Roy's Largest Root	.197	1.864	6-20	.017

Olumsuz Duygulara Destekleyici Tepkiler	Pillai's Trace	4.411	.828	6-966	.979
	Wilks' Lambda	.000	.845	6-966	.962
	Hotelling's Trace	20.052	.858	6-966	.941
	Roy's Largest Root	6.152	1.834	6-161	.008
Olumsuz Duygulara Destekleyici Olmayan Tepkiler	Pillai's Trace	5.625	1.159	6-1164	.187
	Wilks' Lambda	.000	1.333	6-1164	.063
	Hotelling's Trace	196.034	1.403	6-1164	.065
	Roy's Largest Root	79.073	6.114	6-194	.000

***p<.05**

Tablo 32'ye göre değişkenler arasında çoklu yordayıcılığı ölçen modelin manidar olmadığı sonucu elde edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında değişmezlik (Wilks' Lambda $\lambda = .540$, $F=1.003$, $p>0.05$) ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici (Wilks' Lambda $\lambda = .000$, $F=.845$, $p>0.05$) ve destekleyici olmayan tepkilerin (Wilks' Lambda $\lambda = .000$, $F=1.333$, $p>0.05$), çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları üzerinde çoklu yordayıcı olmadıkları anlaşılmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgulara bağlamında, ABCDİÖ kapsamında, anne baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edilmiştir, bu farklılığa yol açanlar, yükseköğretim mezunu anne babalar ile ilköğretim mezunu anne babalardır. Bu sonuca göre eğitim seviyesi arttıkça, anne babalarda çocuklarının duygularını bilmenin ve izlemenin önemli ve gerekli olduğuna dair inanış derecesinin arttığı söylenebilir. Yine anne babaların öğrenim durumuna göre ÇODBÇÖ doğrultusunda destekleyici olmayan tepkiler arasında yer alan küçümseyici tepkiler, cezalandırıcı tepkiler ve ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler alt ölçeklerinde anlamlı farklılık elde edilmiştir. Anlamlı farklılığın kaynaklandığı grupların küçümseyici tepkiler alt ölçeği için ilköğretim mezunu anne babalar ile ortaöğretim mezunu ve yükseköğretim mezunu anne babalar olduğu; cezalandırıcı tepkiler alt ölçeği için farklılığın kaynağının ilköğretim mezunu anne babalar ile ortaöğretim mezunu ve yükseköğretim mezunu anne babalar olduğu; ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler alt ölçeği için ise ilköğretim mezunu anne babalar ile ortaöğretim mezunu ve yükseköğretim mezunu anne babalar olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğrenim durumu daha düşük olan anne babaların, öğrenim durumu daha yüksek olanlara göre çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici olmayan tepkileri daha fazla gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, ABCODT kapsamında uyarma alt ölçeğinde de anne babaların öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Anlamlı farklılığın kaynağının ilköğretim mezunu anne babalar ile yükseköğretim mezunu anne babalar olduğu sonucu elde edilmiştir. Elde edilen sonuç, anne babaların olumsuz duygulara yönelik gösterdikleri tepkilerde öğrenim durumu etkisine yönelik çıkan sonuçlarla paralellik göstermektedir. Çocukların olumlu duygularına yönelik olarak ilköğretim mezunu anne babalar yükseköğretim mezunu anne babalara göre destekleyici olmayan uyarma tepkisini daha fazla göstermektedirler. Dolayısıyla duygu sosyalleştirme kapsamında anne babaların öğrenim durumuna göre tepkilerinin araştırılması neticesinde eğitim seviyesinin artması ile anne babaların çocukların hem olumlu hem olumsuz duygularına dönük olarak destekleyici

olmayan tepkileri daha az verdikleri söylenebilir. Aynı şekilde destekleyici anne baba tepkilerinin arttırılmasına yönelik anne baba öğrenim durumu etkileyici bir değişkendir denilebilir.

Alanyazında konu ile ilgili yapılmış benzer çalışmalara bakıldığında, çalışmaların çoğunlukla anneler üzerinde gerçekleştirildiği ve sadece olumsuz duyguların sosyalleştirilmesine yönelik verilen tepkiler üzerine yoğunlaşıldığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda alanyazındaki çalışmalarda, annelerden öğrenim durumu yüksek olanların, düşük olanlara oranla çocuklarının olumsuz duygularına karşı daha az destekleyici olmayan tepkiler ile daha çok destekleyici tepkiler verdikleri ortaya konulmuştur (İlhan-Ildız ve Seven 2018; Çorapçı vd., 2012; İlhan,2007; Sille, 2016; Güven ve Erden, 2017; Kishalı, vd. 2022; Ersay, 2014). Elde edilen bulgular bu yönüyle alanyazın ile örtüşmektedir.

Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan anne babaların çocuklarının cinsiyeti ile ABCDİÖ kapsamında değişmezlik alt ölçeği arasında erkek çocuğu olan anne babaların kız çocuğu olan anne babalara göre duyguların değişmez olduğuna ilişkin inanışa daha fazla sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte çocuklarının cinsiyetine göre ÇODBCÖ alt ölçekleri arasında anlamlı farklılık duyguya odaklı tepkiler ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler arasında ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuç, erkek çocuğu olan anne babaların kız çocuğu olanlara göre çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici tepkilerden olan duyguya odaklı ve duygu ifadesini kolaylaştıran tepkileri daha fazla gösterdikleri yönündedir. Bir diğer ifade ile erkek çocuğu olan anne babalar kız çocuğu olanlara göre çocuklarının olumsuz duyguları karşısında rahatlatıcı, sakinleştirici ve duygularını ifade etmeye teşvik edici tepkileri daha fazla göstermektedir denilebilir. Bu sonuç ile benzerlik gösteren Jones vd.'nin (2002) araştırmasında da destekleyici olmayan tepkilerin özellikle kız çocuklarına verildiği bulgusu ve ulusal alanyazınında, İyi ve Çoban (2020) ile İlhan'ın (2017) araştırmasında ortaya konulan anne ve babaların kullandığı duygu sosyalleştirme stratejilerinin çocuk cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar Özcan ve Aksoy'un (2017) annelerin çocukların olumsuz duygularına yönelik destekleyici olmayan tepkilerinin, çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ifade eden çalışmayla birlikte değerlendirildiğinde ise cinsiyetin tek başına duygu sosyalleştirme üzerinde belirleyici olmayabileceği, bu değişkenle birlikte anne babaların inanış ve davranışlarına etki edebilecek günümüz koşullarının daha iyi tespit edilmesinin önceliği ön plana çıkmaktadır. Anne babaların duygu sosyalleştirme davranışları üzerinde teknoloji kullanımları, kültürleri, kişilik özellikleri gibi birçok değişkenin

cinsiyetle birlikte belki de daha fazla yordayıcı bir etkiye sahip olabileceği düşünülerek, ilgili araştırma sayılarının arttırılması gerekliliği ifade edebilir.

Araştırmada ayrıca, alt ölçekler arasındaki ilişki düzeyi kontrol edilmiş, en yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkinin probleme odaklı tepkiler ile duyguya odaklı tepkiler arasında, en düşük düzeyde pozitif yönde ve anlamlı ilişkinin pozitifliğin bedeli ile rahatsız hissetme arasında olduğu elde edilmiştir. Bu sonuca göre anne babaların çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici tepkileri arasında yer alan probleme odaklı tepkileri yani çocuklarının duygusal olarak karşılaştıkları zorlukların neden olduğu durumlara ilişkin problemlerini çözme noktasında yardım içerikleri davranış ve tutumlarında artış görüldüğünde, duyguya odaklı tepkilerinde de yani çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici, rahatlatıcı ve sakinleştirici tepkilerin de de artış görülmektedir. Buna karşın duygu ifadesini kolaylaştıran tepkiler ile ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler, duyguya odaklı tepkiler ile cezalandırıcı tepkiler, problem odaklı tepkiler ile rahatsız hissetme ve rahatsız hissetme ile duygusal istikrar/stresle başa çıkma arasında ise negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre; anne babaların çocukların duygularını ifade etmelerine yönelik teşvik edici tepkileri arttıkça, çocuklarının olumsuz duyguları karşısında kendilerinde hissettikleri rahatsızlık derecelerinin azaldığı anlaşılmaktadır. Yine anne babaların çocuklarının olumsuz duygularına yönelik destekleyici olan duyguya odaklı; rahatlatıcı, sakinleştirici tepkileri arttıkça destekleyici olmayan sözel/fiziksel cezalandırıcı tepkilerinde azalma görülmektedir. Ayrıca şekilde anne babaların probleme odaklı tepkileri arttıkça rahatsız hissetme tepkilerinde azalma olduğu sonucu elde edilmiştir. Aynı şekilde anne babaların çocukların olumlu duyguları karşısında rahatsız hissetme tepkileri arttıkça çocukların kendilerinde stres yaratan durumları en aza indirmek için gösterdikleri çaba ve istikrarda düşüş olduğuna dair değerlendirmeleri söz konusudur.

Araştırmada anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları bağlamında pozitifliğin bedeli ile anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri arasında bir yordayıcılık olup olmadığı da ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda alanyazını incelendiğinde, Kılıç'ın (2022) ifade ettiği gibi, çocukların duygularına ilişkin anne babaların inanışlarını ölçmeye çalışan araştırmaların uluslararası alanyazınında oldukça sınırlı sayıda olduğu ancak artan bir ilginin yaşandığı görülmektedir. Pozitifliğin bedeli, anne babaların çocuklarındaki olumlu duyguların olumsuz yönlerine ilişkin inanışlarını ölçer. Buna göre Halberstadt vd.'nin. (2013) çalışmalarında soruları sosyal olarak arzu edilen şekillerde

cevaplama eğiliminde olan anne babaların, çocukların olumlu duygularında, sosyal olarak arzu edilen şekilde yanıt verme konusunda daha az endişe duyan anne babalara kıyasla daha az sorun bildirdikleri bulunmuştur. Buna karşın bu çalışmada, pozitifliğin bedeli ile anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri arasında bir yordayıcılık olmadığı elde edilmiştir.

Ayrıca elde edilen sonuçlara göre anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında yer alan öfkenin değeri, manipülasyon, kontrol, özerklik ve değişmezlik ile anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici tepkiler arasında bir yordayıcılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu yönüyle alanyazın ile farklı bir sonuç ortaya çıkmıştır. Öfkenin değeri, çocukların öfke ile ilgili deneyim ve ifadelerinin anne babalar tarafından kabul edilmesine yönelik anne baba inanışını temsil eder ve çocukların öfkesine değer veren anne baba inanışı çocukların olumsuz duygularına yönelik destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri ile yakından ilişkilidir (Halberstadt vd., 2013). Garner vd. (1997) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada annenin çocuğun duygularına yönelik inanışları kapsamında öfkenin değeri ile olumsuz duygu sosyalleştirme davranışları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu ortaya konulmuştur. Parker vd. (2012) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada anne babalar, başkalarına gösterilen duyguları kontrol edebilmenin manipülasyon kullanmaya yol açabileceğini belirtmişlerdir. Manipülasyon, belirli bir derecede duygusal kontrol gerektirir, çünkü bir kişi içeride bir şeyler hissediyor, ancak dışarıya karşı farklı duyguları ifade edebilir. Bu nedenle, manipülatif eğilim istenmeyen olarak kabul edilir (Beale, 2006).

Buna karşın, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında yer alan kontrol alt ölçeğinin anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici olmayan tepkiler üzerinde yordayıcı bir etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Kontrol alt ölçeği, çocukların duyguları kontrol edebildiğine yönelik olumsuz duyguya verilen daha fazla destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri ve daha az destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri ile ilişkilidir. Bu çerçevede kontrol alt ölçeğinin, destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerini pozitif yönde yordaması beklendiği bir bulgudur. Halberstadt vd.'nin çalışmasında (2008) annelerin duygular değerlidir inanışına sahip olduğunda çocukların karşı karşıya kaldıkları duygusal olumsuzluklarda destek arama, problem çözme ve duyguya odaklı tepkiler verme stratejilerini kullanabildikleri belirlenmiştir. Benzer biçimde alanyazınında Halberstadt vd.'nin (2013) çalışmalarında

çocuklarının duygularında değişme olmayacağı, istikrar göstereceği şeklinde inanişsa sahip olan anne babaların çocukların olumsuz duygularına daha düşük düzeyde destekleyici tepkiler verdikleri ortaya konulmuştur.

Araştırmada anne baba bilgisinin çocukların olumlu duygularına yönelik anne babaların verdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerini pozitif yönde yordadığı ancak destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkileri üzerinde yordayıcılığa sahip olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonuç alanyazını ile benzerlik taşımaktadır. Anne baba bilgisi alt ölçeği, çocukların hissettiği her şeyi bilmenin önemli olduğuna dair anne baba inancını ifade eder. Anne babaların çocuklarının tüm duygularını bilmesi ve çocuklarını izlemesi gerektiğine inanan anne babalar, daha destekleyici duygu sosyalleştirme stratejileri uygulamaktadır (Halberstadt vd., 2013).

Ayrıca araştırmada anne babaların çocukların duygularına yönelik inanişları kapsamında; anne baba bilgisinin çocukların olumsuz duygularına yönelik anne babaların verdikleri destekleyici tepkilerini (probleme odaklı, duyguya odaklı, duygu ifadesini kolaylaştıran) pozitif ve destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme tepkilerini (küçümseyici, cezalandırıcı, ebeveynde sıkıntı yaratan tepkiler) negatif ve anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Sosa-Hernandez vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen ve anne baba bilgisi ile anne babaların çocuklarının olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici tepkilerden probleme ve duyguya odaklı tepkiler arasında ilişki olduğunu ortaya koyan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca Halberstadt vd.'ne göre (2013) anne baba bilgisi, anne ve babaların çocuklarının duygularına dönük olarak ortaya konan ilişkisel boyuta atıf yapmaktadır. Bu bakımdan anne babaların çocuklarının duygularıyla ilişkili daha fazla bilgi sahibi olmalarındaki önem, bu sayede çocukların duygularını bilme ve böylece aile içinde duygusal paylaşımlar gerçekleştirmeyi olanaklı kılmasında saklıdır. Yazarlar tarafından anne babaların çocuklarının duygularıyla ilgili sahip oldukları bilgi, onların sorunlarıyla başa çıkabilmelerinde yardımcı olmalarına da katkı sağlayacağı ve çocuk ile anne babası arasında güçlü bir duygusal bağ oluşmasını sağlayacağı da vurgulanmaktadır.

Araştırmada, anne babaların çocukların duygularına yönelik inanişları kapsamında pozitifliğin bedeli ve anne babaların çocukların olumlu duygularına yönelik verdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları arasında yordayıcılık araştırılmıştır. Bu bağlamda pozitifliğin bedelinin, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma üzerinde negatif bir yordayıcılığa sahip

olduğu, buna karşın olumlu duygulara verilen destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin ise keşfetmekten hoşlanma üzerinde pozitif bir yordayıcılığa sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Alanyazını incelendiğinde okul öncesi dönem ile ilişkili psikolojik sağlamlığa dair bütüncül olarak değerlendiren araştırmaların oldukça kısıtlı olduğu görölmektedir (Özbey, 2019; Sipahioğlu, 2008). Bununla birlikte England-Mason, Andrews, Atkinson ve Gonzalez (2023), tarafından yapılan bir araştırmada çocukların olumlu duygularına yönelik anne babaların destekleyici duygu sosyalleştirme davranışlarının, çocuğun duygusal yetkinliğini geliştirmek için etkili olduğunu ortaya koymuştur. Anne babaların çocuklarının duygularına dönük destekleyici ve destekleyici olmayan davranışlarının, onların sonraki yaşlarında karşılacakları problemlerin üstesinden gelebilecek bir sağlamlığa sahip olup olmayacaklarını etkileyecektir. Chang vd.'ne göre (2021) psikolojik sağamlık, aile, arkadaşlar ve toplumun sosyalleştirmesiyle geliştirilebilir ve desteklenebilir.

Araştırmada anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında öfkenin değerı, manipölasyon, kontrol, anne baba bilgisi, özerklik, değişmezlik ve anne babaların çocukların olumsuz duygularına verdikleri destekleyici ve destekleyici olmayan duygun sosyalleştirme tepkileri ile çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlıkları arasında yordayıcılık araştırılmıştır. Bu bağlamda öz kontrol/düşüncelilik ve keşfetmekten hoşlanma alt ölçeğinin anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri tarafından pozitif ve anlamlı olarak yordandığı elde edilmiştir. Araştırmada, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik verdikleri destekleyici duygu sosyalleştirme tepkilerinin, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlıkları kapsamında yer alan keşfetmekten hoşlanma, öz kontrol/düşüncelilik ve atılganlık üzerinde pozitif ve anlamlı yordayıcı olduğu da elde edilmiştir. Yani anne babaları tarafından olumlu ve olumsuz duygularına destekleyici tepki gören çocukların, psikolojik sağamlık kapsamında, duygu ve düşüncelerini bilinçli bir şekilde kontrol edebilen, öz-kontrol sahibi, yeni durumlara meraklı ve yapıcı tutum sergileyip keşfetmekten hoşlanan çocuklar olarak değerlendirildikleri söylenebilir. Yine olumlu duyguları anne babaları tarafından destekleyici tepkiler ile karşılanan çocukların atılganlık yönlerinin olumlu etkilendiği söylenebilir. Öte yandan anne babaların çocukların duygularına yönelik inanışları kapsamında özerklik alt ölçeğinin de çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlıkları kapsamında yer alan keşfetmekten hoşlanma üzerinde negatif ve anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğu sonucuna erişilmiştir.

Görev yönelimi, belli bir iş doğrultusunda çocukların amaca dönük olarak bağımsız planlama yapması, süreci kendisinin yürütmesine imkân verilmesi anlamına gelmektedir (Mayr ve Ulich, 2009). Elde edilen bulgular, anne babaların çocukların olumsuz duygularına yönelik gösterdikleri destekleyici tepkilerinin, çocukların görev yönelimine ilişkin bağımsız hareket etmelerine dair psikolojik sağlamlık davranışlarına sahip olduklarını göstermektedir.

İyi ve Çoban (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada annelerin çocukların olumsuz duygularına ilişkin duygu sosyalleştirme tepkilerinin okul öncesi dönem çocuklarının duyguları anlama becerilerinin (kontrol) anlamlı bir yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir. Yörük'ün çalışmasında (2019) anne babaların çocukların olumsuz duygularına ilişkin duygu sosyalleştirme tepkilerinin kontrol boyutunun katılımcı öğrencilerin psikolojik sağlamlığını anlamlı bir şekilde yordadığı ortaya konulmuştur.

Bu bağlamda Yörük'ün çalışmasında (2019) anne baba tutumlarının özerklik boyutunun, psikolojik sağlamlık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna erişilmiştir. Yine Atan (2020) tarafından gerçekleştirilen, çocukların psikolojik sağlamlıkları üzerinde etkili olan anne baba duygu sosyalleştirme tepkilerinin 5-6 yaş çocuklarının psikolojik iyi oluş düzeyini birçok boyutta anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Bu çalışma, Aksaray il merkezinde bulunan okul öncesi eğitim kurumları ile anasınıflarında eğitim alan 4-6 yaş aralığında çocuğu olan 210 anne baba üzerinde gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmalar, Türkiye'de farklı bölgelerde bulunan farklı illerde yapılabilir. Böylece elde edilen sonuçların farklı örneklem grupları üzerinde test edilebilmesi sağlanabilir. Bu bağlamda, kültürün oynadığı rolün tespit edilebilmesi için de, konu ile ilgili kültür farklılıklarına yönelik ve kültürler arası çalışmaların sayısının artırılması düşünülebilir.

Bu çalışmada nicel bir yöntem benimsenmiştir. Daha sonraki çalışmalarda nitel ve/veya karma araştırma yöntemlerinden faydalanılarak veri toplanabilir.

Duygu sosyalleştirme alanyazınında ağırlıklı olarak erken çocukluk yıllarında yapılan çalışmalar dikkat çekmektedir. Sonraki çalışmaların daha başka demografik yapıya sahip çalışma gruplarıyla, örneğin ergenlik çağında çocuğu olan anne babalar üzerinde yapılması düşünülebilir. Ayrıca erken yaşlarda gösterilen duygu sosyalleştirmenin yetişkinlik yılları

zerindeki psikolojik sağlamlığa etkisinden yola çıkarak konu ile ilgili boylamsal çalışmalar yapılması düşünülebilir.

Anne babalara duygu sosyalleştirme tepkilerinin anlamı ve önemine dair eğitim imkanları sağlanarak, destekleyici duygu sosyalleştirme tepkileri ve çocuklarının psikolojik sağlamlıkları üzerindeki olumlu etkileri arttırılabilir. Yine yakın zamanda ülkemizde birçok çocuğun maruz kaldığı deprem gerçeğinden hareketle, erken yaşlarda zorlu yaşam koşulları altında yaşamını sürdürmek zorunda kalan çocuklarımız ve ailelerine yönelik erken müdahale programları uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Agbakwuru, C., & Stella, U. (2012). Effect Of Assertiveness Training On Resilience Among Early-Adolescents. *European Scientific Journal*, 8(10), 1857- 7431.
- Akça, Z. K. (2012). *Genç Yetişkinlikte Algılanan Anne – Baba Tutumlarının, Kendini Toparlama Gücü Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aktan, B. Ş., & Önder, A. (2018). Okul Öncesi Dönemde Psikolojik Dayanıklılık. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 20-30.
- Aktaş, G. A., & Er Vargün, G. (2022). Ebeveyn Amaçları ve Çocuğun Uyumunu Arasındaki İlişkide Ebeveynlerin Olumlu Duygu Sosyalleştirme Yöntemlerinin Aracı Rolü. *Nesne*, 10(25), 456-472.
- Alparslan, A. M., Taş, M., Ceyhan, S., & Kenar, G. (2019). Dün Çocukluktaki Zorluklar Bugünkü Psikolojik Sermayeyi Etkiler mi? *MAKÜ-BİFD*, 2(1), 16-34.
- Altan-Aytun, Ö., Yagmurlu, B., & Yavuz, H. (2012). Turkish Mothers' Coping with Children's Negative Emotions: A Brief Report. *Journal of Child and Family Studies*, 22(3), 437–443. doi:10.1007/s10826-012-9597-x
- Atan, A. (2020). *5-6 Yaş Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş: Bir Model Önerisi ve Ebeveynler İle Öğretmenlerin Kişilik Tipleri, Ego durumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Yordayıcı Rolü*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Atan, A., & Buluş, M. (2021). Çocuklarda Psikolojik İyi Oluş: Bir Model Önerisi ve Ölçek Geliştirme Çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 97-128. doi:10.15285/maruaebd.845941
- Balci, Ş. (2022). *Annelerin Evlilikte ve Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Düzeyi İle Okul Öncesi Dönem Çocukların Psikolojik Sağlık Düzeyleri İlişkisi* . Ankara: Temel Eğitim Anabilim Dalı Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .
- Bartsch, A., Vorderer, P., & Mangold, R. &. (2008). Appraisal of Emotions in Media Use: Toward a Process Model of Meta-Emotion and Emotion Regulation. *Media Psychology*, 11(1), 7-27.
- Basım, N., & Çetin, F. (2011). Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.

- Beale, K. S. (2006). *The relationship between ethnicity, SES, and education on parental beliefs of manipulation, contempt, and privacy*. North Carolina State University Unpublished Degree of Doctor of Philosophy Thesis.
- Benard, B. (1995). *Fostering resilience in children*. ERIC Digest. www.eric.ed.gov
- Bilgin, O. (2020). Relationship Between Interpersonal Sensitivity and Psychological Resilience. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(5), 10-22.
- Breaux, R. P., Harvey, E., & Lugo-Candelas, C. (2016). The Role of Parent Psychopathology in Emotion Socialization. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 44, 731–743.
- Bulut, G. Ç. (2018). Dayanıklılık Bileşenleri Ve Genetiğin Rolü . 28. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi* (s. 12-13). İstanbul: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cansever, E. (2021, 11 29). <https://blog.ufuk.io/edip-cansever-manastirli-hilmi-beye-ikinci-mektup/>.
- Cantekin, D., & Gültekin Akduman, G. (2020). Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 21(1), 87-92.
- Chang, J.-J., Ji, Y., Li, Y.-H., Yuan, M.-Y., & Su, P.-Y. (2021). Childhood trauma and depression in college students: Mediating and moderating effects of psychological resilience. *Asian Journal of Psychiatry*(65), 1-6.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2 b.). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Cole, P. M., Martin, S. E., & Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child Development*, 75(2), 317-333. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00673>
- Connor, K. M., & Davidson, J. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depress Anxiety [Internet].*, 18(2), 76-82. doi:10.1002/da.10113
- Coplan, R. J., Hastings, P., Lagacé-Séguin, D., & Moulton, C. (2002). Authoritative and Authoritarian Mothers' Parenting Goals, Attributions, and Emotions Across Different Childrearing Contexts. *Parenting: Science and Practice*, 2(1), 1-26. doi:https://doi.org/10.1207/S15327922PAR0201_1
- Cowen, E. L., Wyman, P., Work, W., & Iker, M. (1995). A Preventive Intervention for Enhancing Resilience Among Highly Stressed Urban Children. *The Journal of Primary Prevention*, 15(3), 247-260.

- Cömert, S., & Özbey, S. (2021). Türk Müziği Destekli Psikolojik Sağlamlık Programı: Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Üzerine Etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 366-393. doi:10.21733/ibad.947566
- Çatal, M. T. (2021). 4-7 Yaş Çocukların Ebeveyn Tutumları İle Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişki. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(77), 729-740.
- Çelik, E. (2013). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Yılmazlık Özelliklerinin Duygusal Dışavurum Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 221-236.
- Çetin, E. (2019). *Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılığı İle Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İstanbul Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D., & Yağmurlu, B. (2010). Okul Öncesi Dönemde Duygusal, Davranışsal ve Sosyal Uyum Taraması: Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2), 63-74.
- Davis, M. C., Luecken, L., & Lemery-Chalfant, K. (2009). Resilience in Common Life: Introduction to the Special Issue. *Journal of Personality*, 77(6), 1637–1644.
- Denham, S. A. (1998). *Emotional Development in Young Children*. New York: Guilford Press.
- Denham, S. A. (2007). Dealing With Feelings: How Children Negotiate The Worlds Of Emotions And Social Relationships. *Cognition Brain & Behavior*, 11(1), 1-48.
- Denham, S. A., & Burton, R. (2003). *Social and emotional prevention and intervention programming for preschoolers*. Kluwer Academic/Plenum.
- Denham, S. A., Mitchell-Copeland, J., Strandberg, K., Auerbach, S., & Blair, K. (1997). Parental Contributions to Preschoolers' Emotional Competence: Direct and Indirect Effects. *Motivation and Emotion*, 21(1), 65-86.
- Dirik, G., Yorulmaz, O., & Karancı, A. (2015). Çocukluk Dönemi Ebeveyn Tutumlarının Değerlendirilmesi: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu. (26), 123-130.
- Dix, T. (1991). The Affective Organization of Parenting: Adaptive and Maladaptive Processes. *Psychological Bulletin*, 3-25.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Du, Y., Dang, Q., Zhang, B., Wu, R., & Rasool, A. (2021). The effects of parenting differences on psychological resilience in adolescent students: The role of gratitude. *Children and Youth Services Review*(130), 1-8.
- Dunsmore, J. C., & Halberstadt, A. (1997). How Does Family Emotional Expressiveness Affect Children's Schemas? *New Directions For Child Development*(77), 45-68.

- Dunsmore, J. C., Her, P., Halberstadt, A., & Perez-Rivera, M. (2009). Parents' Beliefs about Emotions and Children's Recognition of Parents' Emotions. *J Nonverbal Behav*, 121-140.
- Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. (1998). Parental Socialization of Emotion. *Psychological Inquiry*, 9(4), 241-273. doi: 10.1207/s15327965pli0904_1
- England-Mason, G., Andrews, K., Atkinson, L., & Gonzalez, A. (2023). Emotion socialization parenting interventions targeting emotional competence in young children: A systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials . *Clinical Psychology Review*(100), 1-15.
- Erdem, A. Ü. (2019). *Duygu Sosyalleştirmeye Yönelik Ebeveyn Müdahale Programının Etkililiği* . Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Programı.
- Erdoğan, Ö., & Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumu Algıları İle Atılganlık ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
- Erdoğan, S. Ç., & Baran, G. (2003). Erken Çocukluk Döneminde Matematik. *Eğilim ve Bili*, 28(130), 32-40.
- Ersay, E. (2014). Parental socialization of emotion: How mothers respond to their children's emotions in Turkey. . 6(1), 33-46.
- Fredrickson, B. L. (1998). What Good Are Positive Emotions? *Review of General Psychology*, 2(3), 300-319.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. . *American Psychologist*, 56(3), 218–226. doi:https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.218
- Garner, P. W., Robertson, S., & Smith, G. (1997). Preschool children's emotional expressions with peers: The roles of gender and emotion socialization. *Sex Roles: A Journal of Research*, 36(12), 675-691. doi:https://doi.org/10.1023/A:1025601104859
- Genç, H. A. (2018). Zorlu Yaşam Koşulları ve Dayanıklılık. 28. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi* (s. 14-15). İstanbul: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği .
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri Ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Gottman, J. M., Katz, L., & Hooven, C. (1996). Parental Meta-Emotion Philosophy and the Emotional Life of Families: Theoretical Models and Preliminary Data. *Journal of Family Psychology*, 10(3), 243-268.
- Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39, 281–291. doi:10.1017.S0048577201393198

- Gross, J. J., & F. Muñoz, R. (1995). Emotion regulation and mental health. *Clinical psychology: Science*, 2, 151-164. doi:10.1111/j.1468-2850.1995.tb00036.x
- Gutman, L. M., Brown, J., Akerman, R., & Obolenskaya, P. (2010). *Change in wellbeing from childhood to adolescence: risk and resilience*. London: Centre for Research on the Wider Benefits of Learning Institute of Education. www.learningbenefits.net
- Günindi, Y. (2013). An Evaluation of Social Adaptation Skills of Children With and Without Preschool Education Background Based on Their Mothers' Views. *US-China Education Review*, 3(2), 80-90 .
- Gürses, D. (2022). *Annelerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ve Duygu Sosyalleştirme Stratejileri İle 48-72 Aylık Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki*. İstanbul: Işık Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Güven, E., & Erden, G. (2017). Duygu Sosyalleştirmenin Çocuklarda Gözlenen Davranış Sorunlarına Katkısı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79), 18–32.
- Halberstadt, A. G., Dunsmore, J., Bryant, A., Parker, A., Beale, K., & Thompson, J. (2013). Development and validation of the Parents' Beliefs About Children's Emotions Questionnaire. *Psychological Assessment*, 25(4), 1195-1210.
- Halberstadt, A. G., Thompson, J., Parker, A., & Dunsmore, J. (2008). Parents' Emotion-Related Beliefs and Behaviours in Relation to Children's Coping with the 11 September 2001 Terrorist Attacks. *Infant and Child Development*, 557-580. doi:10.1002/icd.569
- Havighurst, S. S., Wilson, K., Harley, A., Prior, M., & Kehoe, C. (2010). Tuning in to Kids: improving emotionsocialization practices in parents of preschoolchildren – findings from a community trial. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(12), 1342–1350. doi:10.1111/j.1469-7610.2010.02303.x
- He, N., & Xiang, Y. (2022). Child maltreatment and nonsuicidal self-injury among Chinese adolescents: The mediating effect of psychological resilience and loneliness. *Children and Youth Services Review*, 1-8. doi:10.1016/j.childyouth.2021.106335
- Herrman, H., Stewart, D., Diaz-Granados, N., Berger, E., Jackson, B., & Yuen, T. (2011). What is Resilience? *The Canadian Journal of Psychiatry*, 56(5), 258–265. https://doi.org/10.1177/070674371105600504
- Howell, K. H., Graham-Bermann, S., Czyz, E., & Lilly, M. (2010). Assessing Resilience in Preschool Children Exposed to Intimate Partner Violence. *Violence and Victims*, 25(2), 150-164. doi:10.1891/0886-6708.25.2.150
- İlhan Ildız, G., & Seven, S. (2018). Bazı Değişkenlere Göre 6 Yaş Çocuklarının Bağlanma ve Ebeveynlerinin Duygu Sosyalleştirme Davranışlarının Değerlendirilmesi. *VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi Özet Kitapçığı*, (s. 14). Manisa.
- İlhan, İ. Ö., & Sayıl, I. (1999). Ankara'nın Mamak İlçesinde Yapılan Bir Alan Çalışması Zorlayıcı Yaşam Olayları ve Ruhsal Bozukluklar İlişkisi. *Kriz Dergisi*, 7(1), 1-6.

- İlhan, T. (2017). *Ebeveynlerin Duygu Sosyalleştirme Stratejileri İle Çocukların Sosyal Yetkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İyi, T. İ., & Çoban, A. (2019). Ebeveynlerin Duygu Sosyalleştirme Stratejileri ile Çocukların Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Başkent University Journal of Education*, 6(2), 155-166.
- İyi, T. İ., & Esen Çoban, A. (2020). Ebeveynlerin Duygu Sosyalleştirme Stratejileri İle Çocukların Sosyal Yetkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 744-753.
- Jackson, Y., & Frick, P. (1998). Negative life events and the adjustment of schoolage children: Testing protective models. *Journal of Clinical Child Psychology*, 27(4), 370–380. doi: 10.1207/s15374424jccp2704_1
- Johnson, A. M., Hawes, D., Eisenberg, N., Kohlhoff, J., & Dudeney, J. (2017). Emotion socialization and child conduct problems: A comprehensive review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*(54), 65-80.
- Jones, S., Nancy, E., Fabes, R., & MacKinnon, D. (2002). Parents' Reactions to Elementary School Children's Negative Emotions: Relations to Social and Emotional Functioning at School. *Merrill-Palmer Quarterly*, 48(2), 33-159. <https://www.jstor.org/stable/23093760>
- Kaba, İ., & Keklik, İ. (2016). Öğrencilerin Üniversite Yaşamına Uyumlarında Psikolojik Dayanıklılık ve Psikolojik Belirtiler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 98-113.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (3 b.). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kara, A., & Yıldırım, F. (2021). The relationship between the paternal participation and psychological resilience of mothers in children with particular mental needs. *Perspect Psychiatr Care*, 1-8. doi:10.1111/ppc.12754
- Kararımak, Ö., & Siviş Çetinkaya, R. (2011). Benlik Saygısının ve Denetim Odağının Psikolojik Sağlamlık Üzerine Etkisi: Duyguların Aracı Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30-43.
- Kavi, E., & Karakale, B. (2018). Çalışan Psikolojisi Açısından Psikolojik Dayanıklılık. *Emek ve Toplum Dergisi*, 7(17), 55-77.
- Kaya-Bican, E., & Sarıtaş-Atalar, D. (2017). Ana Babaların Duygu Sosyalleştirme Uygulamaları ve Erken Çocukluk Döneminde Duygusal ve Sosyal Gelişim. *DTCF Dergisi*, 50(2), 1365-1388.
- Kelifa, M. O., Yang, Y., Herbert, C., He, Q., & Wang, P. (2020). Psychological resilience and current stressful events as potential mediators between adverse childhood experiences and depression among college students in Eritrea. *Child Abuse & Neglect*(106), 1-14.

- Kılıç, Ş. (2012). *48-72 Aylık Çocukların Duygularını Anlama Becerisi ve Annelerin Duyguları Sosyalleştirme Davranışları Arasındaki İlişki*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi .
- Kılıç, Ş. (2014). A Better Understanding Of Parental Emotional Socialization Behaviors With An Illustrative Context . *Journal of Theory and Practice in Education* , 10(2), 511-521.
- Kılıç, Ş. (2020). *Duygu Sosyalleştirme Kuramdan Araştırmaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kılıç, Ş. (2022). Duygu Sosyalleştirmenin Anlaşılmasında Önemli Bir Faktör: Anne Babaların Çocukların Duyguları Hakkındaki İnanışlarına Yönelik Bir Derleme Çalışması. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1), 76-86. doi:10.54614/JSSI.2022.997838
- Kılıç, Ş., & Kumandaş Öztürk, H. (2019). Anne Babaların Çocukların Olumlu Duygularına Yönelik Tepkileri Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 12(4), 1306-1323.
- Kılıç, Ş., & Kumandaş, H. (2017). Anne Babaların Çocukların Duyguları Hakkındaki İnanışları Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 169-178.
- Kim, J., & Cicchetti, D. (2010). Longitudinal pathways linking child maltreatment, emotion regulation, peer relations, and psychopathology. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(6), 706-716.
- Kındıroğlu, Z. (2018). *Ebeveynlerin Psikolojik İyi Oluş ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri İle Çocukların Sosyal Yetkinlik ve Davranışları Arasındaki İlişki*. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kındlon, D., & Thompson, M. (2021). *Kabil'i Yetiştirmek (Oğlanların Duygusal Yaşamını Korumak)*. Ankara: Görünmez Adam Yayıncılık.
- Kıray, P. (2018). *Çocukluk Çağı Travmaları, Algılanan Sosyal Destek Ve Algılanan Anne Baba Tutumunun Psikolojik Sağlık İle Arasındaki İlişki*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .
- Kışalı, Z., Gültekin Akduman, G., & Şepitci Sarıbaş, M. (2022). Annelerin Duygu Sosyalleştirme Davranışları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kardeş Davranışları Arasındaki İlişki. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(31), 119-147.
- Ladouceur, C., Reid, L., & Jacques, A. (2002). Construction et validation du Questionnaire sur les réactions parentales aux émotions positives exprimées par l'enfant Ct~ Universit6 Du Qu6bec ~ Montr6al. *Revue canadienne des sciences du comportement*, 34(1), 8-18.

- Larkin, E., & Higgins, S. (2006). Research Review: Risk and resilience in cases of emotional abuse. *Child & Family Social Work, 11*(1), 73-82.
- Lohndorf, R. T., Vermeer, H., Harpe, C., & Mesman, J. (2021). Socioeconomic status, parental beliefs, and parenting practices as predictors of preschoolers' school readiness and executive functions in Chile. *Early Childhood Research Quarterly*(57), 61-74.
- Makas, S. (2019). *Yaşam Doyumunun Duyguları İfade Etme, Kendini Toparlama Gücü Ve Algılanan Sosyal Destek Açısından İncelenmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Masten, A. S., & Obradović, J. (2006). Competence and Resilience in Development. *Annals New York Academy Of Sciences*, 13-27.
- Mayr, T., & Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings – PERIK: an empirically based observation scale for practitioners. *Early Years, 29*(1), 45-57. doi:10.1080/09575140802636290
- Morgan, T., Yang, S., Liu, B., & Cao, Y. (2020). A comparison of psychological resilience and related factors in Chinese firstborn and only children. *Asian Journal of Psychiatry, 53*, 1-6.
- Nelson, J., O'Brien, M., Blankson, A., Calkins, S., & Keane, S. (2009). Family stress and parental responses to children's negative emotions, Tests of the spillover, crossover, and compensatory hypotheses. *Journal of Family Psychology, 671-679*.
- Nesse, R. M., & Ellsworth, P. (2009). Evolution, Emotions, and Emotional Disorders. *American Psychologist, 64*(2), 129–139. doi:10.1037/a0013503
- Oktan, V., Odacı, H., & Berber Çelik, Ç. (2014). Psikolojik Doğum Sırasının Psikolojik Sağlamlığın Yordanmasındaki Rolünün İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(1), 140 - 152.
- Oral, S. (2022). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Psikolojik Sağlamlıkları ve Duygusal Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Öz, F., & Bahadır Yılmaz, E. (2009). Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlamlık(Derleme). *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 82-89*.
- Özbey, S. (2019). Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin (PERİK) Geçerlik Güvenirlilik Çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 10*(17), 757-786. doi: 10.26466/opus.518062
- Özkan, H. K., & Aksoy, A. (2017). An Investigation of Maternal Emotion Socialization Behaviors, Children's Self-Perceptions, and Social Problem-Solving Skills . *Eurasian Journal of Educational Research*(67), 125-139.

- Öztürk, E. (2022). *Okul Öncesi Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri İle Anne İlgili Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Pala, Ş. (2020). *Annelerin Duygu Sosyalleştirme Davranışları İle Çocukların Duyguları Anlama Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Palancı, S. (2021). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Annelerin Çocuklarının Duygularına İlişkin İnançları İle Anne Bekçiliği Arasındaki İlişki*. Konya: KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Parke, R. D. (1994). Progress, Paradigms, and Unresolved Problems: A Commentary on Recent Advances in Our Understanding of Children's Emotions. *Merrill-Palmer Quarte*, 40(1), 157-169. <https://www.jstor.org/stable/23087913>
- Parker, A. E., Halbertstadt, A., Dunsmore, J., Townley, G., Bryant, A., Jr, . . . Beale, K. (2012). "Emotions Are A Window Into One's Heart": A Qualitative Analysis Of Parental Beliefs About Children's Emotions Across Three Ethnic Groups. *Monographs Of The Society For Research In Child Development*, 77(3), 1-144. <https://www.jstor.org/stable/23256677>
- Perez-Rivera, M. B. (2008). *Mothers' beliefs about mother-child emotion discourse, and children's emotion understanding in Latino families*. Blacksburg : Virginia Polytechnic Institute and State University Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Polatçı, S., Irk, E., Gültekin, Z., & Sobacı, F. (2017). Psikolojik Dayanıklılık ve Kişilik Özellikleri Tatmin Düzeyini Etkiler mi? *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 553-578.
- Prevatt, F. F. (2003). The contribution of parenting practices in a risk and resiliency model of children's adjustment. *British Journal of Developmental Psychology*, 21, 469–480.
- Ramsden, S. R., & Hubbard, J. (2002). Family Expressiveness and Parental Emotion Coaching: Their Role in Children's Emotion Regulation and Aggression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 30(6), 657–667.
- Root, A. K., & Stifter, C. (2010). Temperament and maternal emotion socialization beliefs as predictors of early childhood social behavior in the laboratory and classroom. *Parenting: Science and Practice*(10), 241-257.
- Rutter, M. (1985). Resilience in the Face of Adversity Protective Factors and Resistance to Psychiatric Disorder . *British Journal of Psychiatry* , 147, 598-611.
- Rutter, M. (2016). Implications of Resilience Concepts for Scientific Understanding. *Annals New York Academy Of Sciences*, 1094, 1-12. doi:10.1196/annals.1376.002

- Seçer, Z. (2017). Sosyal Olarak Yetkin Okul Öncesi Çocukların Duygu Düzenlemeleri İle Annelerinin Duygu Sosyalleştirme Davranışları Arasındaki İlişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1435-1452.
- Seçkin, Ş., & Hasanoğlu, A. (2016). *Çocukta Rezilyans*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Shadur, J. M. (2013). *Parent Emotion Socialization And Emotion Regulation In Substance Abusing Families*. Chapel Hill: North Carolina Üniversitesi.
- Shomron, V. (2018). The effects of mother-child mediated learning strategies on psychological resilience and cognitive modifiability of boys with learning disability. *British Journal of Educational Psychology*, 88(2), 236-260. doi: <https://doi.org/10.1111/bjep.12219>
- Sille, A. (2016). *Annenin duygusal sosyalizasyonu ile 48-72 aylık çocukların duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişki*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Sipahioğlu, Ö. (2008). *Farklı risk gruplarındaki ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi*. Konya, : Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Sosa-Hernandez, L., Sack, L., Seddon, J., Bailey, K., & Thomassin, K. (2020). Mother and father repertoires of emotion socialization practices in middle childhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*(101159), 1-13. doi:10.1016/j.appdev.2020.101159
- Şahin, S., & Aral, N. (2012). Aile İçi İletişim. 1(3), s. 55-56.
- Theiss, J. A. (2018). Family communication and resilience. *Journal of Applied Communication Research*, 46(1), 10-13. doi:10.1080/00909882.2018.1426706
- Thompson, R. A. (1991). Emotional Regulation and Emotional . *Educational Psychology Review*, 3(4), 269-307.
- Topcu, Z. G. (2019). *Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarının Psikolojik Sağlamlık Açısından İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Topçu, F. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Yordayıcı Etkisinin İnce*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .
- Tunçeli, H. İ., & Zembat, R. (2017). Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Tümlü, G. Ü. (2012). *Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Temas Engellerinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Ulutaş, İ., & Aksoy, A. (2010). The impact of helicopter parenting on the social connectedness and anxiety level of university students. *International Journal of Learning*, 17(6), 1-10.
- Uslu, A. E., & Turan, F. (2021). Annelerin Çocuklarıyla Duygu İçerikli Konuşmaları: Annelerin Duygulara İlişkin İnançları ve Çocuğun Duygu Düzenleme Becerileri ile İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 36(87), 39-59.
- Uyar, R. Ö., Yılmaz Genç, M., & Aktaş Arnas, Y. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocukların Duygu Düzenleme ve Duyguları Anlama Becerilerinin Yordayıcısı Olarak Annelerin Duygu Sosyalleştirme Davranışları. *Eğitim ve Bilim*(195), 1-17.
- Uysal, B. (2018). Dayanıklılık Geliştirilebilir mi? 28. *Ulusal Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi* (s. 156-157). İstanbul: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
- Velasco, J. G. (2011). *Parented Emotion: A Study Of Adult-Children's Emotion Socialization And Family Communication Patterns*. Denver: University of Denver the Faculty of Social Sciences.
- Winders, S.-J. (2014). From extraordinary invulnerability to ordinary magic: A literature review of resilience. *Journal of European Psychology Students*(5), 3-9.
- Wong, M. S., Diener, M., & Isabella, R. (2008). Parents' emotion related beliefs and behaviors and child grade: Associations with children's perceptions of peer competence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 75–186. doi:10.1016/j.appdev.2008.02.003
- Wong, M. S., McElwain, N., & Halberstadt, A. (2009). Parent, Family, and Child Characteristics: Associations With Mother and Father-Reported Emotion Socialization Practices. *Journal of Family Psychology*, 23(4), 452-463. doi:10.1037/a0015552
- Yang, Y., Ma, X., Kelifa, M., Li, X., Chen, Z., & Wang, P. (2022). The relationship between childhood abuse and depression among adolescents: The mediating role of school connectedness and psychological resilience. *Child Abuse & Neglect*(131), 1-9.
- Yektaş, Ç. (2018). Mentalizasyon ve Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları. 28. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi* (s. 18-19). Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği.
- Yörük, İ. (2019). *Özel Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Benlik Saygısı, Akran İlişkileri ve Ebeveyn Tutumları Açısından İncelenmesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yule, K. (2017). *Caregivers' Role in Fostering Resilience in Preschoolers*. Michigan: Marquette University.

EKLER

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		X
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	X
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	X
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	X
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	X
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	X
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	X
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	X
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	X
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	X
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	X
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	X
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	X
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	X
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	X
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	X
Atıf Yöntemi APA 6 ☒ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	X
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	X
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	X
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	X
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	X
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	X
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	X
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	X

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Gülşah AKTAN